TEXT PROBLEM WITHIN THE BOOK ONLY

UNIVERSAL LIBRARY
OU_204308
UNIVERSAL LIBRARY

Osmania University Library

Call No. 782 A88V | Accession No. PAT. 2102

Author [illegible]

Title [illegible] 308

This book should be returned on or before the date last marked below.

ఆచార్య ఆత్రేయ

రచించిన

విశ్వశాంతి

నాటకం

కృతజ్ఞత :

"విశ్వశాంతి" ప్రారంభంలో వినిపిస్తున్న
"ఏ దేశచరిత్రజూచినా" అన్న గేయం
మహాకవి : శ్రీ శ్రీ గారి మహాప్రస్థానాన్నుండి తీసుకున్నందుకు-

★

శ్రమ అనుకోకుండా తమ పత్రికలో వరుసగా "విశ్వశాంతి"ని
ప్రకటించిన జనవాణి పత్రికాధిపతులకు -

★

దీర్ఘకృషితో, తొలిసారిగా "విశ్వశాంతి" ని ప్రదర్శించి
ఏలూరి సంస్కృతీ మహాసభల్లో ప్రథమ బహుమాన
పాత్రతకు, కారకులైన విజయవాడ
అర్జుథియేటరు వారికి -

విశ్వశాంతి

[నాటకం]

రచన

ఆచార్య ఆత్రేయ

అరుణరేఖా పబ్లికేషన్సు

నెల్లూరు

మొదటికూర్పు

1953 జనవరి

ప్రకాశకులు:

నారపరెడ్డి

వెల:

రెండున్నర రూపాయ.

పూర్వ యవనిక

★

"విశ్వశాంతి" ఒక విచిత్రమైన నాటకం ఇందలి పాత్రలు వ్యక్తులుకారు. సంకేతాలు నాటకమంతా ఒక దృక్పథాన్ని, ఒక నీతిని, ఒక సందేశాన్ని ప్రసారం చేస్తుంది. నేటి ప్రపంచాన్నంతా కలవరపెడుతున్న ఒక ప్రధాన సమస్య ఇందలి ఇతివృత్తం. ఇంగ్లీషులో ఈ తెగకు చెందిన నాటకాలను **Morality Plays** అంటారు. మనకికూడా "ప్రబోధ చంద్రోదయం" వంటి ఇలాంటి నాటకాలు కొత్తవికావు. అత్యున్నతమైన ఒక ఆధ్యాత్మిక స్థాయి నందుకుంటేనే తప్ప ఏ రచయితా ఇటువంటి నాటకాలకి ప్రయత్నించి కృతకృత్యుడు కాలేడు. ప్రథమ ప్రయత్నంలోనే ఈ కృతార్థత సాధించిన ఆచార్య ఆత్రేయ అభినందనీయుడు.

హితోపదేశం ఎంతైనా కష్టమైన పని. ఒక విషయం మీద అచంచల విశ్వాసంలేనిదే ఇందు కసలు పూనుకోవడమే మంచిదికాదు అందులోకీ అనేకానేక మనస్తత్వాలు గల ప్రేక్షకుల్ని రంజింపజెయ్యవలసిన నాటకరంగాన్ని బోధనా వేదికగా చేసుకోవాలంటే అసాధారణాధికారాలు కావాలి. ఉపన్యాసాలతో ఉదర గొట్టే పాత్రల మీద సామాజికులకు సానుభూతి వుండదు. అందుకుతగ్గ సముచితమైన సన్నివేశాలు కల్పించి ప్రేక్షకుల ఉత్కంఠను మున్ముందుగా రచయిత అకట్టుకొనగల గాలి. ఇదో రకం ఇంద్రజాలం. ఈ యింద్రజాలం "విశ్వశాంతి" నాటకంలో సమృద్ధిగావుంది. ఉండబట్టే ఏ పాత్ర ఎంత దీర్ఘంగా మాట్లాడినా ఎవరికీ విసుగుపుట్టదు.

అయితే ఇదే మాదిరి ఇంద్రజాలాన్ని ప్రయోగించి ఎవడైనా దుష్టరచయిత ప్రజల్ని దుర్మార్గాలకి మళ్ళించవచ్చు. అదృష్టవశాత్తూ మంచితనం తరఫున వకాల్తా పుచ్చుకున్న ఆత్రేయవంటి రచయిత యిందుకు పూనుకున్నాడు. అతనిది దేవతలు ఆశీర్వదించే ఉద్యమం.

ఉన్న చిక్కంతా ఎక్కడొచ్చి పడిందంటే భౌతికంగా మనం ఇవాళలో జీవిస్తున్నప్పటికీ నైతికంగా మన మనస్సులు నిన్నకి అంకితమై అంటుకుపోయాయి ఎవడిలాభం వాడు చూచుకోవడం నిన్నటి నీతి. ఈ ధర్మ సూత్రాన్ని పరిరక్షించ డానికి మన సామాజిక వ్యవస్థ సర్వసన్నద్ధంగావుంది. అవసరమైతే ఆయుధాల

సాయంతో ఈ నీతిని నిలబెడతానంటుంది మన వ్యవస్థ. కాని ఇది తుప్పుపట్టిన భావం, కుళ్ళిపోయిన నీతి అని యుక్తాయుక్తాలు తెలిసిన వేత్తలు చెబుతున్నారు. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా సమష్టి క్షేమం అనే నినాదాన్ని వీరు లేవదీస్తున్నారు. ధనం, బలం, కులం; మతం అన్ని అండలూ చూసుకొని ఎంతగా ఎదురొడ్డి నిలచినా స్వప్రయోజనపరులికమీద సమష్టిక్షేమ ధర్మసూత్రాన్ని పరాస్తంచెయ్యలేరు.

సమస్త ప్రపంచం ఈ నాడు క్రమక్రమంగా రెండేరెండు శిబిరాలుగా ఘనీభవిస్తోంది. కామందులకు లాభం చేర్చే యుద్ధం, సామాన్యులకి క్షేమంకూర్చే శాంతి ఈ రెండూ ఒక త్రాసుని ఇరువైపులా లాగుతున్నాయి. తెలిసి కొందరూ తెలియక కొందరూ మొత్తంమీద అందరూ ఏదో ఒక పక్కకి ధ్రువపడుతున్నారు. ప్రాణవాయువు జీవితానికివలె, మానవజాతి సమష్టి క్షేమానికి శాంతి అత్యావసరమని గుర్తించ గలిగిన వాళ్ళంతా తమ యావచ్ఛక్తులతో మోహరించి నిలిస్తే అసలు యుద్ధమనేదే లేకపోవచ్చును. ఎన్నెన్నో పాతకాలపు రోగాలను రూపుమాపగలిగిన నాగరిక మానవుడు ఆటవిక యుగాల అపశేషమైన యుద్ధోన్మాదమనే మానసిక వ్యాధికి సమష్టి ప్రక్రియలతో చికిత్సచేసుకోగలడు.

నాటకరంగమనే వైద్యశాలలో జరుగుతున్న ఒక చికిత్సా విధానమే ఈ "విశ్వశాంతి".

మద్రాసు
23–1–'53

శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు.

అంకితం

" యుద్ధం కావాలి "
అనే
' మనుష్యులకు '

ప్రకాశిక

★

ఆచార్య ఆత్రేయగారు రచించిన "విశ్వశాంతిని" పుస్తక రూపంలో ప్రకటించే గౌరవం మాకు లభించింది. ఆత్రేయగారు అనేక అభ్యుదయ నాటకాలు వ్రాసి ఆంధ్రదేశానికి అందించారు. అందించడమే కాదు, తెలుగు నాటకరంగానికి, నూతన పోకడలను ప్రవేశపెట్టారు.

ఆయన రచనలను నాటకాలనడంకంటే, జీవితాలు, విప్లవాలు, జ్వాలలు అంటే సరిపోతుందేమో? కోటానుకోట్ల పీడితజన బాధావేదనలతో జ్వలించిపోతున్న అగ్నిపర్వత మాయన హృదయం, విభిన్న ప్రకృతులైన, రాక్షసునకు- మానవునకు జరుగుచున్న అనుదిన సంఘర్షణలో, మానవవిజయానికి. మానవపురోగమనాని మార్గాలు అన్వేషించింది. ఆవేదనపడ్డది.

అందుకనే ఆయన కలం విసిరిన ప్రతిమాటా, అణగారిపోతున్న జనహృదయంలో విప్లవ జ్వాలలు వెలిగిస్తుంది. భూకంపాలు పుట్టిస్తుంది. నిరాశా సముద్రాల్లో తుపానులు రేపుతుంది, నరహంతకుల గుండెలపై పిడుగులు కురిపిస్తుంది.

కరుణామూర్తి గౌతమబుద్ధుని ధర్మాలనుండి – అహింసాశీలి గాంధీమహాత్ముని పలుకుగల పరివర్తనా సూత్రాలతో, మానవజాతిని పీడిస్తున్న సమస్యా పరిష్కారానికి ప్రయత్నం జేశాడు నూతన జాగృతితో, ఆత్మపరిశీలనకు ప్రేరేపించాడు.

తాత్కాలిక సమస్యల నాధారం జేసికొని, హృదయాలపై సంఘం కప్పిన మాయ పొరలను చీల్చి పీడక స్వరూపాలను నగ్నంగా చూపించాడు. జనాన్ని వుత్తూత లూగించాడు అవి మహోజ్జ్వల తేజంతో వెలిగాయి, అంతే.

కానీ యేదో అసంపూర్ణత. అస్పష్టత. జనంలో మిగిలింది.

ఆయన్నూ వేధించింది. ఆ వేదనా తపస్సుకు,— వరము — ఆ దీర్ఘాన్వేషణకు- ఫలితము విశ్వశాంతివంటి వుత్తమ నాటకం మనకులభించింది.

విశ్వశాంతి ద్వారా ఈ సమస్యలకు మూలకారణమైన వ్యవస్థా పునాదులనుండే బయలుదేరి, మానవజాతికి మహా అపాయంగా పరిణమించిన యీ వ్యవస్థాక్రమాన్ని, దాని అంతిమ ఫలితాలైన, విజ్ఞానపు వెఱ్ఱితలలను, మన కళ్ళయెదుట నగ్నంగా ప్రదర్శించి, సూక్ష్మంగా తన్నివారణోపాయాలను సూచించి, మనలను కార్యోన్ముఖులను గావించాడు.

ఒక కుటుంబాన్నాధారంగా జేసుకొని, విశ్వజన జీవనసమస్యనే కదిపిన యీ నాటకంలో — మాతృమూర్తి భూదేవి కన్నబిడ్డలే పెద్దాడు— చిన్నాడుకూడా, అయితే- పెద్దాడు కొద్దిమందిగావున్న నరరక్తభోక్తల ప్రతినిధి తన దోపిడి సాగడానికి, తన విధులు పెంచడానికి, ధనబలంతో, సంఘం తనకిచ్చిన అవకాశాల నుపయోగించుకొని, విజ్ఞానాన్నే మానవమారణ సాధనాలుగా మారుస్తున్నాడు. చిన్నాడు పీడింప బడుచున్నకోటానుకోట్ల మానవుల జీవనవాంఛా ప్రతిబింబం.

ఈ రెండు భావాల సంఘర్షణలో కరుణామయి భూదేవి, స్వేచ్ఛాశాంతులకోసం పోరాడుతున్న తన చిన్నబిడ్డలవైపు నిలిచి మానవ మారణాయుధాలతోపాటు, పెద్దాణ్ణి శాంతిస్థాపనకు అడ్డం తొలగిస్తుంది ప్రజాబలం — పశుబలాన్ని జయిస్తుంది.

యుద్ధ వాతావరణంతో, ప్రపంచ హృదయమే కల్లోలితమౌతున్న యీ సమయంలో, ఒక మహత్తర సందేశాన్నందిసున్న "విశ్వశాంతి" ని పుస్తక రూపంలో ప్రకటించి మీకు సమర్పించే భాగ్యము గలిగినందుకు మేము సంతోషిస్తున్నాము.

ఇట్లు,
ప్రకాశకులు.

విశ్వశాంతి

ఏలూరులో ఆంధ్రరాష్ట్ర శాంతి కమిటీవారిచే జరుపబడిన సాంస్కృతిక మహాసభల్లో ఆంధ్ర ఆర్టు థియేటరు – విజయవాడ వారిచే 31–8–52 న ప్రదర్శింపబడి ప్రదర్శనములోను, రచనలోను ప్రథమ బహుమతి పొందబడినది.

నాటి నటీనటులు

★

పెద్దాడు :—	ఆదిశేషయ్య.
చిన్నాడు (విశ్వం) :—	సత్యం.
సిపాయితాత (అమరయ్య) :—	వెంకటేశ్వర్రావు.
సైంటిస్టు :—	హరినారాయణ.
మాష్టరు :—	వీరయ్య.
సుబ్బయ్య :—	శివరామకృష్ణయ్య.
కార్మికుడు :—	అప్పలస్వామి.
హోటల్ బాయ్ :—	కృష్ణమూర్తి.
తోటి సైనికుడు :—	రెంటాల.
స్వాములవారు :—	చలపతిరావు.
భూదేవి :—	సూర్యరత్నకుమారి.
సమత :—	మృణాళినీదేవి.
శాంతి :—	సుశీల.

— విశ్వశాంతి —

౧

భూదేవి ఇల్లు. చాలాపెద్దదే. ఒక పెద్దహాలు. హాలులోనికి మేడ మెట్లు దిగుతూన్నాయి. మేడమెట్ల దగ్గరగా ఒక బ్లాక్‌బోర్డు. గోడలో పెద్ద కిటికీలున్నాయి. రెండు భూగోళ పటాలున్నాయి. ఒకమూల రేడియో. ఒక టేబిల్. దాని మీద పెద్దగ్లోబు. దాని కిరుప్రక్కల రెండు మరఫిరంగుల బొమ్మలు. దాని ముందు ఒక ఏరోప్లేన్ బొమ్మ. ఒకవైపు పుస్తకాలు పేర్చిన షెల్ఫు.

(తెర ఎత్తక పూర్వం- ఒక గంభీర కంఠం)

ఏ దేశ చరిత్ర చూచినా
ఏమున్నది గర్వకారణం ?
నరజాతి చరిత్ర సమస్తం
పరపీడన పరాయణత్వం.
నరజాతి చరిత్ర సమస్తం
పరస్పరాహరణోద్యోగం :

నరజాతి చరిత్ర సమస్తం
రణరక్త ప్రవాహ సిక్తం.
బీభత్సరస ప్రధానం?
పిశాచగణ సమవాకారం!

నరజాతి చరిత్ర సమస్తం
దరిద్రులను కాల్చుకుతినడం.
బలవంతులు దుర్బలజాతిని
బానిసలను కావించారు:

నరహంతలు ధరాధిపతులై
చరిత్రమున ప్రసిద్ధి కెక్కారి.
రణరంగం కానిచోటు—
భూస్థలమంతా వెతికిన దొరుకదు:

గతమంతా తడిసె రక్తమున!
కాకుంటే కన్నీళులతో.

(పాట కాబోయే ముందుగానే తెర మెల్లగా విడిపోతుంది. మొదట గిర్రుమని తిరుగుతూంటే గ్లోబు కనుపిస్తూంది. తరువాత దాని కిరుప్రక్కలావున్న మరఫిరంగులు; ఆతరువాత బల్లదగ్గర కుర్చీలోకూర్చున్న ఒక 12 యేళ్ల అమ్మాయి కనుపిస్తూంది. ఆ అమ్మాయి కలమూ, తలా ఒకచేత్తో పట్టుకొని, ఇంకొకచేత్తో గ్లోబును తిప్పుతూ, తదేకధ్యానంగా బల్లమీదవున్న పుస్తకంవైపు చూస్తూంది. తెర పూర్తిగా విడిపోయింది. పాట అయిపోయింది. ఒక్కక్షణం)

అమ్మాయి

యుద్ధం! యుద్ధం! పాడుయుద్ధం! నాశనమైన యుద్ధం! నల్ల

బొగ్గులైన యుద్ధం ! తాడుతెగిన యుద్ధం ! వెధవ యుద్ధం ! (ఇంకా నోటికొచ్చిన తిట్లుతిడుతూ, పుస్తకం విసిరికొట్టి, కాళ్లు కొడుతూ మారాంపెట్టే పిల్లలా సగం ఏడుపు సగం కోపంగా అంటూంది.)

(భూదేవి వచ్చింది మెల్లగా. ప్రశాంతమైన ముఖం. మంచి అందగత్తె ఎప్పుడూ చిరునవ్వు . ఆమె కెంత వయసయిందో ముఖాన్ని పట్టి చెప్పలేం. నిరాడంబరంగావుంది.)

భూదేవి

సమా! ఏమిటమ్మా అది?

సమత

అమ్మా! ఏంటమ్మా యీయుద్ధం! పాడు యుద్ధం! ప్రాణాలు తీసేస్తుంది.

భూదేవి

ఏంటమ్మా? యుద్ధం ఏమిటి?

సమత

అది కాదమ్మా! యుద్ధమంటే ఏమిటి? ఎందుకొస్తుంది యుద్ధం? దానివల్ల ఏంలాభం?

భూదేవి

సమా! నీకు పిచ్చేం! రా! స్కూలుకెళ్దువు!

సమత

నేను పోను పోనూ! నేనీరోజు స్కూలుకెళ్లను. స్కూలు కెళ్తే పంతులుగారు కొడతారమ్మా!

భూదేవి

ఎందుకు?

సమత

పంతులుగారు యుద్ధాన్ని గురించి కాంపోజిషన్ రాసుకు రమ్మన్నారు. వెధవయుద్ధం. ఆయనకింకేమి దొరకలా రాయమనటానికి!

ఉషాదేవి

(నవ్వి) స్కూల్లో కాంపోజిషన్లలోకి పాకినయా యుద్ధాలు? హుం- మిమ్మల్నన్నా శాంతిని గురించి రాయమనకూడదూ?

సమత

అవునమ్మా! శాంతయితే బలేగా రాసేసేదాన్ని!

ఉషాదేవి

నీకేం తెలుసు శాంతిని గురించి?

సమత

తెలుసమ్మా! నాన్నగారేం అప్పుడు మంత్రాలు చదివేవారు, చివరేం ఎప్పుడూ "ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతి" అనేవారు. ఏంటి నాన్నా శాంతంటే అని అడిగాను. చెప్పారు. నాకు బాగా తెలుసు.

ఉషాదేవి

చెప్పు... శాంతంటే ఏంటి?

సమత

శాంతంటే...మరి.. శాంతంటే అందరూ బాగా హాయిగా వుండటం. కదమ్మా?

భూదేవి

(ప్రేమగా దగ్గర చేర్చుకొని) అంతే తల్లీ!

సమత

మరి యిప్పుడు చెప్పమ్మా యుద్ధమంటే ఏంటి?

భూదేవి

యుద్ధమంటే శాంతిగా లేకపోవడం. అంటేఏంటి చెప్పు!

సమత

అంటే అందరూ బాగా హాయిగా, లేకపోవడం. అంతే గదమ్మా

భూదేవి

అందరూ కాదమ్మా, కొందరు - కాదు - చాలామంది.

సమత

అయితే యుద్ధంలో కొందరు బాగాహాయిగా వుంటారమ్మా?

భూదేవి

ఆఁ—

సమత

ఆళ్లెవరూ ?

భూదేవి

అదంతా నీ కెందుకు లేమ్మా. నీ కర్థంకాదు. వద్దులే.

సమత

ఏంటోమ్మా వెధవయుద్ధం !

భూదేవి

యుద్ధంఎప్పుడూ వెధవ దేతల్లీ !

సమత

ఉండమ్మా రాసుకుంటా – యుద్ధంఎప్పుడూ వెధవదే (రాసుకొం టూంది)

భూదేవి

రాయకు తల్లీ రాయకు. పెద్దదానివైై బాగా చదువుకొంటే నీకే తెలుస్తుంది. ఇంతలో బహుశా నీకళ్లెదటే ఇంకో యుద్ధం నువ్వు చూస్తావు !

సమత

యుద్ధం వస్తుందామ్మా ?

భూదేవి

వస్తుందట తల్లీ! పెద్దవాళ్లందరూ వస్తుందంటున్నారు, కనీసం పెద్దవాళ్లందరూ కలసి రప్పిస్తారు.

సమత

పెద్దవాళ్లంటే ఎవరమ్మా ?

భూదేవి

మీ పెద్దన్నయ్యలాంటివాళ్లు. మీ పెద్దన్నయ్య యీావూరికి పెద్ద. ఇలాంటివాళ్లూ, అంతకుమించినవాళ్లూ చాలామంది ఉన్నారు. ప్రపంచలో వాళ్లందరూ కలిసి యుద్ధాన్ని తప్పక రప్పిస్తారు లే...

సమత

బలే... ఇంకేం... యుద్ధాన్నిచూస్తూ రాసేస్తా. ఫస్టు మార్కులు దంచేస్తా...

భూదేవి

(బాధగానవ్వి) పిచ్చి తల్లీ! (గ్లొబును అప్రయత్నంగా తిప్పుతూ)

యుద్ధాన్నిగురించి నువ్వు నిజంరాయలేవు రాస్తే మీ పంతులు మార్కులివ్వడు. యుద్ధాన్నిగురించి ఇంతవరకూ ఎవరూ నిజం రాయలేదు.

సమత

నేనురాసేస్తా... నిజంరాసేస్తా... చెప్పమ్మా. మార్కులివ్వకపోతే మాస్టారుతో పోట్లాడుతా-

భూదేవి

వినమ్మా! ప్రపంచముపుట్టిననాటినుండి నేటిదాకా యుద్ధాలు ఎక్కడో ఒకచోట, దేనికో ఒకదానికి. ఎవరో ఒకరు, ఏదో ఒక విధంగా చేస్తూనేవున్నారు; ప్రతియుద్ధం శాంతి ఒడంబడికలతో నే ముగిసింది. ముగిసిందని అనుకున్నాం. కానీ ఆగలేదు. యుద్ధం ఒక విచిత్రమైన వృందు.

సమత

ఉండమ్మా .. మెల్లగా చెప్పు .. యుద్ధం ఒక విచిత్రమైన వృందు. (రాసుకొంటుంది)

భూదేవి

రాయకమ్మా! విను. ఈ వృందు పైకి మానిపోయినట్లే అగుపించేది. కాని లోలోపలే పురుగులా తొలుచుకొనిపోయి, ఎక్కడో మళ్లీపైకిలేచేది. ప్రతీయుద్ధం అంతకుపూర్వపు యుద్ధంకన్నా భయంకరంగా, బాధగా, బీభత్సంగా తయారైయ్యేది. ఎందరో జయించారు. ఎందరో ఓడారు. ఎందరో చచ్చారు. ఎందరో చచ్చీచావకుండా బైటపడ్డారు. అయినా యుద్ధాలు ఆగలేదు, జరుగుతూనే వున్నాయి.

సమత

ఉండమ్మా రాసుకుంటూ. బాగా చెప్తున్నావు.

భూదేవి

రాసుకోకు. ఇదంతా రాస్తే నీకు మార్కులురావు. విను. ఈ భూమిమీద ప్రాణం ఎప్పుడు మొదలిందో ఎవ్వరూఎరగరు. కానీ ఆనాటినుంచి, ప్రాణం మొదలిన నాటినుంచి, యుద్ధం జరుగు తూందట. తిండికోసం యుద్ధం, వుండడానికి నీడకోసం యుద్ధం, ఆడ దానికోసం యుద్ధం...ఆస్తికోసం-పిల్లలకోసం-ప్రేమకోసం-డబ్బు కోసం-కీర్తికోసం-యుద్ధం! యుద్ధం! వేదాంతులు చెప్తారు. జీవితా నికి మృత్యువుకూ ఎప్పుడూ యుద్ధం జరుగుతూందని. చివరికి మృత్యువే గెలుస్తుందట. దాంతో యుద్ధం ఆగిపోతుందట.

సమత

అమ్మా ఏంటమ్మా! ఏదో గొడవగా చెప్తున్నావు?

భూదేవి

లేదు. వినమ్మా! (ఆవేశంతో) పెళ్లాంకోసం ఏమీ జోక్యం లేని కొన్ని వేలమంది అమాయకుల్ని బలిజేసిన రాముడు, ఒక్క ఆడదాని కోసం తన ప్రజల్ని నాశనంజేసిన రావణుడు శూరులు. ఇంటిగొడవ లేవో పెంచుకొని, ఏ జోలీ శొంటీ ఎరగని జనాన్ని యుద్ధం పేరిట, ధర్మంపేరిట కురుక్షేత్రంలో బలిపెట్టిన పాండవులూ, కౌరవులూ మనకు వీరాధివీరులు. కీర్తికోసం రాజ్యాలను జయిస్తూ అందువల్ల ఏ లాభమూ పొందని జనాన్ని లక్షలు లక్షలుగా మారణహోమం చేసిన సీజరు, అలెగ్జాండరు, గజ్నవీ అందరూ మనకు పూజ్యులు, వాళ్ళని. ఆ నరహంతకుల్ని కన్నవాళ్ళందరూ వీరమాతలు. దేశా

నికి వాళ్లు దివ్యమణులు (ఆవేశం ఆవిష్కరించింది) రాజభక్తి, దేశభక్తి, దైవభక్తి, ఇవన్నీ మనకుండాల్సిన గొప్పగుణాలు. ఈగొప్పగుణాలతోనే మనం యుద్ధాలు చేసాం. రక్తనదులు పారించాం భూమాతను నెత్తురులో అభిషేకం చేసాం. (బలహీనంగా నవ్వి) మొదట - మొదట అవినీతికి కొంత నీతిని, అక్రమానికి కొంత క్రమాన్ని, అధర్మానికి కొంత ధర్మాన్ని ఏర్పరచుకొన్నాం. కుళ్ళిన పుండుకు సెంటుపూసుకున్నట్లు యుద్ధాలకు కొన్ని నియమాలను నియమించుకున్నాం. పిల్లల్ని, ఆడవాళ్లని, ముసలీ ముతకనీ చంప కూడదన్నాం. రాత్రిపూట యుద్ధం కూడదన్నాం. ముందుగా చెప్పకానీ పైబడకూడదన్నాం. అంతా...పోయింది....లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ అన్నాం. భద్రతా సంఘం -యు. ఎన్. ఓ. అన్నాం. అంతర్జాతీయ యుద్ధ సూత్రాలన్నాం ..పోయింది...సివిలియన్స్‌ను చంపకూడదన్నాం. తప్పాం. ఆటంబాంబు వేయకూడదంటున్నాం... వేసేస్తాం...మనం యిప్పుడు కేవలం బోనులోపడ్డ ఎలుకలం. మృత్యువు ఏరూపంలో, ఎప్పుడువస్తుందో ఎరగం, మనం మనుష్యులం - నాగరికులం.. మనంముందుకుపోతున్నాం...

(ఇక మాట్లాడలేక కూలబడింది. గ్లోబ్ తిరుగుతూనేవుంది.)

సమత

(ఇంతవరకూ తెల్లముఖంవేసి వింటూంది. రాతిబొమ్మలా నిలబడిపోయింది. మెల్లగా అమ్మ దగ్గరకుపోయి చాలా మెల్లగా) అమ్మా!

భూదేవి

తల్లీ! (కన్నీళ్ళు తుడుచుకొంది.)

సమత

ఎందుకమ్మా ఏడుస్తున్నావు?

భూదేవి

ఏమీలేదు...ఏమీలేదు. లేవమ్మా ఇంకెప్పుడూ యుద్ధాన్ని గురించి నన్నడక్కు...

సమత

లేదమ్మా.

(సిపాయి తాత; పేరు అమరయ్య— వచ్చాడు. సన్నగా పొడుగ్గా వున్నాడు. కళ్లకు జోళ్లు. ఎంతో అనుభవం కల ముఖంలా అగుపిస్తూంది. గడ్డం కొద్దిగా ఎదిగుంది. వాకిలి దగ్గర ఆగి)

అమరయ్య

నమస్కారమ్మా!

భూదేవి

అమరయ్యా! కూచో...వస్తా... (చరచరలోపలి కెళ్ళింది.)

అమరయ్య

(కాస్త విస్తుపోయి, ఆమెవంక చూచాడు. ఆమె వెంబడే వెక్కొస్తున్న సమును చూచి) సామ్రాజ్యమ్మా!

సమత

ఏంటి సిపాయితాతా! నన్నా పేరుతో పిలవొద్దు.

అమరయ్య

ఏంమ్మా ఏం?

సమత

అది మా పెద్దన్నయ్య పెట్టినపేరు. ఏం బాగోలా!

అమరయ్య

మరి ఏమని పిలవమన్నావు?

సమత

మాచిన్నన్నయ్య, అమ్మాపిలిచేటట్టు "సమూ" అని పిలు.

అమరయ్య

"సమూ" అంటే?

సమత

మాచిన్నన్నయ్య పెట్టాడు. "సమత"అని. ఎంతో బాగుంది.

అమరయ్య

"సమత! సమత!" (నవ్వి) బాగానేవుంది అయినా మీచిన్నన్నయ్యకు ఇట్లాంటిపేర్లే దొరుకుతుంటాయి. మొన్న మావూళ్లో ఆచివర ఓచైనా అమ్మాయి వుంది చూచావ్?

సమత

ఆఁ ఆఁ తెల్లగా - ఇట్టావుంటుందే.

అమరయ్య

ఆఁ, ఆ అమ్మాయికి పిల్లపుడితే "అభ్యుదయం" అని పెట్టాడు పేరు. వాళ్లు నోరుతిరక్క అల్లాడిపోతున్నారు. (పెద్దగా నవ్వాడు, సముకూడా నవ్వింది) అదిసరేగానీమ్మా - అమ్మేంటి అలా వెళ్లారు? నన్ను చూచీ చూడకుండా వెళ్లారు? సిపాయిమీద భూదేవమ్మకు కోపంరాలేదుగదా?

సమత

నీమీదేంలేదు తాతా! నావలే అమ్మకు...

అమరయ్య

ఏంచేసావేం? ఇంట్లోవున్న కూరానారా డబ్బూ దస్కం అందరికి పంచిపెట్టేసావా?

నమత

అట్లాచేస్తే అమ్మకెప్పుడూ కోపం రాదు తాతా

అమరయ్య

మరి?

నమత

మరి– ఈ రోజు మా మాస్టరుగారు యుద్ధాన్ని గురించి కాంపోజిషన్ రాసుకు రమ్మన్నారు.

అమరయ్య

కాంపోజిషన్! అంటే ఏంటమ్మా!

నమత

కాంపోజిషన్! తెలీదు? యుద్ధమంటే ఏమిటి? యుద్ధం ఎప్పుడు? ఏలా పుట్టింది? యుద్ధంవల్ల లాభమా, నష్టమా? యుద్ధం వుండాలా? వుండకూడదా? ఇదంతా రాయాలి!

అమరయ్య

ఆహా!

నమత

అమ్మనడిగాను. ఏంటేంటో చెప్పి వెడుస్తూ కూచున్నారు.

అమరయ్య

పిచ్చితల్లీ! అమ్మ నడిగావా యుద్ధాన్ని గురించి?

నమత

తెలీక అడిగా తాతా!

అమరయ్య

పోనీలే! నీకు యుద్ధాన్ని గురించి నే చెప్తానమ్మా ఎన్ని పుస్తకాలు కావాలన్నా రాసుకో!

సమత

నిజంగానా తాతా?

అమరయ్య

అవునమ్మా! అసలు సిపాయి తాతని నాకు పేరెందు కొచ్చిందో! తెలుసా?

సమత

ఎందుకు?

అమరయ్య

నేను రెండు యుద్ధాలు చూచాను, చూట్టంకాదు యుద్ధాలలో పని చేసాను ఎన్నో దేశాలు చూచాను. ఎన్నో ఏంటి! అన్ని దేశాలూ చూచాను. అన్ని దేశాల మనుష్యులూ పుట్టటం-చావటం-నవ్వటం-ఏడవటం-అన్నీ చూచాను. నాకిప్పుడు డెబ్భై ఏళ్లు పైబడింది.

సమత

డెబ్భై ఏళ్లు!

అమరయ్య

అవునమ్మా- డెబ్భై ఏళ్లు! ఇన్ని ఏళ్లకి, ఇన్ని దేశాలు తిరిగి రెండు యుద్ధాలలో పని చేసి, చావకుండా బైటపడి, నేను నేర్చుకున్నది ఒక్కటే విషయం తల్లీ. ఒక్కటే ఒకటి! చెప్పమన్నావా?

సమత

ఏమిటితాతా అంత గొప్పవిషయం?

అమరయ్య

ఏమిటంటే... మనుష్యులందరూ ఒక్కటే అని...అన్ని దేశాల్లో చూచాను. అందరూ మనలాగే నవ్వుతారు. ఏడుస్తారు. మనలాగే తింటారు. అందరికీ సుఖం దుఃఖం ఆకలి అన్నీ ఒకటే. అందరికీ ప్రాణాలంటే తీపివుంది. అందరికీ సుఖంగా బతకాలనివుంది. కూడూ గుడ్డా అందరికీ కావాలి, రంగులు తేడా, మాటలు తేడా, ఆచారాలు: అలవాట్లు తేడా అంతే. అందరూ యీబ్రతుకును హాయిగా చేసుకోవాలనే ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఎట్లా ఆలోచించినా, ఎట్లాచూచినా, చివరికి అందరూ ఒకటే అనిపిస్తుందమ్మా.

సమత

(నవ్వి) ఓ- ఇంతేనా? ఇదెప్పుడో బుద్ధుడు, ఏసుక్రీస్తు చెప్పారట. మాపుస్తకాల్లో వుంది.

అమరయ్య

పుస్తకాల్లో వుందేమోకానీ ఇదేరకంగా అన్ని దేశాల్లో అందరూ, నాతోపనిచేసిన వాళ్లందరూ అనుకొంటున్నారు. ఏపుస్తకాలు చదవకుండానే మాలో మాకే వచ్చేసిందీ తీర్మానం. పెద్దాళ్లల్లో ఎట్లావుంటుందో నాకు తెలీదు కానీ మాబోటి వాళ్లందరిలో ఇదేఇదివుంది. నాకు చూడబోతే లోకమంతా ఒకనాటికి ఒకటై పోతుందని పిస్తుందమ్మా!

సమత

పో తాతా! యుద్ధాన్ని గురించి చెప్పమంటే ఇదానువ్వు చెప్పేది?

అమరయ్య

చెప్తాతల్లీ చెప్తా. చెప్పటంకాదు యుద్ధమంటే! ఏంటో నీ కళ్లకు కట్టినట్లు చూపిస్తా. తొందరపడకు. పెద్దాణ్ణికదూ? ఏదో చెప్పబోయి ఏదో చెప్తాంటా!

సమత

యుద్ధం చూపిస్తావా?

అమరయ్య

యుద్ధంలో మంచి మంచి కథలున్నాయి. చెప్తా. ముందు యుద్ధమంటే ఏంటో చిన్న చిట్కాలో చెప్పనా? చూడమ్మా – ఇది నా కాలు – ఇది నా చేయి – ఇది నా కన్ను–(ఒక కన్ను కాలు- చేయి తీసి బల్లమీద పెడ్తాడు.)

సమత

(దెయ్యాన్ని చూచినట్టు) తా తా! (కళ్లు మూసుకుంది.)

అమరయ్య

భయపడకమ్మా! ఏమీ లేదు. యుద్ధంలో ఇదినూరోవంతు లేదు. ఈలా రోజుకు కొన్నివందలు, వేలు పోతుంటాయి. ఈ మాత్రానికే భయపడితే ఎల్లా?

సమత

(ఇంతవరకు కళ్లుగట్టిగా మూసుకున్నది. మెల్లగా కళ్ళుతెరచి ఆ కాలు' ఆచేయి. కన్ను ఒక రొకటిగా తీసి చూస్తూంది. ఆమె ముఖంలో భయమూ దుఃఖమూ అధికమవుతున్నాయి. తనకాలు, కన్ను, చేయి చూచుకొంది)

అమరయ్య

(బల్లమీద ఆనుకొని సముపంక చిరునవ్వుతో చూస్తున్నాడు.)

సమత

(అతిదీనంగా తాతవైపుచూచి) తాతా!

అమరయ్య

ఏంమ్మా!

సమత

ఇంకా చెస్తావా తాతా!

అమరయ్య

వద్దా తల్లీ?

సమత

(ఇటటు తిరిగి) చెప్పు తాతా! ఇంకా చెప్పు.

అమరయ్య

మరి ఇట్లా భయపడితే ఎట్లా?

సమత

భయపడనులే తాతా! చెప్పు. ఇంకా ఎంతసేపు చెప్తావు?

అమరయ్య

గంటున్నర—

సమత

సరే చెప్పు తాతా.

అమరయ్య

ఆలాగే కూచోతల్లీ! ఇవన్నీ తోడుక్కోనీ... అప్పుడు కానీ నీకు యుద్ధం చూపించలేను (అవన్నీ తొడుక్కొంటున్నాడు. బయట కారు ఆగినచప్పుడు) పెద్దన్నయ్య వచ్చారేమో!

సమత

వస్తే ఏం?

అమరయ్య

ఆఁ ఏంలేదుతల్లీ !

(పెద్దాడు టకటక వచ్చాడు. మంచి ఒడ్డూ పొడుగు—మనిషి చాలా గంభీరంగా వున్నాడు. కమ్మగా నవ్వుతాడు.)

పెద్దాడు

ఏంటోయ్ ఏవో కబుర్లు చెప్తున్నావు మా సామ్రాజ్యానికి!

సమత

అన్నయ్యా ? నీకెన్నిసార్లుచెప్పాను నన్ను సమత అని పిలవాలని.

పెద్దాడు

సమతలేదు వంకాయ్ లేదు ! ఫూర్కో! వెధవపేరు.

సమత

ఊఁ— అయితే నీతో నే మాట్టాడను.

పెద్దాడు

ఊఁ— ఏంటోయ్ కబుర్లు ?

అమరయ్య

ఏంలేదుబాబూ అమ్మాయిగారు యుద్ధాన్నిగురించి అడిగితే నాకు తెలిసింది, చెప్తున్నా.

పెద్దాడు

యుద్ధాన్ని గురించి యీ కాలంలో ఒకరు చెప్పడమేమిటి ? ఏం సామ్రాజ్యం ! నీకు తెలీదూ ? ఛీ ! ఏం పిల్లవి ? పేపరు చదివితేనా! మొన్న ఓ యుద్ధం అయిపోయింది.

అమరయ్యా

ఎక్కువై పోయిందిబాబూ ! ఏదో మూల జరుగుతూనేవుంది.

పెద్దాడు

అవున్లే ఇప్పుడు కొరియాలో జరుగుతూంది, ఇంకా దేవుడు మేలుచేస్తే రేపు మళ్ళీ ఓ ప్రపంచయుద్ధం వస్తుంది.

సమత

ప్రపంచ యుద్ధమే !

అమరయ్యా

అవునమ్మా: అన్నయ్య చాలా రోజులనుంచి చెప్తూనేవున్నారు.

పెద్దాడు

చెప్పడ మేంటోయ్ ! తప్పదు. ఇంతలో (చిన్నాడు వస్తూ)

చిన్నాడు

తప్పదు కాదోయ్ పెద్దన్నయ్య తప్పక రప్పిస్తాడోయ్—

పెద్దాడు

నేను రప్పించేదేంటి నీముఖం ?

చిన్నాడు

మరి తప్పదు అని అంత గట్టిగా చెప్తూంటే ఏమనుకోవాలి ?

పెద్దాడు

ఆఁ.—లేకుంటే వచ్చేదాన్ని వీడు ఆపేస్తాడు. రామమూర్తి కాండ్రో రైలాపినట్లు.....

(ఇంతలో స్వాములవారు వస్తూ)

స్వాములవారు

అదంతా మాయ! వచ్చేదాన్ని ఎవ్వరూ ఆపలేరు, రాని దాన్ని ఎవ్వరూ రప్పించలేరు! ఆపటానికి, రప్పించటానికి నువ్వెవరు నేనెవరు? కేవలం నిమిత్త మాత్రులం. వచ్చేదెటూ వస్తుంది. రానిదెటూ రాదు!

చిన్నాడు

ఓహోహో! ఆలాగా! మా అన్నయ్య ఈరోజు కొట్టుతాళం తెరవక పోనీండి. మీకు బిక్ష తానే నడిచొస్తుందేమో చూద్దాం.

స్వాములవారు

ఆలా అనుకోటమే నాయనా అహం... మాయ...

చిన్నాడు

నాకేం మాయలేదు. పుట్టినవెంటనే తీసేశారు. (వెళ్ళాడు)

స్వాములవారు

(నవ్వి) పసితనం!

పెద్దాడు

పసితనంకాదు. ఆలా అనుకునే వూరుక్కున్నాం ఇంతకాలం కానీ వీడు ఏకుమేకై పోతున్నాడు.

స్వాములవారు

శాస్త్ర దుడుకు!

పెద్దాడు

మనూళ్ళో కుర్రకారంతా వీధివెంబడి పడుతూన్నట్లున్నారు.

(చాలా సీరియస్ అయ్యాడు. సిగరెట్ తీసి వెలిగిస్తూ కుర్చీనుంచి ఇటటు పచారు చేస్తున్నాడు. అందరూ సీరియస్‌గానే వున్నారు. భూదేవి వచ్చింది.)

భూదేవి

ఏంరా పెద్దాడా! ఇంత పొద్దెక్కి వస్తే ఎట్లా?

పెద్దాడు

ఏం? ఏం కొంపమునిగింది?

భూదేవి

కొంపలు మునిగితేనా? అన్నిగదుల తాళంచెవులూ నీదగ్గరే వుండిపోయాయి. ఆ సామాన్లగది తాళంచెవులైనా నా దగ్గర పడేసి పోకూడదూ?

పెద్దాడు

ఇప్పుడేంకావాలి?

భూదేవి

బియ్యం అయిపోయింది. వంటచేసి దానికంతపెట్టి స్కూలు కుపంపాలా?

పెద్దాడు

ఏంమునిగిపోలా? స్కూలు తాళంచెవులుకూడా నాదగ్గరే వున్నాయి.

చిన్నాడు

(వస్తూ) అవునమ్మా! ఇప్పుడు మనింటికేకాదు— మనూరికే—ఆహార శాఖామంత్రి, విద్యాశాఖామంత్రి, ఆర్థికశాఖామంత్రి అన్నీ మన పెద్దన్నయ్యే అయిపోయాడు. జనం గడ్డిమేసి పోతున్నారు.

పెద్దాడు

ముయ్ నోరు,

భూదేవి

ఎందుకురా వాడిమీద విరుచుకు పడతావు?

పెద్దాడు

నువ్వెందుకువాణ్ణి పై వేసుకొస్తావు?

భూదేవి

ఇప్పుడు వాడేమన్నాడని? వున్నవిషయం చెప్పాడు.

పెద్దాడు

వున్నవిషయంకాదు. నన్ను చూస్తే వాడికి కన్నుకుట్టు.

చిన్నాడు

నన్నుచూస్తే నీకు కడుపుమంట.

పెద్దాడు

ఆఁ నీ ఘనతను నీ ఐశ్వర్యాన్నిచూచి నేనే కడుపుమంట పడాలి?

చిన్నాడు

అవేవీలేకున్నా వూళ్లో నలుగురిలో మంచిపేరుందని...

పెద్దాడు

ఏంటి నీ మంచిపేరు? నీపలుకుబడి? పైసాకు కొరగాని బికారిముఁడా వాళ్లను నలుగుర్ని వెంటేసుకొని తిరిగితే సరిపోయిందా.

చిన్నాడు

నన్ను తిడితే తిట్టావుగానీ వాళ్లను తిట్టకు.

పెద్దాడు

(రెచ్చిపోయి) ఏం? ఏంచేస్తారోయ్ తిడితే?

చిన్నాడు

(మరీ రెచ్చిపోయి) గూబపగల తన్నారు, (పైకిదూకాడు;

పెద్దాడు

(నర్రుమని పిస్టల్ లాగి గురిపెట్టాడు.)

భూదేవి

ఒరే! చిన్నాడా!

సమత

అన్నయ్యా (పెద్దాడిచెయ్యి పట్టుకొంది.)

పెద్దాడు

పో! అవతలికి! దరిద్రపుముండ! (సమూను విసిరికొట్టాడు. సము పడబోయింది. చిన్నాడు కాపాడాడు. పెద్దాడు తల్లిమీదికిపోతూ) నువ్వే వాణ్ణం తదూరం తెచ్చింది.

భూదేవి

(విసురుగానే) నేనేం కాదు. నువ్వే చిన్నప్పటినుంచి వాణ్ణి వేపిం చుకుతింటూంటే వాడిట్లాఅయ్యాడు.

పెద్దాడు

చిన్నప్పుడే సన్నిపాతజ్వరం వచ్చింది. చస్తాడనుకున్నా చావలా. దరిద్రుడు చచ్చుంటే పీడావదిలేది.

భూదేవి

(కోపంగా) పెద్దాడా!

పెద్దాడు

(ఒక్క క్షణకాలం ఆమెవంక అలాగే చూచాడు. వెళ్లబోతున్నాడు)

చిన్నాడు

పెద్దాడినుద్దేశించి) ఇదిగో ఇంకోసారి చెప్తున్నా...

భూదేవి

ఒరే! నువ్వూర్కో!

చిన్నాడు

నువ్వూండమ్మా! నువ్వెన్నిసార్లు కోరుకున్నా, దేవుడికి కొబ్బరి కాయలు కొట్టుకున్నా, తిండిలేకుండా మాడ్చినా నేను చావను! చావను! చావను! తెలిసిందా?...ఇక వెళ్లు! (ఒక్క క్షణం ఇద్దరూ అలాగే చూచుకొన్నారు. పెద్దవాడు సర్రున వెళ్ళాడు.)

(ఒక్క క్షణకాలం అంతా నిశ్శబ్దం. సము వెక్కి వెక్కి ఏడవటం మాత్రం అర్ధరాత్రిలో గడియారం మోతలా వినిపిస్తూంది. స్వాముల వారింతవరకు కంగా రుపడుతూనే వున్నాడు. ఈ గొడవలుతీరి ఇతరులు తన్నుచూచే సమయం వచ్చే టప్పటికల్లా ప్రశాంతంగా కళ్ళుమూసుకొని కూర్చున్నాడు.)

చిన్నాడు

సమూ! ఏడవకమ్మా ఏడవకు! పిచ్చిదానా!

భూదేవి

ఏంరా చిన్నాడా! మీతగవు లెప్పటికీ తీరవా?

చిన్నాడు

మాతగవులు కావమ్మా ఇవి!

భూదేవి

కాక ప్రపంచం తగవులా?

చిన్నాడు

నిజంచెప్పావమ్మా! ఇవి కేవలం నీచిన్నకొడుక్కీ పెద్దకొ

డుక్కి మధ్యతగవులు కావమ్మా! రెండుసిద్ధాంతాల సంఘర్షణ - రెండువర్గాల పోరాటమమ్మా అది నీయింట్లోనే కాదు - ఊవ్వాళ్లో- పట్నంలో, హిందూదేశములో యూగస్లో, ప్రపంచమంతా వుందమ్మా ప్రపంచం యీనాడు రెండు పాయలుగా చీలిపోతూంది. ఆ రెండుపాయల్లో మేమూ రెండు చుక్కలం అంతేమ్మా!

అమరయ్య

చినబాబు చెప్పేది అక్షరాల నిజం తల్లీ!

భూదేవి

ఏం నిజమో! వీళ్ళిద్దరూ వుప్పూ నిప్పూ అయిపోతున్నారు.

చిన్నాడు

కాక ఇంకేమవుతామమ్మా! రెండూ రెండు ధ్రువాలు. నాయింట్లోనే దేశంవుంది. అంటాడన్నయ్య. దేశంలో మన యిల్లుందంటాను నేను. చెప్పమ్మా సమతా! ఏది నిజం?

సమత

నువ్వు చెప్పిందే నిజం అన్నయ్యా!

చిన్నాడు

(నవ్వాడు.)

భూదేవి

ఊఁ—ఈ కొంపలో ఏనాడు శాంతి ఏర్పడుతుంది?

సమత

అమ్మా! ఆకలే!

చిన్నాడు

(ఒక్కక్షణం సార్థకంగా సముపంకచూచి) ఆకలి... ప్రపంచమంతటా ఇదేవ్యాధి ..ఆకలి...ఆకలి...సమూ! ఇంకాస్సేపు అమ్మ అన్నం పెట్టకుంటే ఏంచేస్తావు?

సమత

ఏడుస్తా.

చిన్నాడు

అప్పుడూ పెట్టకుంటే

సమత

అప్పుడూ పెట్టకుంటే...

భూదేవి

ఏంచేస్తుంది గిచ్చుతుంది— రక్కుతుంది— కొడుతుంది.

సమత

అప్పుడూ పెట్టకుంటే నేనే వెళ్ళి వంటిల్లు తెరిచి అన్నం తినేస్తా...

చిన్నాడు

వంటిల్లు తాళం వేస్తే

సమత

తాళం పగలగొట్టేస్తా...

భూదేవి

ఆఁ-ఓసి...తాళం పగలగొట్టేస్తావూ!

సమత

ఆకలి కదమ్మామరి

చిన్నాడు

(నవ్వి) ఆకలి. అంతేనమ్మా! నను చెప్పినసమాధానం ప్రపంచానికంతా వర్తిస్తుంది, ఆకలిమంటలో శాంతి ఎక్కడిదమ్మా?

స్వాములవారు

ఒక్కమాట నన్ను మాట్లాడనిస్తారూ?

చిన్నాడు

ధారాళంగా.

స్వాములవారు

శాంతి లోపలినుంచి రావలసిన ఒకమహత్తర యోగఫలం!

నమత

ఆకలిమాత్రం లోపలినుంచికాదూ వచ్చేది?

అమరయ్య

(నవ్వి) వయసులో చిన్నైనా మంచిమాట అడిగావ్తల్లీ... మీకేం తెలుస్తుంది బాబూ ఆకలిబాధ!

స్వాములవారు

[చిరునవ్వుతో] ఆకలి- అన్నం- బాధ- సుఖం- అన్నీమనసులో వున్నాయి.

నమత

ఆకలి మనసులో కాదు కడుపులోవుంటుంది.

అమరయ్య

[నవ్వాడు]

చిన్నాడు

అన్నం మా పెద్దన్నయ్య చేతుల్లో వుంటుంది.

అమరయ్య

బాధమాది - సుఖంవాళ్లది...

స్వాములవారు

తిండికోసం పశువుకూడా తాపత్రయ పడుతుంది. మానవు నికో గొప్పతనం ఏమిటి?

చిన్నాడు

పశువు తన కడుపు నిండిన తర్వాతైనా ఇంకో పశువుని తినని స్తుంది, మానవుడు అదీచేయటంలేదు ఇంకొకడి ఆకలితో తన కడుపు నింపుకుంటున్నాడు.

స్వాములవారు

మానవుడు జానెడు పొట్ట కాదు.

చిన్నాడు

మానవుడు రూపాయిబిళ్లకూడా కాదు.

స్వాములవారు

ఆధ్యాత్మికదృష్టి క్షీణించిపోవడమే యింత అనర్థానికి కార ణం భౌతికవాదం మానవుణ్ణి దురాశాపూరితుణ్ణిచేస్తుంది.

చిన్నాడు

కాదు. ఆధ్యాత్మికదృష్టి అధికమై యీఅనర్థం తెచ్చింది. కర్మవాదం దోపిడివర్గానికి మంచి శ్రీరామరక్షఅయింది.

స్వాములవారు

అజ్ఞానులు...

చిన్నాడు

అజ్ఞానుల్ని మోసంచేసి పొట్టబోసుకొంటూన్న దగాకోర్లు మీారు.

స్వాములవారు

సరే...... నాకెందుకీ వాగ్వివాదం... వెళ్లొస్తా... నాకు భిక్షయిస్తావా తల్లీ?

సమత

ఇంతామాట్లాడి భిక్షఇవ్వమంటూ రేమమ్మా స్వామి?

స్వాములవారు

అందులో పరమార్థం నీకిప్పుడు తెలీదులేమ్మా...

[అందరూ నవ్వారు.]

భూదేవి

లోపలికి దయచేయండి.

(స్వామి ముందు వెళ్తున్నాడు అతని వెంబడె భూదేవి వెళ్తూ)

భూదేవి

రామ్మా! సమూ! అన్నంపెడతా!

సమత

[అమ్మ వెంబడే వెళ్తూ తిరిగి] తాతా! భోజనానికొస్తావా?

అమరయ్య

నాకైందిలేమ్మా-వెళ్ళిరా!

సమత

అయితేవుండు. ఇప్పుడేవస్తా... (వెళ్ళింది)

చిన్నాడు

అమరయ్యా!

అమరయ్య

బాబూ!

చిన్నాడు

అమ్మతో చెప్పావా విషయం?

అమరయ్య

లేదు బాబూ! చెబుతామనుకుంటుండగా పెద్ద బాబు వచ్చేశారు.

చిన్నాడు

మనవాళ్లందర్నీ రమ్మన్నావా?

అమరయ్య

ఏర్పాటు చేశా బాబూ! ఇంకో పదినిముషాల్లో వచ్చేస్తారు.

చిన్నాడు

ఇదిగో మనం గొడవేం చేయొద్దు న్యాయంగా అడిగిచూద్దాం కాదంటే ఊళ్లో నలుగురు పెద్దమనుషుల ఎదటా పెడదాం.

అమరయ్య

పెద్దమనుషులెవరు బాబూ! అందరూ పెద్దబాబుగారి మద్దద్దార్లేగా. పంచాయితీలోనూ ఆయన మోచేతినీళ్లు తాగేవారే. పెద్దమనుషులే గనకుంటే పెదబాబు ఆటలీలాసాగుతాయా, ఏనాడో ఈవూరు బాగుపడేది. మొన్న రహస్యంగా కొన్ని పుట్ల ధాన్యం కాల్చేయించారట - విన్నారా బాబూ!

చిన్నాడు

(నవ్వాడు)

అమరయ్య

ఉత్తదేనా ?

చిన్నాడు

అమెరికాలో కొన్ని వేలపుట్ల గోధుములు కాల్చేశారు.

అమరయ్య

అడిగితే — " నా పంటనిచ్చి ప్రపంచాన్ని మేపాల్సిన అవ సరం నాకేంలేదు " అన్నాట్ట పెదబాబు.

చిన్నాడు

జనం తిండితిన్నా చస్తారు; తినకున్నా చస్తారు. తినకుండానే చావనీ అని.

(శాస్త్రి వచ్చాడు. 50-60 ప్రాంతం వయసు. బక్కపల్చగా ఉన్నాడు. ప్యాంటు, షర్ట్‌తో ఉంటాడెప్పుడూ. అరుదుగా ఒక ఓవరాల్‌లాంటి లాంగ్‌కోటు తొడుగుతుంటాడు. కళ్ళు లోతుకుపోయి, చాలా తీక్షణంగా ఉన్నాయి. విశాలమైన నుదురు. బాగా ముడుతలు పడిఉంది. కాళ్ళకు సాదా స్లిప్పర్లు – చాలా పాతవి– తొడిగున్నాడు. కుడికాలు బొటనవేలు మొదలు పాదం కొంత భాగంపై వరకు కట్టుకట్టి ఉన్నాడు. కొద్దిగా కుంటుతూనడుస్తున్నాడు. కుంటుతున్నా, నడకలో వేగం, ఆవేశం, ఆత్యుత్సాహంకనుపిస్తాయి. తల ఎప్పుడూ ఎదిగి చింపరవందరగా ఉంటుంది. మనిషితో పరిచయం లేనివాళ్ళకు అతని మాట కాస్త కటువుగా, ప్రవర్తన వింతగా, చూపుక్రూరంగా ఉంటుంది. లోపలికి వచ్చినవాడు ఎదటే ఉన్న చిన్నవాడిని అమరయ్యను గమనించకుండానే సీదా మేడ మెట్లవైపు వెళ్తున్నాడు.)

చిన్నాడు

నమస్కారం శాస్త్రిగారూ!

శాస్త్రి

(తలెత్తి చూచాడు. కాని, ఎక్కడో పరధ్యానంలో ఉన్నందువల్ల వెంటనే ఎదుటున్న మనిషిని గుర్తించలేకున్నాడు. ఒక్కక్షణం అలాగే చూస్తున్నాడు. తరువాత ఏమీపట్టించుకోనట్లు) నమస్తే! (అంటూ మేడమెట్లు ఒకటిరెండు ఎక్కి ఆగి) మిస్టర్.... (పేరు గుర్తుకు రానట్లుంది.)

చిన్నాడు

విశ్వంగారండి నా పేరు.

శాస్త్రి

ఆఁ ఆఁ...మిస్టర్ విశ్వం - మీ బ్రదరున్నారా!

చిన్నాడు

వున్నారండి

శాస్త్రి

పైనేనా?

చిన్నాడు

పైనే (నెత్తిమీద అన్నట్లు చెప్పాడు.)

శాస్త్రి

వెళ్లొచ్చా!

చిన్నాడు

అందరూ పైకెళ్లే అవకాశం లేదండి ఇప్పట్లో

శాస్త్రి

(అర్థం ఏదో స్ఫురించినట్లు నవ్వాడు.)

చిన్నాడు

కూచోండి వస్తారు.

శాస్త్రి

కాస్త ఇన్ ఫారమ్ చేయి (అంటూ బల్లదగ్గర కొచ్చాడు)

(సుబ్బయ్య బంట్రోతు గట్టి శరీరం భారీ మనిషి ఇంట్లోనుంచి మేడమీదికి వెళ్తున్నాడు ఏదోపనిగా)

చిన్నాడు

సుబ్బయ్యా! అయ్యగారితో శాస్త్రిగ్గి వచ్చారని మనవిచేయి.

సుబ్బయ్య

అట్టాగేయ్యా - (వెళ్లాడు)

చిన్నాడు

అమరయ్యా! శాస్త్రిగారి నెరగవ్వా నువ్వు?

అమరయ్య

ఆయన్నే నెరుగుదును గానీ, నన్నే ఆయ నెరగరయ్యా.

చిన్నాడు

(శాస్త్రిగారి పక్కన కుర్చీలో కూచుంటూ) అలాగా......శాస్త్రి గారూ - ఇతను అమరయ్యని పాత పందొమ్మిక్క సిపాయి. రెండు యుద్ధాల్లో పని చేశాడు. చాలా అనుభవం కలవాడు

శాస్త్రి

(వినుపించుకొంటున్నాడు)

చిన్నాడు

అన్ని దేశాలు చూచాడు. మూడవ ప్రపంచయుద్ధంవస్తే కావాలంటే తానొక్కడే ఒక్కచేయిమీద నడపగలడు...

అమరయ్య

అంతే కదండి. ఉన్నదొక్క చేయేగా...

చిన్నాడు

(నవ్వాడు.)

శాస్త్రి

సిపాయివా......రెండు యుద్ధాల్లో పనిచేశావా...

అమరయ్య

చిత్తమండి.

శాస్త్రి

గడచిన యుద్ధంగురించి నీ అభిప్రాయమేమిటి?

అమరయ్య

ఏ యుద్ధాన్ని గురించైనా నా అభిప్రాయం ఒక్కటేనండి...

శాస్త్రి

(ఏమిటన్నట్లు చూచాడు.)

అమరయ్య

(ఏదో చెప్పబోయాడు.) యుద్ధం......

చిన్నాడు

(అడ్డుపడి) ఆఁ......అతని అభిప్రాయాలతో మన కేమిటి శాస్త్రిగారూ......మీరు చెప్పండి ...... ఇంకో యుద్ధం వస్తుందంటారా... ..

శాస్త్రి

వచ్చేదేమిటి? ఎక్కడనుంచి రావాలేం యుద్ధం. ప్రతిదేశం బహిరంగంగానో, రహస్యంగానో యుద్ధానికే తయారవుతూంది.

కాకుంటే ఏదో ఒక కారణం దొరకాలి బైటపడి అది మూడవ ప్రపంచ యుద్ధంగా మారటానికి. అంతే......

చిన్నాడు

మా అన్నయ్యా ఏదో పెద్ద ఫ్యాక్టరీ కట్టాలనుకొంటున్నాడట. ఏం ఫ్యాక్టరీ అండీ అది......

శాస్త్రి

పోర్సిలిన్......

చిన్నాడు

మీరేదో కొత్త పరిశోధనలు చేస్తున్నారట,...

శాస్త్రి

యస్...బ్రహ్మాండమైన పరిశోధన చేశాను. ఇన్నాళ్లూ మీ దాపున్నే అంతటి విలువైన వస్తువుంచుకొని మీరు తెల్సుకోలేక పోయారు.

చిన్నాడు

ఆం...మేమేం సైంటిస్టులమా పాడా...

శాస్త్రి

అదెలాజరిగిందంటే... ఒకరోజు మన ఏటివడ్డున్నే నడచి పోతున్నాను...పరధ్యానంగా వున్నాను...

చిన్నాడు

ఎప్పుడూ వుండేదేగా...

శాస్త్రి

అలా నడుస్తూంటే ఒక రాయికి కాలు బలంగా కొట్టుకుంది

...ఏదోలే అనుకొని వెళ్ళాను...ఇంటికి వెళ్లిన కాస్సేపటి కంతా... గాయం తగిలినచోట... (వున్నట్టుండి ఆగాడు తప్పుచేసినట్లు గుర్తించాడు. కాస్త కంగారుపడి తెప్పరిల్లి) కాదు...కాదు...ఏదో చెప్పబోయి ఏదో చెప్తున్నా...కాలికి దెబ్బతగిలింది ... ఎందుకో ఆ రాయిని పరధ్యానంగా చేతికి తీసుకొని ఇంటికొచ్చాను. రాయి చాలా అందంగా వుంది. టేబిల్ మీద పేపర్ వెయిట్‌లా పెట్టాను...ఒకరోజు...

చిన్నాడు

ఏలాగైతే ఏం అందులోంచి పింగాణి తయారుచేయొచ్చని కనిపెట్టారు అంతేగా...

శాస్త్రి

అవును...అవును...కానీ, ఆ కనిపెట్టడమే చాలా విచిత్రం ...ఏలాజరిగిందంటే... ఒకఫోటో తగిలించటానికి మేకుదించాల్సి వచ్చింది. ఆరాయి తీసుకొని మేకు దింపుతున్నాను...

(సుబ్బయ్యవచ్చాడు శాస్త్రి మాటలు ఆపాడు)

సుబ్బయ్య

రమ్మంటున్నారయ్యా...

శాస్త్రి

(పెద్దరిలీఫ్ ఫీలవుతూ) వస్తా ..(వెళ్లాడు.)

చిన్నాడు

అమరయ్యా... చూచావా సైంటిస్టును...

అమరయ్య

ఊఁ...

చిన్నాడు

ఈ పింగాణీ ఫ్యాక్టరీ కథంతా ఏదో కట్టుకథలా అనిపిస్తుం దమరయ్యా ఎంచేతనో—

అమరయ్య

శాస్త్రిగారుకూడా ఏదో శాస్త్రంగారుపడ్డాడు చిన్నయ్యా—

చిన్నాడు

ఊఁ— ఏఫ్యాక్టరీ అయితేనేం - మనం ఆ స్థలం ఇవ్వటాని వీలుపడదు. అది ఖచ్చితమేనా!

అమరయ్య

ఇంకా సందేహమా—

చిన్నాడు

మొత్తంమీద ఏదో పిత్తలాటం ఉందనిపిస్తుంది నాకు—

అమరయ్య

చూద్దాంగా—

(ఇంతలో మాష్టరువచ్చాడు. ముదురుమనిషి. పంచి, షర్టు, కళ్లకుజోడు, చేతిలో పేపరు, పుస్తకాలు.)

మాష్టరు

నమస్కారం చినబాబు!

చిన్నాడు

నమస్కారం మాష్టరుగారూ! రాండి— కూచోండి.

మాష్టరు

పెదబాబుగారు—

చిన్నాడు

గారెందుకులెండి. వున్నాడు.

మాష్టరు

ఊఁ. ఏఁ అమరయ్యా మళ్లా ఛాన్సు కొట్టేట్టున్నావే!

అమరయ్య

ఏం ఛాన్సు బాబూ!

మాష్టరు

ఏముంది? ఇంకో యుద్ధం నీ చేతులమీదుగా జరిపించిగాని పోయేట్టు లేవు నీవు!

అమరయ్య

అవును బాబూ! ఇంకా ఒక చెయ్యి, ఒక కాలు, ఒక కన్ను మిగిలి వుంది.

మాష్టరు

అయితే అమరయ్యా! ఇంకో ప్రపంచయుద్ధం తప్పనట్లేనా!

అమరయ్య

ఏమో బాబూ! మీరే చెప్పాలి.

మాష్టరు

ఆఁ— నాకేం తెలుస్తయి యీ రాజకీయాలన్నీ.

చిన్నాడు

తెలియక్కాదులెండి మాష్టరుగారూ! అసలు తెలుసుకోవాలన్న అక్కర లేదనండి బాగుంటుంది.

మాష్టరు

అది నిజమే. ఎంచేతంటే మాబోటివాళ్ళకి యుద్ధమైనా శాంతయినా ఒకటే. రాముడేలినా రావణుడేలినా ఒకటే. యుద్ధం వల్ల వరిగేదీలేదు, శాంతివచ్చి సింహాసనం ఎక్కేదీలేదు,

చిన్నాడు

కాని మీ అయ్యగారు ఏదో ఫ్యాక్టరీ కడతారటగా. దాంతో మీ నెత్తికి కిరీటాలొస్తాయి కదండీ?

మాష్టరు

అదీలేదు.

చిన్నాడు

మరి ప్లానుగీయించటం, రాయబారా లెళ్లటం, యీ హడావుడిలో పడ్డారేం, పిల్లలకి చదువుచెప్పటం మానేసి?

మాష్టరు

చినబాబూ! ఒక్కమాట మేము దాసానుదాసులం. పెదబాబు మా అధికారి. ఆయన నందంటె నందంటాం, పందంటే పందంటాం. అంతే.

అమరయ్య

అదేంటి పంతులుగారూ! మరీ అంతఅన్యాయం చేసుకోకండి. సొంతబుద్ధి పూర్తిగా వదులుకుంటే ఎట్టా?

మాష్టరు

అమరయ్యా! సొంతంలేదు, బుద్ధీలేదు. వ్యక్తిత్వం వెలగబెట్టాలనుకున్న వాడెవ్వడూ తిన్నగా బతకలేదు తెలుసా!

అమరయ్య

అది కాస్తా చూస్తున్న తరవాత మనిషే కాదు!

మాష్టరు

మనిషో మాకో బతకాలి నాయనా, బతకాలి. అంతే.

అమరయ్య

బతికి చేసేపని?

మాష్టరు

ఆఁ—పనేముంది! మనం ఏం హిట్లర్లమా, పరమహంసలమా - రెండూ కాము...। బతకటం...బతికి బతికిచావటం అంతే - ఎందుకు లేవయ్యా, వెధవయుద్ధం గొడవలు, శాంతిగోలలు. ఏదైనా మంచి సినిమా విషయం మాట్లాడండి.

చిన్నాడు

పంతులుగారూ! ఇవి ప్లానులే అనుకొంటా.

మాష్టరు

అవునవును మరచిపోయా! అన్నగారున్నారా?

చిన్నాడు

ఉన్నారు. వస్తారుకానీ, మేంకాస్త దర్శించుకోవచ్చా యీ ప్లాను.

మాష్టరు

నా అభ్యంతరం ఉండదు కానీండి...

చిన్నాడు

ఫర్వాలేదు. మేమూ సంతోషిస్తాం (మాష్టరు చేతినుంచి ప్లాన్లు

తీసుకొని, వాటినివిప్పి గోడకు, లేక బ్లాకుబోర్డుకి తగిలించి, మన వూరు రాను రాను ఒక పెద్ద పారిశ్రామిక కేంద్రం అవుతూంది. ఎన్నిపరిశ్రమలు వెలుస్తున్నాయి! న్యూయార్కుపట్టణమై పోతూంది, ఇక కొద్ది రోజుల్లో.

మాష్టరు

అవునవును. ఈ కొత్త ఫ్యాక్టరీ నిర్మాణంతో మనూరికే ఒక హుందా కలుగుతుంది.

అమరయ్య

చచ్చేంత హుందాలయితేనూ!

చిన్నాడు

మాష్టరుగారూ!—ఏదీ యీ ప్లాను కాస్త విశదీకరించండి. ఇది మనూరి నది...

మాష్టరు

ఇది మనూరు...ఇది ఇప్పుడున్న సిమెంటు ఫ్యాకరీ. ఇటు వైపు గ్లాసుఫ్యాక్టరీ...ఇలా నదిఒడ్డునే రెండు మూడు ఫర్లాంగులు వెళ్తే—ఈ జెండాలు పాతియున్నచోటే కొత్తఫ్యాక్టరీ స్థలం.

చిన్నాడు

అంతా ఎన్నెకరాలుంటాయండీ?

మాష్టరు

మూడువంద లెకరాలు.

అమరయ్య

ఇక్కడేం దొరుకుతుందండీ?

మాష్టరు

ఆఁ-వల్ల కాదు! ఆ శాస్త్రిగారేదో కొత్తరకం రాయి కని పెట్టారట. అందులోంచి పింగాణి తయారు చేయొచ్చట...

అమరయ్య

బతకటానికా, వలసిన తిండిగింజలు కూడా యిక్కడే పండు తాయి కదండీ?

మాష్టరు

పండకేం, బంగారట్టటి భూమి అయితే.

చిన్నాడు

రైతులు యిక్కడ ఆనకట్ట కట్టించాలనుకున్నారు. తెలుసా, పంతులుగారూ?

మాష్టరు

అవునవును. ప్రభుత్వంతో రాయబారాలు సాగిస్తున్నారుగా.

అమరయ్య

ఈ ఫ్యాక్టరీ కడితే అదేంసాగుతుంది? ఇక్కడతప్పితే ఆనకట్ట కట్టడానికి వేరేస్థలం లేదు. ఈ దెబ్బన ఇరవై ముప్పై గ్రామాల నోట మన్ను. ఇదెప్పుడైనా ఆలోచించారా మీరు?

మాష్టరు

నా ఆలోచనలతో ఏమి తెగుతుంది అమరయ్యా.

చిన్నాడు

పోనీండి, జనసామాన్యం బతకడానికి కావల్సిన తిండి గింజలు

పండించడం మంచిదంటారా? ఏదో కొందరికి అవసరమైన పింగాణి తయారు చేయటం మంచిదంటారా?

మాష్టరు

నేననటం అనక పోవటంతో ఒకటి ఆగుతుందా? ఏమిటో పెద్దవాళ్లు చేస్తున్నారు చేయనీ...

(పెద్దవాడు, శాస్త్రి వస్తున్నప్పుడు. మాష్టరు కంగారుగా ప్లానులన్నీ గబగబా తీసివుంచాడు పెద్దాడు, సైంటిస్టూ వచ్చారు. పెద్దాడు అందరినీ ఒకసారి పరకాయించి చూచాడు.)

మాష్టరు

నమస్కారం.

పెద్దాడు

(ఊరక తలపూపి. కుర్చీలాగి దూరంగా వేసుకు కూర్చున్నాడు) ఊఁ ఏమిటి పంతులుగారూ! ఏమయింది?

మాష్టరు

తీసుకొచ్చా బాబూ! (ప్లాను ముందు పెడుతాడు)

పెద్దాడు

ఊఁ ...(ప్లానువిప్పి కొద్దిగాచూచి) శాస్త్రిగారూ! మీరు రాత్రి 8 గంటలకంతా వస్తారుకదూ .. వాళ్ళందర్నీ రమ్మంటాను...

శాస్త్రి

అలాగే.... (వెళ్తున్నాడు, భూదేవివచ్చింది. శాస్త్రిగారు వెళ్ళటంచూచి)

భూదేవి

శాస్త్రిగారూ! వెళ్తున్నారా?

శాస్త్రి

(ఆగి) నమస్కారమమ్మా...

భూదేవి

కనబడకుండా వెళ్తున్నారే...

చిన్నాడు

అంతేలేమ్మా వాళ్లు. కనబడకుండానే పోతారు...

పెద్దాడు

(గుర్రుగా చూచాడు)

భూదేవి

ఏమండీ మీ ఆవిడగారు అసలు కనపట్టంలేదు...ఒకసారి రమ్మనండి...

శాస్త్రి

ఈ రోజు బయల్దేరుతున్నారే అమ్మా కూతురూ...ఇంకా రాలేదూ? ఈ పాటికి వస్తుంటారనుకుంటా...

చిన్నాడు

శాంతికూడా వస్తూందా?

శాస్త్రి

ఆఁ...

పెద్దాడు

(కాస్త పులికపడి తెప్పరిల్లి) శాస్త్రిగారూ మీ అమ్మాయి పేరేంటి?

శాస్త్రి

శాంతి...

పెద్దాడు

అబ్బ! ఏం పేరు పెట్టారండీ వెతికి వెతికి...మార్చేయండి...

భూదేవి

ఆ పేరుకేం కమ్మగా వుంటుంది...

చిన్నాడు

పెద్దన్నయ్యకు కర్ణకఠోరంగా వుంటుంది...

పెద్దాడు

(కారంగాచూచి) శాస్త్రిగారూ యిక మీరు వెళ్లిరాండి...

శాస్త్రి

ఆఁ—వస్తాతల్లీ ...

భూదేవి

శాంతినైనా రమ్మనండి తప్పక...

శాస్త్రి

అలాగే....(వెళ్ళాడు. భూదేవికూడా వెళ్ళింది.)

పెద్దాడు

మాష్టరుగారూ... రాత్రి 8 గంటలకల్లా— సిమెంటు అట్లయ్యను, గుడి కొండయ్యను, సత్తెయ్యను రమ్మని చెప్పండి ...(మేడమీదికి వెళ్ళబోతూండగా బయట జనంచేరిన సందడి....ఏదోగోల. వెళ్తున్నవాడల్లా ఆగి తిరిగి) ఎవరువాళ్ళు?

మాష్టరు

(అమరయ్యవైపు చూచాడు)

అమరయ్య

(చిన్నాడివైపు చూచాడు.)

చిన్నాడు

(ఊఁ కానీమని సైగచేశాడు)

పెద్దాడు

ఎవరని అడుగుతూంటే అలా ముఖాలుచూసుకొంటా రేం?

అమరయ్య

తమ కోసమే వచ్చారయ్యా!

పెద్దాడు

ఏమో?

అమరయ్య

ఏముంది బాబూ! ఆ ఫ్యాక్టరీగురించి మాట్లాడాలని.

పెద్దాడు

మాట్లాడే దేముంది? ప్లానులన్నీ తయారయి పోయినయ్. కొద్దిరోజుల్లో పని ప్రారంభమవుతుంది.

అమరయ్య

అదే బాబూ! అక్కడ ఫ్యాక్టరీ కట్టటానికి వీల్లేదని చెప్పటానికే వచ్చారు

పెద్దాడు

ఆజ్ఞాపిస్తున్నారా?

అమరయ్య

లేదు, మనవి బాబూ.

పెద్దాడు

అమరయ్యా ఇన్ని దేశాలు తిరిగొచ్చినవాడివి నువ్వే యీలా మాట్లాడితే ఏమనాలి? చూడు- మన దేశం పారిశ్రామికంగా చాలా వెనుకబడింది. పరిశ్రమలు దేశ సౌభాగ్యం. పాశ్చాత్య దేశాలన్నీ

ఈనాడు పరిశ్రమలధికంగా ఉండటంవల్ల మన నెత్తిని ఎక్కి కూర్చుంటున్నాయి. మన దేశంలో కావలసినంత వస్తుసంపద ఖనిజసంపదవుంది.

అవన్నీ వృథా పోకుండా వుపయోగించుకొని ఆర్థికంగా బలపర్చుకోవాలంటూవా కాదా?

మాష్టరు

నిజమేకదూ అమరయ్యా?

అమరయ్య

కాదని ఎవరంటారు బాబూ! ఇదివరకు సిమెంటు ఫ్యాక్టరీ, గ్లాసు ఫ్యాక్టరీ, ఇన్నీ పెడితే సంతోషించాంగా

పెద్దాడు

మరి యీ ఫ్యాక్టరీ చేసుకున్న పాపమేమిటో?

అమరయ్య

పాపంలేదయ్యా ... ఫ్యాక్టరీమీద నాకే కోపమూలేదు. పైగా ఫ్యాక్టరీ పెడితే పదిమందికి పనులు దొరుకుతాయని కూడా తెలుసు ...కానీ...మీరే ఆలోచించండి! రిజర్వాయరు కట్టడానికి అక్కడతప్ప వేరే స్థలమేలేదు. మహామహా ఇంజనీర్లు చూచి పోయారు... ఇప్పుడా రిజర్వాయరు మానుకొని కొన్ని వేల యకరాలు బీడుచేసుకొని తిండి పోగొట్టుకోటం మంచిదా...పింగాణీ ఫ్యాక్టరీ మానుకోటం మంచిదా? ఆలోచించండి...

పెద్దాడు

ఆలోచించేదేమీ లేదు. అన్నీ సిద్ధమై పోయినయి. మీరు

నయంగా భూములిచ్చారా సరి. లేదా ఎలా తీసుకోవాలో మాకు తెలుసు...

అమరయ్య

ఎలా ఇవ్వకుండా ఉండాలో మాకూ తెలుసు.

పెద్దాడు

బెదిరిస్తున్నారా?

చిన్నాడు

ఫ్యాక్టరీ కట్టడానికి వీల్లేదంటున్నాం.

పెద్దాడు

ఏమిటి మీ ఆజ్ఞ! భూములున్నవాళ్ళు ఇవ్వటానికి ఒప్పుకుంటున్నారు, కడుతున్నాం మీరెవరు కాదనటానికి.

(బయట) భూమిని సాగుచేసేవాళ్ళం మేము తరతరాలుగా కౌలుకు చేస్తున్నాం ఈ ఫ్యాక్టరీకడితే మా నోటికాడకూడు పోతుంది.

మాష్టరు

మీకందరికీ ఫ్యాక్టరీలో పనులిస్తారని అయ్యగారు అంటున్నారుగా. అయ్యగారు మిమ్మల్నందరితా అలా వదిలేస్తారా? వెళ్ళండి వెళ్ళండి.

పెద్దాడు

అమరయ్యా! కాస్త తాపీగా ఆలోచించు. మీరేకాదు వ్యవసాయం లేక, కూలీనాలీ కూడా లేక, అల్లాడే జనం వున్నారు వాళ్ళందరికీ ఈ ఫ్యాక్టరీలో జీవనాధారం ఏర్పడుతుంది.

(బయట) అయ్యోపాపం! ఎంతదయా! మాకేం అక్కర్లేదు. ఫ్యాక్టరీ మానేయండి. (కేకలు)

మాష్టరు

అదికాదు కానీ, మీ రెవరో నలుగురొచ్చి కాదంటే మానేస్తారా? మీ ఇరుగుపొరుగు రైతులంతా వొప్పుకున్నారుగా! సొంత భూములివ్వడానికి కూడా వొప్పుకున్నారు మరి దీనికేమంటారు

చిన్నాడు

మోసంతో, దౌర్జన్యంతో వొప్పజెప్పారు.

పెద్దాడు

చుట్టుపక్కల గ్రామాలవాళ్లంతా ఏమయ్యారు?

అమరయ్య

మాతో తేలని పక్షంలో వాళ్లూ తయారుగా వున్నారు.

పెద్దాడు

ఆఁ– ఇదంతా మీరిద్దరూ నడిపిస్తున్న నాటకం.

చిన్నాడు

నాటకం ఏమీకాదు. ఉన్నట్లుండి మీకిప్పుడు పుట్టిందీ ఫ్యాక్టరీ తెగులు. కాని, మీకంటే పూర్వం రైతులందరూ కలసి అక్కడ ఆనకట్ట కట్టాలని ప్రభుత్వంతో సంప్రతింపులు జరుపుతున్నారు. ఆనకట్ట కట్టడానికి అక్కడతప్ప వేరేస్థలంలేదు. అందువల్ల కొన్నివేల ఎకరాలు పంట పండుతుంది. మీరీనాడు తాతాలు బిర్లాలతో, అమెరికన్ పెట్టుబడిదార్లతో కలసి మీ లాభాలకోసం ఈ ప్లాన్ వేశారు. మనుష్యులను బతికించే తిండి పండించాలంటాం మేము.

పెద్దాడు

అప్పన్లేవోయ్; మీరే మహాబతికించేవాళ్ళు. మేమంతా చంపుకు తినేవాళ్లం.

చిన్నాడు

అక్షరాలా.

పెద్దాడు

ఆఁ– ఇటు అటు బుసలుకొడుతూ చూచాడు. తన బలం తక్కువని గ్రహించాడు. తగ్గటం ఇష్టంలేదు. తప్పించుకోవాలి ఈ సమయానికి) ఇదిగో ముందు వాళ్ళను వెళ్ళమను.

అమరయ్య

అదేదో తేలందే.

పెద్దాడు

తేలడం కాదు. ఇంకాసేపు కాకిమూకలా కేకలేస్తే తలలు పేల్తాయి.

అమరయ్య

ఎవరివి? మీవా?

పెద్దాడు

ఏయ్ స్కౌండ్రిల్ (పిస్తోలు లాగాడు.)

అమరయ్య

ఊఁ కానీ — పేల్చు చూద్దాం దమ్ములుంటే పేల్చు.

పెద్దాడు

(తగ్గాడు ఒకక్షణం) ఇదిగో చివరిఛాన్సు ఇస్తున్నా. బాగా ఆలోచించుకొని చెప్పండి. (వెళ్లాడు.)

(భూదేవి వస్తుది.)

భూదేవి

ఏంటమరయ్యా! మూడవ ప్రపంచ యుద్ధం మనింట్లోనే మొదలెట్టేట్టుంది.

చిన్నాడు

యుద్ధానికి కాలుదువ్వుతుంది మీ జ్యేష్ఠ కుమార రత్నం అమ్మా.

భూదేవి

ఏమో; ఈ కొంపలో శాంతెప్పుడు కుదురుతుందో.

మాష్టరు

ఊఁ... వస్తాబాబు. వస్తానమ్మ. (వెళ్తాడు)

చిన్నాడు

అమరయ్యా! రా! వాళ్ళనిళ్లకు పంపిద్దాం...

అమరయ్య

వస్తానమ్మా. (ఇద్దరూ వెళుతున్నారు.)

సమత

తాతా! యుద్ధం చూపించకుండానే వెళుతున్నావు కదూ?

అమరయ్య

మనింట్లో ఇంతసేపు చూచావు కదమ్మా!

సమత

అదికాదు పెద్ద యుద్ధం.

అమరయ్య

ఉండమ్మా! ఇప్పుడే వస్తా. (వెళ్తాడు)

సమత

అమ్మా! ఈ రోజు స్కూలుకు సెలవు పెడతానమ్మా!

భూదేవి

ఏం! ఎందుకు?

సమత

తాత మంచి యుద్ధం కథ చెపుతానన్నాడమ్మా.

భూదేవి

సరేలే (వెళ్ళింది.)

సమత

(వంటరిగా) యుద్ధం విచిత్రమైన పుందు. యుద్ధం ఎప్పుడూ వెధవదే. మనుష్యులంతా ఒకటే...

(బయటనుంచి ఒక తెల్లటి పావురాయి హాల్లోకి ఎగిరొచ్చింది, హాల్లోవున్న సమత. పావురాయినిచూచి ఆలోచనలో నుంచి ఉలిక్కిపడింది. ఇంతలో పావురాయి తిన్నగా లోపలికి ఎగిరిపోయింది.)

సమత

(బయటద్వారం వేపుచూచి)ఏయ్! దొంగా! రామ్మారా! నువ్వొచ్చావని తెలుసులే! రా!

(శాంతి కిల కిల నవ్వుకొంటూ పరుగెత్తుకొచ్చి సమును ఎత్తుకుంది)

శాంతి

(చాలా అందమైన అమ్మాయి అతి నవ్యనాగరికతా లక్షణాలేమీ లేవు. చక్కగా తలదువ్వుకుని జడవేసుకుంది. ఎప్పుడూ నవ్వుతూ హాయిగా వుంటుంది. సామాన్యంగా తెల్లటిచీర, అంచులు కలది వాడుతుంది. తలలో మల్లెపూలుతప్ప ఇంకేమీవాడదు. నుదుట ఎర్రని బొట్టు ఆభరణాలేమీలేవు. చెవులకు చాలా సామాన్యమైన ఆభరణంవుంటుంది. కాళ్లకు ఆకుపచ్చరంగు జోళ్లు)

శాంతి

నేనొచ్చానని నీ కెలా తెలుసు?

సమత

నీ తెల్ల పావురాయివస్తే నువ్వ వచ్చినట్టేకదా! నాకు తెలీదనుకున్నావామ్మా?

శాంతి

మీ అన్నయ్య వున్నారా?

సమత

చిన్నన్నయ్యా? పెద్దన్నయ్యా?

శాంతి

ఎవరైనా?

సమత

కాదులే దొంగ! నువ్వుచిన్నన్నయ్యనే అడగలం.

శాంతి

(నవ్వింది వయ్యారంగా) ఊఁ— (బల్లవైపు చూచింది. మర ఫిరంగులు మొదలయిన బొమ్మలు కనుపించాయి. తటాలున ఆగి, నమునుదింప బల్లదగ్గర కెళ్ళి వాటిని నిదానించిచూచి) సమూ! ఎవరు తెచ్చారివన్నీ?

సమత

మా పెద్దన్నయ్య, అమెరికానుంచి తెచ్చాడు. ఇంకా పెద్ద పెద్ద టాంకులు బాంబర్లు ఉన్నాయి.

శాంతి

నీకీ బొమ్మలంటే చాల ఇష్టమా?

సమత

ఊహు! - అన్నీ తీసి మూలపడేస్తే, ఇది మాత్రం పెద్ద న్నయ్య తీసి వుంచాడు. ఆయనకివి అందంగా ఉన్నాయట.

శాంతి

ఊహూం?

సమత

అదికాదొదినా—

శాంతి

వొదినేమిటి?

సమత

మరి వొదినెవు కావేం? ఫ్రాళ్లో అందరూ అంటూంటే! బావుందమ్మా!

శాంతి

ఏమని?

సమత

విశ్వం పెళ్లాం శాంతి అని.

శాంతి

ఏయ్! తన్నా,

సమత

ఏయ్! ఏయ్! విశ్వం శాంతి! విశ్వం, శాంతి!

(చప్పట్లు కొడుతూ గెంతుతుంది.)

భూదేవి

ఏమిటే అల్లరి?

సమత

చూడమ్మా: తన్ను వొదినా అనకూడదట?

భూదేవి

ఏం (నవ్వుతూ) ఏమమ్మా! శాంతీ! అపరూపమైపోయావే? మీ అమ్మగారేరీ?

శాంతి

అమ్మెక్కడో స్తుంది? తెల్లజుట్టు నల్లబడితేనా!

భూదేవి

అదేమిటి?

శాంతి

మీకు తెలీదేం? అమ్మతలలో నాలుగు వెంట్రుకలు నెరసిన వట. ముసలిదైపోతుందనే భయం పట్టుకుంట. అప్పట్నుంచి నాన్నతో ఒకటేపోరు, "ఇంత పెద్ద సైంటిస్టువి. ఇవి నల్లబడటానికేదన్నా కనిపెట్టావా? లేదా" అని.

సమత

(నవ్వింది)

భూదేవి

అవి నల్లబడందే బైటపడిరాదా ఏం?

శాంతి

ఊహూ!

భూదేవి

మీ నాన్నేమంటారు?

శాంతి

" నీ అందంచూచి ఆనందించాల్సినవాణ్ణి నేనేకదా? నాకేం పర్వాలేదు తెల్ల వెంట్రుకలుంటే " అంటారు. పైగా-అమ్మకంటే

పెద్దవయస్సట మీకు, మీకొక్క పెంటుళ్ళైనా నెరవలేదాయె. ఎట్లా వస్తారు?

(అందరూ నవ్వుతూండగా విన్నవాడు వచ్చాడు.)

సమత

అన్నయ్యా! నీకోసం శాంతివచ్చింది.

చిన్నాడు

నాకోసం కాదులే. సమత ఉంటే శాంతి వస్తుంది.

సమత

పోనీ మనిద్దరికోసం. సరేనా?

శాంతి

నేనెవరికోసంరాలా - నాకోసమే వచ్చా.

భూదేవి

(చిరునవ్వునవ్వి వెళ్లింది)

చిన్నాడు

ఎవరికోసం వచ్చినా నీతో చాలా పనుంది. కూర్చో - చెప్తా.

శాంతి

నిలుచుంటే చెప్పకూడదా?

చిన్నాడు

తెలివేలే - సరేగాని - మీ నాన్నగారేదో పెద్ద పరిశోధనలు చేస్తున్నారట? ఏమిటో నీకేమన్నా తెలుసా?

శాంతి

ఏవో రాళ్లూ రప్పలూ

చిన్నాడు

అంత తేలిగ్గా తీసేయకు. దయచేసి వాటినిగురించి వివరాలేమన్నా తెలిసుంటే తెలవియ్యండి.

శాంతి

చాలా సీరియస్సా?

చిన్నాడు

సీరియస్ కనకనే?

శాంతి

(కాస్త ఆలోచించి) ఏమైందంటే ఒకరోజు...

చిన్నాడు

కాలికి దెబ్బతగిలింది - తరువాత?

శాంతి

ఇంటికొచ్చాడు. వచ్చిన అయిదు నిమిషాలకంతా కాలువాచి, నల్లగారంగుమారి - బొబ్బలు బొబ్బలుగా ఏవో వచ్చేసినయి.

చిన్నాడు

ఆఁ!

శాంతి

మేమంతా చాల కంగారుపడ్డాం. కాని, ఆయనమాత్రం వెంటనే గబగబా పరుగెత్తిపోయి, రాళ్ళుకొన్ని మూటకట్టుకొచ్చుకున్నాడు. అంతే - ఆ తరవాత మూడు నెలలదాకా మానాన్నను నేను చూడలా.

చిన్నాడు

ఎక్కడికెళ్లారు?

శాంతి

ఎక్కడికెళ్లలా. గదిలో తలుపు వేసుకొని కూచున్నారు. మూడు నెల్లతర్వాత బైటకొచ్చినఅయన్నుచూస్తే అబ్బ - భయంకరంగా—

చిన్నాడు

(చాలా దీర్ఘాలోచనలో వున్నాడు.)

శాంతి

ఏమిటా ఆలోచన?

చిన్నాడు

ఇలారా - చెప్తా (వెళ్లాడు)

శాంతి

సమతా! మళ్లావస్తా, అమ్మతో చెప్పు. (వెళ్ళింది)

సమత

(కొంచం ఆగి లోపలకెళ్ళింది)

(ఒక్కక్షణం - పెద్దాడు. శాస్త్రి వచ్చారు. పెద్దాడు నిప్పులు చెరుగుతున్నాడు శాస్త్రి చాలా దీర్ఘాలోచనలో ఉన్నాడు.)

శాస్త్రి

ఇక వాళ్ళను బెదరించి లాభంలేదు.

పెద్దాడు

అయితే వదులుకుంటామా? ఈ పీకలోప్రాణంవుండగా...

శాస్త్రి

అలాటిదెన్నడూ జరుగకూడదు.

పెద్దాడు

(బుసలుకొడుతూ, ఇటూ అటూ తిరిగి) ఆలోచించండి- వేరేమార్గం. ఈ వెధవలను లొంగదీయకుంటే మనం బ్రతికేంలాభం?

శాస్త్రి

ఆలోచించటం ఎప్పుడో అయిపోయింది. ఇక ఆచరణే.

పెద్దాడు

ఏమిటి?

శాస్త్రి

ఒక్క ముఖ్యసూత్రం గుర్తించుకోండి. అమెరికా కెళ్ళొచ్చిన మీకిది తెలిసే వుంటుందనుకోండి., — అయినా...

పెద్దాడు

సరే, చెప్పవయ్యా—

శాస్త్రి

ఆకలి - ఆశ - యివిరెండే మానవ జీవితాన్ని నడుపుతూన్న శక్తులు. ఈ ముక్క తాళ్ళకు ఎంతటి వాళ్ళైనా లొంగుతారు.

పెద్దాడు

అయితే—

శాస్త్రి

మన రెండు ఫ్యాక్టరీలు బంద్ చేయించండి.

పెద్దాడు

ఎలా?

శాస్త్రి

అదెంత చాలా సులభం.

పెద్దాడు

చేస్తే!

శాస్త్రి

నిరుద్యోగం డబ్బుకు యిబ్బంది.

పెద్దాడు

ఆఁ.... ..

శాస్త్రి

వెంటనే ధాన్యంధర పెంచండి. ఆశకొద్ది అమ్మేస్తారు. స్టాక్ చేయండి. ఇక వున్న పైరులా? చాలాసులభంగా నాశనంచేయొచ్చు- ఫలితం - కరువు, కాటకం. ఎంతకాలం ఆగుతారు - దిగుతారు - చచ్చినట్లు, మనకాళ్ల దగ్గరకొస్తారు.

పెద్దాడు

(కాస్త ఆలోచించి) భేష్!... బలేప్లాను...మీరొట్టి సైంటిస్టే అనుకున్నా.

శాస్త్రి

ఎకనామిక్సు - ఇంకా ఎన్నో ఇష్టులున్నాయి లెండి.

పెద్దాడు

(శాస్త్రిని వీపుతట్టి) కరువు, కాటకం. ఇన్నాళ్లు ఇవి దేవుడుకల్పించే వనుకున్నా. ఇప్పుడు తెలిసిందోయ్- మనమూ సృష్టించవచ్చని ..

(పెద్దగా నవ్వాడు - తెర పడింది.)

—— తెరపడిన వెంటనే

—— ఒక కంఠం

శాస్త్రిసలహా అక్షరాలా ఆదరించాడు పెద్దాడు. ఉన్న గింజలు కాస్తా ఆశకొద్దీ అమ్ముకున్నారు. పరిశ్రుతికూడా పెద్దవాడికే

సహాయంచేసింది. మొదట అనావృష్టి, తరువాత అనవసరవృష్టి పైరుల్ని నాశనంచేశాయి. అరగొరగా పండుతుందనుకున్న పంటలను కూడా పాడుచేయించాడు పెద్దాసు. ఫలితం కరువు కాటకం. మనుష్యులు, మాకులు, పశువులు, పక్షులు మల మల మాడి వల వల రాలిపోతున్నాయి. నీటి చుక్క కూడా కరువైపోయింది. ఆకలి, దాహం - ఆర్తారావం! ఎవరో కొద్దిమంది పూటతిండి తింటున్నారు. భూదేవి గుండెలు బీటలు వారిపోయింది. మనుష్యులు తిండిలేక చావటం ఆమెకు అమానుషంగా వుంది ఆమె హృదయం తల్లడిల్లిపోతూంది.

(తెర విడిపోయింది.)

౨

(భూదేవి ఇల్లు. మొదటిరంగంలో హాలే. అన్నీ పూర్వంలాగే వున్నాయి. భూదేవి మాత్రం చాలా నీరసంగా వుంది. ముఖంలో అతి విషాద ఛాయలగుపిస్తున్నాయి. తల కాస్త రేగుంది.

అమరయ్య ఆమె యెదుట నిలబడివున్నాడు అతను కళ్లల్లో ప్రాణాలు నిలుపుకొని వున్నాడు. అందరి ముఖాల్లో కరువు ప్రతిబింబిస్తూంది. భూదేవి అలా మాన్పడి కూర్చుంది.)

అమరయ్య

కాస్త ఎంగిలిపడమ్మా!

భూదేవి

ఫర్వాలేదులే అమరయ్యా? ఇందరు - తిండిలేకుండా మాడి చస్తూంటే ఏమైంది! నేను పస్తుంటే మాత్రం ఏమవుతుంది? నా బిడ్డలతోపాటే నేనూ!

(దొడ్డిలోంచి కాబోలు పశువుల ఆర్తారావం అంబా అని వినిపించింది.)

భూదేవి

(తటాలున ఎలక్ట్రిక్ షాక్ తిన్న దానిలా అయింది.) అమరయ్యా! (కళ్లనీళ్లు బొటబొట రాలిపోతున్నాయి) నోరులేని జీవాలమరయ్యా! నేను బతికుండగానే, నాకళ్లఎదటే ఎంతటిఘోరం చూడాల్సొచ్చింది. ఇంతకన్నా...

అమరయ్య

తల్లీ! ఏం చేస్తామ్మా! గడ్డిపోచ లేదెక్కడా! మనం చచ్చినా... పశువులు... (అమరయ్య, ఇక మాట్లాడలేక పోయాడు)

(ఒక్క క్షణం నిశ్శబ్దం)

అమరయ్య

(ఏదో ఆలోచన తట్టింది) ఇప్పుడేవస్తా తల్లీ!

(బయల్దేరి పోతూన్నాడు. కొద్దిదూరం వెళ్లేప్పటికి తూలి పడబోయి, ద్వారం పట్టుకొని నిలబడ్డాడు. భూదేవి చూచింది)

భూదేవి

అమరయ్యా! ఎక్కడికెళ్తావు నాయనా! తూలిపడుతున్నావు. వెళ్లకు.

అమరయ్య

(తమాయించుకొని) ఫర్వాలేదు లేమ్మా! (వెళ్తాడు)

(ఒక్క నిమిషం భూదేవి నిశ్శబ్దంగా వుంది)

(ఇంతలో సమత అరుస్తూ పరుగెత్తుకొచ్చింది. సమత పాలిపోయివుంది. ఆమె ముఖంలోకూడా కరువు తాండవిస్తూంది)

సమత

అమ్మా! అమ్మా!

(పరుగెత్తుకొచ్చి భూదేవిమీదపడి ఏడుస్తూంది)

భూదేవి

ఏమమ్మా! ఎందుకు!

సమత

అమ్మా! వెంకయ్యతాత పాప - పాపమ్మా, పాప...

భూదేవి

ఏమైందమ్మా!

సమత

పాలులేవట - అన్నంలేదట - నీళ్లులేవట. పాపం... (భోరున ఏడుస్తూ) చచ్చిపోతుందమ్మా!

భూదేవి

ఆఁ.... (అలాగే లేచి తడబడుతూ) వుండమ్మా! మన గోమాతే మన్నా కాస్త పాలిస్తుందేమో అడిగిచూస్తా! (లోపలికెళ్లింది)

సమత

(కంగారుపడుతూ, కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ, దుఃఖాన్ని దిగమింగుతూ చేతులు జోడించి) తల్లీ! గోమాతా! ఇన్నాళ్ళూ పాలిచ్చి కాపాడావు. ఈ రోజుకి, చిట్టిపాపకు పాలీమ్మా! నీకు దండంపెడతా! (చాలా ఆదుర్దాగా ఎదురు చూస్తుంది. ధ్యాసంతో దీనమై అలాగే కూచుంది)

భూదేవి

(వచ్చింది)

సమత

వున్నాయమ్మా!

భూదేవి

మంచినీళ్ళుకూడా లేవే పశువులకి! ఏమని ఇస్తాయమ్మా పాలు...

సమత

(కంగారుపడుతూ) అమ్మా! అన్నయ్య మేడమీద బిస్కెట్లు దాచుంటాడు. (పైకిపరుగెత్తింది. భూదేవి సంతోషంగా చూస్తుంది. కొద్దిసేపటికి సము ఒకచేతిలో బిస్కెట్లు, ఇంకో చేతిలో మంచినీళ్ళసీసా పట్టుకొని దిగి వచ్చింది. బయటికి పరుగెత్తుతూ) వున్నాయమ్మా! నీళ్ళుకూడావున్నయి!

పెద్దాడు

(ఎదురుగా వచ్చాడు) ఏయ్! ఎక్కడికెడుతున్నావు! (సముని పట్టుకున్నాడు.)

సమత

(ఇటుటుచూచి పెద్దవాడిచేయి కొరికింది. అతను వదిలేశాడు. పారిపోయింది)

పెద్దాడు

(అదేదర్జాలో వున్నాడు. తాంబూలం నములుతూ, సిగరెట్టుపీలుస్తున్నాడు ఒక్కక్షణం పారిపోయిన సమువంక, తరువాత భూదేవివంక ఎర్రగా చూచాడు. ఏం తోచిందో సర్దుకొని) తిన్నావా?

భూదేవి

వూరంతా తినలేదు. నా బిడ్డలతోపాటు నేనూ!

పెద్దాడు

(నవ్వి) నీ బిడ్డలు! కన్నావు వట్టి అప్రియోజకుల్ని! సరే! చావండి అందరూకలిసి...(అంటూ పైకివెళ్లాడు;

(భూదేవి అలాగే కూలబడివుంది. చిన్నాడు వచ్చాడు)

చిన్నాడు

(వచ్చి భూదేవిని చూచాడు. కళ్ళనీళ్ళు తిరిగినవి) అమ్మా?

భూదేవి

(తిరిగి చూచింది.)

చిన్నాడు

(వెళ్ళి ప్రక్కన కూర్చొని) అమ్మా! కాస్త అన్నం తినమ్మా! అరవైమైళ్ల దూరంనుంచి మంచినీళ్లుతీసుకొచ్చి పోయటానికి లారీ ఏర్పాటుచేశాను. మంచినీళ్లయినా తాగి ఈ పూట బతుకుతారు!

భూదేవి

మంచినీళ్లు తాగి ఎంతకాలం ప్రాణాలు నిలుపుకుంటారా!

చిన్నాడు

జరగనీ చూద్దాం.

భూదేవి

ప్రభుత్వం ఏంచేస్తోందిరా?

చిన్నాడు

ఆలోచిస్తోందమ్మా!

(ఇంతలో బయటనుంచి కరుణగీతంవినిపిస్తుంది. పాడుతూ శాంతి వస్తుంది)

చిన్నాడు

శాంతీ!

శాంతి

నన్నా పేరుతో పిలవక. వూరంతా ఇట్లా అశాంతితో వుడికి పోతూంటే నా పేరు నాకే వెక్కిరింతగావుంది. పద! వూరూరూ పోదాం, బిచ్చం ఎత్తుదాం. ఈ జీవాలను నిలుపుదాం! పద విశ్వం...

చిన్నాడు

పద...

(ఇద్దరూ పాడుతూ వెళ్తున్నారు.)

(స్వాములవారు వచ్చాడు. భూదేవి అతన్ని చూచి, భోరుమని వస్తున్న దుఃఖాన్నాపుకొని తటాలున ఆయన కాళ్లమీద పడ్డది.)

స్వాములవారు

తల్లీ! తల్లీ! లేమ్మా!

భూదేవి

స్వామీ! ఈ కరువు నుంచి బైటపడేదారి లేదా! ఈ చచ్చిపోతూన్న జనంకోసం మీరేమీ చేయలేరా? రక్షించండి స్వామీ!

స్వాములవారు

మనం ఏంచేస్తామమ్మా? అంతా దైవలీల! భూభారాన్ని తగ్గించటానికి, పాప పంకిలాన్ని కడిగేయటానికి భగవానుడు ఈలా చేస్తుంటాడు. యుద్ధాలు – కరువులు మొదలైనవాటి పరమార్థం అదే. తెలియని వాళ్లు అంతా తామే చేస్తున్నా మనుకొంటారు. పిచ్చి! సర్వం భగవానుని లీల.

భూదేవి

ఆపండి! భగవానుడు! లీల!... ఎక్కడున్నాడు ఆ భగవానుడు... చూపండి!...

స్వాములవారు

ఇందుగల డందు లేడని సందేహము వలదు...

భూదేవి

అడగండి... ఆ భగవాన్నుణ్ణి అడగండి... తాగటానికి నీళ్ళయినా యివ్వమని అడగండి...

స్వాములవారు

అడిగితే తప్పక యిస్తాడు. అందుకే క్రతువులు, యజ్ఞాలు, అన్నారు. విరాటపర్వం చదివిస్తే వెంటనే కుంభవర్షం కురవదూ...

భూదేవి

కురుస్తుందా?

స్వాములవారు

కురిసి తీరాలి...

భూదేవి

అయితే చదవండి... స్వామీ! ఈ జనాన్ని కాపాడండి...

స్వాములవారు

ఖుర్చులవుతవిమరి... కాంచనం కర్మవిమోచనం...అన్నారు...

భూదేవి

(కంగారు పడుతూ) డబ్బు! దేవుడికీ డబ్బే కావాలి...

(సుబ్బయ్య వచ్చాడు పైనుంచి)

భూదేవి

సుబ్బయ్యా! పెద్దవాడేంచేస్తున్నాడు?

సుబ్బయ్య

నిద్రపోతున్నారమ్మా.

భూదేవి

తాళంచెవు లెక్కడుంటాయి?

సుబ్బయ్య

అయ్యగారి తలగడకిందేమ్మా.

భూదేవి

(అటు యిటు చూచి, మెల్లగా మేడమీదకెళ్ళింది)

స్వాములవారు

బుద్ధావతారంలా కూచున్నాడు)

సుబ్బయ్య

స్వామీ! ఒక్క సందేహం!

స్వాములవారు

ఏమిటోయ్?

సుబ్బయ్య

ఇంతవ్వూరూ ఇట్టా మల మల మాడిపోతావుంటే, మీరు మాత్రం నిగ నిగా నిమ్మపండులా వుండారే - ఏంటి స్వామి అందులో కిటుకు?

స్వాములవారు

అది కేవలం తపోబలం లేవోయ్!

సుబ్బయ్య

అట్టాగా!

(ఇంతలో భూదేవి గబ గబ దిగివచ్చింది. దొంగలావచ్చి స్వాములవారిని సమీపించి)

భూదేవి

ఇదిగో స్వామీ వందరూపాయలు - విరాటపర్వం చదివించండి...

(పైనుంచి పెద్దవాడి కేక) ఆగు...

పెద్దాడు

(గబ గబ వచ్చి భూదేవిని పట్టుకున్నాడు)

భూదేవి

(వణికి పోతూంది)

పెద్దాడు

దొంగిలించావా! ఛీ!

స్వాములవారు

దొంగిలించిన సొమ్మా ఇది... పాపం! మా హస్తాలు అపవిత్ర మైపోయినయి... ఇదిగో పుచ్చుకోండి...

పెద్దాడు

ఫర్వాలేదు వుంచుకోండి.

స్వాములవారు

అవును. మీరు తలపెట్టిన కార్యం నిర్విఘ్నంగా సాగటానికి శ్రీ ఆంజనేయ కవచం ఇస్తానన్నానుగా, అందులోకి జమ కట్టుకుంటాను.

భూదేవి

(తెల్ల బోయింది)

స్వాములవారు

వస్తా (వెళ్తున్నాడు)

సమత

(పరుగెత్తు కొచ్చింది) అమ్మా! అమ్మా! పాప... పాప ఏడుస్తూ) చచ్చిపోయిందే...

భూదేవి

ఆఁ...

(ఇంతలో అమరయ్య ఒక మోపుచివికి ఎండినగడ్డితో వచ్చాడు)

అమరయ్య

ఇదిగో తల్లీ మన పశువులకు వేయించండి.

భూదేవి

ఎక్కడిది నాయనా?

అమరయ్య

నా గుడిసెమీద కప్పివుంటే వూడబీకి తీసుకొచ్చా...

పెద్దాడు

(నవ్వాడు). త్యాగపురుషుడు...

అమరయ్య

లేకుంటే నీలాగా... నీళ్ళుబోయటానికొచ్చిన లారీకి నిప్పు పెట్టి కాల్పిస్తానా రాక్షసుడా!

భూదేవి

ఆఁ... అవునా!

అమరయ్య

ఛీ! నీ బతుకు చెడ ..

పెద్దాడు

ఏమన్నావురా!

భూదేవి

ఒరే...

పెద్దాడు

సుబ్బయ్యా! రెక్కలు విరిచికట్టి ఆ గదిలో తోయరా మీ అమ్మ గారిని...

సుబ్బయ్య

(తల వంచి పూరుకున్నాడు)

పెద్దాడు

మీరందరూ ఒకటే... నేనే తోస్తాను... రా... (భూదేవిని పట్టి లాగాడు.)

సమత

అమ్మా! అమ్మా! అన్నయ్యా!

పెద్దాడు

ఫో అవతలకి... (విసిరికొట్టాడు. సమత పడింది)

అమరయ్య

ఆగు... (పైకిపోయాడు)

పెద్దాడు

(ఒక్కతోపు తోశాడు. అమరయ్య కూలిపోయాడు)

భూదేవి

(కొయ్యబొమ్మలా వుంది)

పెద్దాడు

(ఆమెను లాక్కెళ్ళాడు)

శాస్త్రి

(వచ్చాడు గబ గబా; కింపపడున్న ఎవ్వరినీ, చూడలేదు. మేడమీదికి వెళ్తున్నాడు)

పెద్దాడు

(వచ్చాడు)

శాస్త్రి

విజయం మనదే... రాండి— పైకిరాండి .. అందరూ వలస వెళ్తున్నారు. ఇప్పుడు తిండి చూపించారంటే కుక్కల్లా ఒప్పుకుంటారు... రాండి (ఇద్దరూ పైకి వెళ్లారు)

(పైనుంచి పెద్దాడికంఠం)

పెద్దాడు

(వీధిలో వాళ్ళతో బాల్కనీనుంచి మాట్లాడుతూన్నట్టు) ఆగండి. ఆగండి. ఎక్కడికెళ్తారు? ఆభూములివ్వటానికి ఒప్పుకుంటారా ఇప్పటికైనా మీకు ఈరోజు ఈక్షణం తిండి, పని - అన్నీ ఇస్తాను. ఎక్కడికెళ్లినా మీగతి ఇంతే. ఎవరుకాని ఎంతకాలం పోషిస్తారు. ఒప్పుకోండి...

అమరయ్య

(లేస్తూ) వద్దు. వప్పుకోకండి. మనం చచ్చినా మన ముందు తరంవాళ్ళు సుఖపడతారు. ఒప్పుకోకండి. భూములివ్వకండి.

(లోపలనుంచి భూదేవి కంఠం) ఒప్పుకోకండి. నామాట వినండి. నేను ఏలాగైనా మిమ్మల్ని నా కడుపులో దాచుకొని కాపాడుతా... ఒప్పుకోకండి.

పెద్దాడు

ఏం? వొప్పుకోండి... ఊం అనండి... ఇప్పుడు పెడతా తిండి,

(ఒక్క క్షణం నిశ్శబ్దం)

(పెద్దవాడు, శాస్త్రి చాలా హుషారుగా దిగివస్తూ)

పెద్దాడు

ఒప్పుకోక ఏంచేస్తారు?

శాస్త్రి

నేను చెప్పానుగా తప్పదని...

అమరయ్య

ఒప్పుకున్నారా?

పెద్దాడు

(పెద్దగా నవ్వాడు)

*

3

తెర వెనుకనుంచి ఒక కంఠం:

రైతులు భూములివ్వడానికి ఒప్పుకున్నారు. రిజర్వాయరు కట్టాలనుకొన్న స్థలంలో ఫ్యాక్టరీ నిర్మాణం చక చక సాగింది. గ్రామాల్లో చాలామందికి ఫ్యాక్టరీలో కూలిపని దొరికింది. ఆ పరిస్థితుల్లో చాలా తక్కువ కూలికి కూడా ఒప్పుకున్నారు. పెద్దవాడింతవరకు దాచిన ధాన్యాన్ని కొద్ది కొద్దిగా విడుదలచేసి, చాలాప్రియంగా అమ్మటం మొదలెట్టాడు. ఇచ్చేకూలీ పద్దెనిమిది రోజుల తిండికి కూడా చాలని విధంగా సమాళించాడు. సాధ్యమైనంతవరకు జనాన్ని సగం కడుపుకూటితో వుంచాడు. జనం కూడా మెల్లమెల్లగా అలవాటు పడిపోయారు ఇలా ఫ్యాక్టరీపని సాగిపోతోంది. కొంతకాలం వరకు ఫ్యాక్టరీలో ఏం తయారవుతుందో ఎవరికీ తెలియదు. ఆ తరువాత పింగాణితోపాటు ఇంకా ఏదో తయారుచేయటానికి ప్రయత్నాలు సాగుతున్నాయని కొందరికి తెలిసింది. వూరంతా పాకింది. కాని అదేమిటో తెలుసుకోవాల్సిన అవసరం ఎవరికీ కలగలేదు. ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. జనం ఆకలికి చాకిరికి అలవాటుపడిపోయారు.

తెర విడిపోయింది...

(భూదేవియిల్లు. యథాప్రకారపుంది. మంచంమీద సమత పడుకొనుంది,

సుస్తీగావుంది. తెరయెత్తిన కాస్సేపటికంతా మంచంమీదలేచి కూచొని, నీరసంగా "అమ్మా, అమ్మా" అని పిలిచింది భూదేవి వచ్చింది.)

భూదేవి

(సముపక్కనకూర్చొని) ఏమమ్మా! నిద్రరాలే!

సమత

ఎప్పుడమ్మా! నేను మళ్ళా బడికిపోయేది... ఆడుకునేది?

భూదేవి

సుస్తీనయమైందే పోదువులే తల్లీ.

సమత

నాకు సుస్తీయేంటమ్మా? నేను బాగానే ఉన్నాను...

భూదేవి

సరేలే! రేపు పోదువుగాని. పడుకో...

సమత

అమ్మా! చిన్నన్నయ్య చెప్తాడు— "మళ్ళా యుద్ధం వచ్చేటట్టుంది, మనమంతా శాంతికోసం పాటుపడాలి" అని- యుద్ధం వస్తుందా అమ్మా!

భూదేవి

వచ్చినా మనవూరికి రాలేదులే అమ్మా.

సమత

అమ్మా! శాంతొదిన రాలా... రమ్మనమ్మా... కథలు, పాటలు చెప్తుంది.

భూదేవి

పిలిపిస్తాలే... నువ్వు కాసేపు కళ్ళుమూసుకొని పడుకో...ఉం

సమత

(పడుకుంటుంది)

భూదేవి

(వెళ్ళింది.)

సమత

(తనలోతాను) యుద్ధం విచిత్రమైన పుండు. యుద్ధం ఎప్పుడూ వెధవదే. మనుష్యులందరూ ఒకటే. (చిన్నాడు వచ్చాడు. సమ మాటలు విన్నాడు. దగ్గరకెళ్ళి)

చిన్నాడు

సమూ! సమూ! ఏమిటమ్మా?

సమత

ఏమీలేదన్నయ్యా. ఒదినెక్కడ?

చిన్నాడు

వస్తుందమ్మా... గంజితాగవా?

సమత

గంజి ఎందుకన్నయ్యా? మళ్ళా కరువొచ్చిందా?

చిన్నాడు

(నవ్వి) కాదమ్మా! జ్వరం వచ్చినా గంజితాగాలి. అమ్మెక్కడ?

సమత

లోపలున్నారు... నాకేదో భయంగా ఉందన్నయ్యా.

చిన్నాడు

కళ్లుమూసుకొని పడుకోమ్మా... ఏం భయంలేదు...

(లోపలికెళ్ళాడు)

నమిత

(లేచి కూర్చొని ఒల్లడిప్పడున్న మరఫిరంగులు, ఏరోప్లేను. అలాగే కళ్ళప్ప గించి చూస్తూంది. మనిషి ఏదో కపలిపోతూంది. ఆమెలో ఏదో భయోత్పాతం కలు గుతూంది. ఫిరంగులు తనవైపుకుతిరిగి పేలినట్లు, ఏరోప్లేను తన తల మీదుగా వచ్చి బాంబులు వేసినట్లు ఊహించు కొంటుంది. పిచ్చిగాకేకలుపెట్టి అరచింది.)

అమ్మా! అమ్మా! అన్నయ్యా!

(ఆ కేకలువిని, చిన్నాడు, భూదేవి పరుగెత్తుకొచ్చారు.)

చిన్నాడు

నమూ! నమూ! ఏంటమ్మా?

నమిత

అన్నయ్యా! ఫిరంగులు, ఫిరంగులన్నయ్యా! తిరిగి నా వైపు పేల్తున్నాయి...

అదిగో విమానం... తలమీద బాంబులు వేస్తున్నాది... (అరచింది ఏడుస్తూంది)

(చిన్నాడు, భూదేవి వాటివంక చూశారు. భూదేవి చర చర ఒల్లదగ్గరకెళ్లి వాటినితీసి కిటికీనుంచి అవతల పారేసింది. చిన్నాడు నమును ఓదారుస్తున్నాడు.)

చిన్నాడు

లేదమ్మా! ఏం లేదు... చూడు... నేనిక్కడే ఉన్నానుగా... పిచ్చిపిల్లా... ఆఁ... అదిగో, పోయింది లే... అవన్నీతీసి పారేసిందిగా అమ్మ... ఇంకేం... పడుకో...

సమత

(మెల్లగా సర్దుకొని పడుకుంది. ఇంతలో అమరయ్య ఒక కార్మికుడు వచ్చారు.)

చిన్నాడు

(అమరయ్యనుజూచి) అమరయ్యా: శాంతి రాలేదూ!

అమరయ్య

రాలేదు బాబూ!

చిన్నాడు

ఏం?

అమరయ్య

మాతోపాటు వస్తూంటే, వాళ్ల నాన్నగారు చూచి నానా మాటలన్నారండీ.

భూదేవి

ఎవర్నీ?

అమరయ్య

నన్ను, ఆమెను, మిమ్మల్ని, అందర్ని కలిపి. శాంతిని మనం పాడుచేస్తున్నామట. నన్నింకా అనరాని మాటలన్నీ అన్నారు.

చిన్నాడు

శాంతి ఊరుకొందా?

అమరయ్య

నాన్నగార్ని ఎదిరించింది. దాంతో ఆయన మరీ రెచ్చిపోయారు.

భూదేవి

శాంతిమీద చేయిజేసుకున్నారా?

అమరయ్య

ఆ కాడికొచ్చారమ్మా. కానీ, తమాయించుకొని ఆమెను బలవంతాన లాక్కెళ్ళారు. మనింటికే వెళ్ళకూడదన్నారు.

(భూదేవి బాధగా వెళ్ళింది)

చిన్నాడు

(ఒక క్షణం సేపు ఆలోచించి) ఊఁ... పోనీలే...

సమత

అన్నయ్యా! శాంతొదిన రాదూ అయితే?

చిన్నాడు

వస్తుందమ్మా. ఎక్కడపోతుంది రాకుండా? అంతగా అయితే నువ్వూ, నేను, అమ్మా, తాత, అందరం కలిసి వెళ్ళి తీసుకొద్దాం తే... ఏం అమరయ్య! ఎన్ని సంతకాలైనయ్!

అమరయ్య

ఫ్యాక్టరీకెళ్లా బాబూ.

చిన్నాడు

ఊఁ——

అమరయ్య

ఒకరైనా సంతకం చెయ్యాలా.

చిన్నాడు

ఏఁ?

(ఇంతవరకు ఊరొకున్న కార్మికుడు తటాలున ఉద్రేకంతో)

కార్మికుడు

ఏమంటే! కనుపుమంట... అందరు నాలాంటి ఎదవలు కావద్దూ, మీరు శెప్పినట్టనటానికి? చేయించారు లేవయ్యా, మా లావుసంతకాలు... శాంతంట... యుద్ధమంట ఏదెట్టా పోతే మాకేమో... రేపటినుంచి నాపెళ్ళాం బిడ్డలు కడుపులో కాళ్ళెట్టుకొని తొంగోవాల... ఓరు పెడతారుకూడు... ఎదవ సంతకం ఎంత పనిచేసింది .. ఇది తెలిసుంటే సస్తే శేశేవోణ్ణిగాను. (ఒక్కగుక్కను దమ్ముపట్టి అనేశాడు. చిన్నాడు విస్తుపోయి వింటున్నాడు. భూదేవి కూడా లోపల్నుంచి ద్వారందాకావచ్చి నిలబడి వింటూంది.)

చిన్నాడు.

(కాస్త ఆలోచించి) ఊఁ— ఇప్పుడేమంటావ్!

భూదేవి

అసలేమిటూ చిన్నాడా! ఇదంతా?

అమరయ్య

ఏం లేదమ్మా... పెద్దయ్యగారి కొత్త ఫ్యాక్టరీలో పని చేస్తున్నాడు. మొన్న చిన్నయ్యగారు వెళ్ళి శాంతి పత్రం మీద సంతకం చేయమని అడిగారు. చిన్నయ్యగారు చెప్పిందంతా విని ఒప్పుకొని, నచ్చిన తరువాతే వేలుముద్రేశాడు. ఈ సంగతి తెలిసి, పెద్దయ్యగారు వీణ్ణి నౌకరీనుంచి బర్తరఫ్ చేశాడు. ఇప్పుడేడుస్తున్నాడు. మేం వాణ్ణి మోసంచేశామని...

చిన్నాడు

ఏం వీశాయ్...

వీరాయ్

మీరు మోసంచేశారో, ఏం చేశారో, ఆమాటలు నేనలా... నానోటికాడ కూడుపోయింది. అంతే.

భూదేవి

నిజమేకదూ పాపం! గంపెడు పిల్లలూ వాడు, ఏంజేస్తాడు?

అమరయ్య

కాదమ్మా! ముందు సుఖపడాలంటే, ఇపుడుకొన్ని కష్టాలు పడాలి తప్పకుండా.

వీరాయ్

కలిగినోళ్లు పడొచ్చునయ్యా, ఎన్నికష్టాలైనా. ఏనుగు పడుకున్నా గుఱ్ఱమెత్తు, మాదేంది బికారోళ్ళం. కడుపులో చల్లకదలని మారాజులు ఎన్నైనా శెప్తారు కబుర్లు.

భూదేవి

వీరాయ్! నువ్వూ, పిల్లలు అందరూ ఇప్పట్నుంచి ఇక్కడే ఉండండిరా. మళ్ళానాకరిదారికేదాక నాకున్న అంబలో గంజో పోసి మిమ్మల్ని కాపాడుతాను. చిన్నాడు చేసింది పొరబాటే.

వీరాయ్

(సిగ్గుతో తలవంచాడు.)

చిన్నాడు

(నవ్వి) అదికాదమ్మా! నీ పిచ్చిగాకుంటే ఎందర్నని నువ్వు పోషిస్తావ్? సమిష్టి సమస్యల వ్యష్టిగా ఎట్లా పరిష్కరిస్తావ్?

భూదేవి

నాకీ రాజకీయాలన్నీ తెలియవురా. వాళ్ళను నేనాకలితో

చూడలేను, అంతే...

చిన్నాడు

వీరయ్యా! శాంతి పత్రంలో సంతకం చేయడం నీ సొంత వ్యవహారం. మిల్లుకీ దానికి ఏమీ సంబంధం లేదు. నిన్ను బర్తరఫ్ చెయ్యడం దౌర్జన్యం. దీన్ని కూలీలందరూ కలిసి ఎదుర్కోవాలి.

వీరయ్య

ఒక్క నాయాలూ పలక లే. ఓరికేం పట్టిందయ్యా ఎవరి బతుకు వాళ్ళదైతేనూ!

చిన్నాడు

భయపడకు వీరాయ్. మళ్ళా నీ నౌకరి నీ కొస్తుందిలే.

(అతని వీపుతట్టి) వెళ్ళి భోంచెయ్. (అమరయ్యతో) రా తాతా పోదాం: (అమరయ్య చిన్నాడు వెళ్తారు.)

భూదేవి

రా నాయనా నీవు తిని, పిల్లలకు తీసుకుపోదువులే.

వీరయ్య

ఈ పూటకు ఫర్వా లేదమ్మా.

భూదేవి

అట్లాకాదు రా చెప్తా... రా...

(వీరాయి- భూదేవి వెంటవె నడిచాడు లోపలికెళ్లారు, వాళ్ళు అలా వెళ్ళగానే శాంతి బయటనుంచి వచ్చింది, చాల దీర్ఘాలోచనలోవుంది. తలవంచుకొనివచ్చి హాల్లో ఆగింది. ఒక్క క్షణం తలెత్తిచూచింది. సము ప్రక్కమీద కన్పించింది. మెల్లగా దగ్గరకెళ్ళి, సము నిద్రపోతూందని తెలిసి ప్రక్కన్నే కూర్చుంది. లోపలి నుంచి భూదేవి వీరాయి మాట్లాడటం వినపడ్తుంది)

భూదేవి

కడుపునిండా తినావి... అన్నం ఉందిలే. ఎందుకురా ఏడుస్తున్నావ్?

వీరాయ్

ఎన్నాళ్ళయిందమ్మా! మీ చేతుల్లో మీరు సద్దికలిపి పోస్తే తాగి... చిన్నతనంలో మా నాన్నతోపాటు మనింటికొచ్చేవాణ్ణి... చిన్నయ్యగారు, పెద్దయ్యగారు అందరితోపాటు నాకు కలిపేసేవారు... ఆ కాలం మళ్ళా వస్తదాతల్లీ!

భూదేవి

ఎందుకు రాదురా! నేను ఆ కాలంకోసమే ఎదురుచూస్తూ బ్రతికున్నాను.

వీరాయ్

ప్చ్! ఇంకేడొస్తుందమ్మా! ఆ మనుషులు, ఆకాలం ఏరే! ఇప్పుడందరికీ తలలు శెడినయ్ - మనసులు శెడినయ్, బంగారంటి భూములు దారబోసి ఇట్టా చెడ్డాం, లేకుంటే యీ యెదవబతుకేంటి? దర్జాగా ఆపొలాల్లో, గనినులమీద, తాటిమానులమీంద, బండికాడి మీద కూకుంటే మనిల్ని మించిన రాజులెవరని మీసం తిప్పేవోళ్లం. ఏంటో బానిసబతుకు, ఎప్పుడెందుకు వ్యూడబెరుకుతారో ఎరుకలా. రూకలుంటే నూకలొస్తాయనుకున్నాం పండించేవోళ్ళు లేకుంటే తిండేడనుంచి వస్తది?

భూదేవి

వీరాయ్! నా మాట ఒక్కటి వింటావా?

వీరాయ్

ఏంటమ్మా?

భూదేవి

చేసిన సంతకం కాగితం మాత్రం తిప్పితీసుకోకు ..

వీరాయ్

ఏం తల్లి!

భూదేవి

శాంతి రావాలి నాయనా! శాంతివస్తే మనకీ బాధలు, భేదాలూ ఏమీ వుండవురా. నామాట నమ్మవ్!

వీరాయ్

అమ్మా, మన్నించండమ్మా! తెలవని ఎదవను... ఏదో కూసాను... మన్నించండమ్మా!

(శాంతి ఈ మాటలు వింటూ మెల్లగా సన్నగా పాట మొదలెట్టింది. చల్లగా శాంతి గీతం పాడుతూంది)

(ఒక్క నిమిషం తర్వాత వీరాయ్ ఒక పాత్రలో అన్నం పెట్టుకొని వచ్చాడు. శాంతి పాట ఆగింది. భూదేవి వెనకాలేపస్తూ)

భూదేవి

వీరాయ్! శాంతికి అన్నానికిరా.

వీరాయ్

(ఏమి బదులు చెప్పకుండా వెళ్తున్నాడు)

(కారుహారన్ వినబడ్డది. పెద్దవాడు వస్తున్న సవ్వడి. ముందట ఒక బంట్రోతు చిన్నపెట్టె మోసుకొచ్చాడు. పెద్దవాడొస్తున్నాడనగానే శాంతి కొంచం కంగారుగా వీరయ్యవైపు వెళ్ళి)

శాంతి

వీరయ్యా! నువ్వీదారిన వెళ్ళు ...ఊ...

భూదేవి

ఎందుకమ్మా!

శాంతి

ఆయనొస్తే అన్నం దక్కుతుందా? నా మాటవిను నువ్వెళ్లు చెప్తా ... (కంగారుగా వాడిని దొడ్డిదారిని పంపటానికి ప్రయత్నిస్తూంది.)

పెద్దాడు

(నిశ్శబ్దంగా వచ్చి వాకిటనిలబడ్డాడు. జరుగుతూన్న దృశ్యం చిరునవ్వుతో చూస్తున్నాడు)

భూదేవి

ఏం ఫర్వాలేదులే. దొడ్డిదారిని పోవాల్సిన కర్మేమొచ్చింది. వాడేం దొంగిలించాడా. దోచాడా? చూస్తే ఏమంటాడు! అన్నం పెట్టకుండా చంపమంటాడా మనుష్యుల్ని? నువ్వీదారినే వెళ్ళరా?

శాంతి

అత్తయ్యా! ఇప్పట్లో మనంకూడా కాస్త ఎత్తుకు ఎత్తుగా పోవాలి. వృత్త అమాయకులుగావుంటే ప్రమాదం...

భూదేవి

ప్రమాదాలేమీ లేవు. నిజానికి ప్రమాదం ఎన్నడూ లేదు. పదరా నువ్వు...

పెద్దాడు

(సౌమ్యంగా) ఒరే వీరాయ్ ...

(అందరూ పులిక్కిపడి ఇటు తిరిగారు. పెద్దాణ్ణిచూచి తెల్లబోయారు.)

పెద్దాడు

పోరా... ఇటేపో... ఏంఫర్వాలేదులే! నేనూ మనిషినే! పోరా! అన్నం తీసుకుపో!

(వీరయ్య మెల్లగా అడుగులో అడుగేస్తూ నడుస్తున్నాడు.)

పెద్దాడు

మిమ్మల్ని అన్నం తినొద్దన్నానటా? నేను మాత్రం? బాగా తినండి... బాగాపనిచేయండి... హాయిగా నిద్రపొండి. మీ రక్కడితో ఆగితే ఇంకేం? ఏ రష్యావాడో అన్నాడని ఎవరో వెధవలు మీ చెవుల్లో ఊదుతారు. దాంతో మీరూ నాలుగు ఎంగిలి ముక్కలు ఏరుకొని, వాళ్ళు చూపించే అరచేతి వైకుంఠాన్ని నమ్ముకొని తలలిరికిస్తారు. అక్కడే తంటా అది కాదురా ఇప్పుడు శాంతి లేకుండా మీ నెత్తినే పడుతున్నాయా యుద్ధాలు... ఏంరా? పొండిరా పిచ్చి వెధవల్లారా! పొండి! గుట్టుగా కూలిరాళ్ళు తెచ్చి వేసుకొని, పెళ్ళాంబిడ్డలకింత కూడుపెట్టి మీరింత తిని, కృష్ణా రామా అనుకోండి... పో...పో...

(వీరయ్య ఈ మాటలు వింటూ మెల్లగా జారుకొన్నాడు)

పెద్దాడు

(భూదేవి, శాంతిపంకచూచి) చూడండి... మీరందరూ నన్నొక రాక్షసుడిలా ఎందుకు చూస్తున్నారో నాకర్థంకాదు. నేనేం మనుష్యుల్ని పీక్కుతినే జంతువురా? ఈ ఆస్తి పాస్తినంతా నేనేం నెత్తిని కట్టుకపోతానా? మీకు నా కష్టాలేమీ అర్థంకావు. ఇన్ని ఫ్యాక్టరీలు, ఇందరికి జీతాలివ్వటం, యీ ఇన్‌కంటాక్సు బాధలు. ఇన్నీ నేనెందుకు కట్టుకేడవాలి! ఏం కర్మని! ఏదో నలుగురు బతుకుతారని కాకుంటే... (దూరంగా నిలబడివున్న బంట్రోతుని చూచి) ఒరే! అన్నీతీసి టేబిల్ మీద పెట్టరా. అమ్మా! నీదృష్టిలో చిన్నకొడుకెంత బంగారు కొండైనా, పెద్దవాడెంత వెధవైనా... ఇదిగో వాడు తయారు

చేయించింది. శాంతీ! చూడు, నీకు అందమైన వస్తువులంటే చాలా ఇష్టంకదూ! (బంట్రోతు పెట్టెలోంచి చాలా అందమైన పింగాణి సామాగ్రితీసి బల్లమీద వుంచాడు) ఇవన్నీ మనూళ్లో! మన ఫ్యాక్టరీలో, మన జనం తయారుచేసింది... రైతుల దగ్గర భూమిలాక్కొని నేనేంశావుకున్నానో ఆలోచించండి. ఈ సామాన్లు పరదేశాలకు వెళ్తే మన దేశం ఆర్థికంగా ఎంత అభివృద్ధి పొందుతుందో మనకెంత గౌరవం ఏర్పడుతుందో మీరిప్పుడూహించుకోలేరు. అమెరికాలో (అంటూ బల్లవైపు తిరిగి) అరె! ఇక్కడున్న మరఫిరంగులు. విమానం ఎక్కడ?

భూదేవి

నే నే తీసిపారేశాను.

పెద్దాడు

ఏం? మీ శాంతి వుద్యమానికి అడ్డుతగులుతుందా?

భూదేవి

ఎందుకా వెధవ బొమ్మలు? కసాయి దుకాణంలా వుంది ఇల్లు.

పెద్దాడు

(నవ్వి) మీకంతా పిచ్చిపడుతూందమ్మా! ప్రపంచంలో యెక్కడన్నా యుద్ధంరావచ్చు - మన దేశంలో మాత్రంరాదు. మనది తటస్థ దేశం కాకుంటే మనం యుద్ధాన్ని అవకాశంగా తీసుకొని మన దేశాన్ని ఆర్థికంగా బలపరచుకోవాలి. ప్రపంచ వ్యాపారంలో మనమూ ఒక స్థానాన్ని పొందాలి.

శాంతి

అదేగా మీరు చేస్తూవున్నది. అమెరికాకు తొత్తులై...

పెద్దాడు

శాంతీ!

శాంతి

(ఆవేశంతో) నాకంతా తెలుసు, మీ ఫ్యాక్టరీ గుట్టంతా మీరింక ప్రజల్ని మోసం చేయటానికి వీల్లేదు.

పెద్దాడు

శాంతీ!

భూదేవి

శాంతీ! ఏమిటమ్మా! ఎందుకలా వణికిపోతున్నావు? ఏం జరిగింది?

శాంతి

యుద్ధోన్మాదులు ... హంతకులు రాక్షసులు... అత్తయ్యా! ఫ్యాక్టరీలో రహస్యంగా...

పెద్దాడు

శాంతీ ! (లాగి లెంపకాయ యిచ్చాడు)

భూదేవి

పెద్దాడా ! ఏమిట్రా ! (సమత మేల్కొంది)

పెద్దాడు

శాంతీ; నీ ఆటలింకైనా కట్టిపెట్టు. నీ తెల్ల పావురాయి యీ పాటికి చచ్చి పడుంటుంది – తెలిసిందా? (నవ్వాడు)

శాంతి

ఆఁ...

పెద్దాడు

నువ్వు రాసిపంపినకబురు విశ్వానికి అందుతుందనుకున్నావు

పాపం! పిచ్చిపిల్లా ఒకవేళ అందినా మీ శాంతివుద్యమం పట్టి సంత కాలతో తృప్తిపడల్సిందే! ఆటంబాంబులను సంతకాలు వేలిముద్రిలా ఆపేది! (నవ్వుతూ వెళ్లాడు)

శాంతి

(తెల్లబోయి నిలబడ్డది.)

భూదేవి

(కంగారు పడుతూంది)

శాంతి

పావురాయి చచ్చిపోయిందా! అత్తయ్యా, నా శాంతిని చంపేశారా! (ఏడుస్తుంది)

(ఇంతలో చిన్నాడు గబ గబా వచ్చాడు. చేతిలో పావురాయి వుంది.)

చిన్నాడు

శాంతీ!

శాంతి

విశ్వం... పావురాయి కులాసాగావుందా! (ఆత్రింతో చేతిలో తీసుకొని చూచింది.)

చిన్నాడు

తుపాకీతో కాల్చాలని చూచారు. కొద్దిలో తప్పింది.

శాంతి

కబురందిందా?

చిన్నాడు

అందింది. కాని ఏమిలాభం లేదు. పెద్దలు వట్టి మాటలతో వుపన్యాసాలతో శాంతికాముకులు కారు. వాళ్ళకు యుద్ధంయొక్క భయంకరరూపం కనపడాలి అంతే... మనం శాస్త్ర గట్టిగా పనిచేయాలి. యుద్ధోన్మాదులు చల్లే మత్తుమందు చాలా బలంగావుంది...

శాంతి

ఇక నే నింటికి వెళ్ళను.

విప్రుడు

ఏం ! మీ నాన్నేమన్నా అన్నారా !

శాంతి

నాన్న ! నాకు నాన్నా అమ్మా ఎవ్వరూ లేరు...

భూదేవి

వూరుకోమ్మా ! నేనున్నాగా !

సమత

ఒదినా ! వెళ్ళొద్దొదినా ! ఇక్కడేవుండు... నాతోనే వుండొదినా...

శాంతి

(సము నెత్తుకుంది)

(తెర)

౪

(ఓ చిన్న ఓపన్ఏర్ థియేటర్. వూళ్ళో జనమంతా నాటకం చూట్టానికివచ్చారు. ముందువరుసలో స్వాములవారు, భూదేవి కూచున్నారు. గమనింపు : అసలు రంగస్థలాన్నే ఓపన్ఏర్ థియేటరుగాను, అప్పటి ప్రేక్షకులనే వూళ్ళోజనంగాను భావించుకోవచ్చు. ప్రేక్షకులనుంచి వినిపించాల్సిన మాటలకు కొందరు నటుల్ని ప్రేక్షకులమధ్య కూచోపెట్టవచ్చు. తెర ఎత్తకపూర్వం ప్రేక్షకులలోనుంచి స్వాములవారు రంగస్థలం మీదికొచ్చి)

స్వాములవారు

తోబుట్టులకు ఆశీస్సులు. ఇప్పుడు మన దొరగారి సోదరుడు పిల్లలు, శాస్త్రి గారి కుమార్తె శాంతి మనకు "యుద్ధం" అనే చిన్న నాటకాన్ని ఆడి చూపుతారు. మీరందరూ చూచి ఆనందించి, వారి నాశీర్వదించండి.

(దిగి వెళ్ళి కూచున్నాడు)

(తెర లేచింది)

సమత

(సమత ఇటు అటు పచారుచేస్తోంది) యుద్ధం విచిత్రమైన వుందు. యుద్ధం ఎప్పుడూ వెధవదే! మనుషులందరూ ఒకటే....

(అమరయ్యావచ్చాడు)

సమత

తాతా! వచ్చావా? చెప్పుతాత! యుద్ధాన్నిగురించి.

అమరయ్య

ఆఁ. అనగనగా ఒకదేశంలో.... ఒక ఊళ్ళో....

సమత

ఏ దేశంలో — ఏ ఊళ్లో?

అమరయ్య

మనదేశం కాకుండా ఇంకేదో ఒక దేశం. ఏ దేశమయినా ఫర్వాలేదు. ఎందుచేతంటే యుద్ధంవల్ల నేరుగా దెబ్బతిన్న దేశాలన్నిటిలో — జర్మనీ, జపాను, ఇంగ్లాండు, ఇటలీ ... యిలాంటి అన్ని దేశాలలో యిలాంటి కథలు జరిగినయి. కనుక అందులో ఏదో ఒక దేశం — ఏదో వూరు. ఆ వూళ్ళో ఒక అబ్బాయి ఒక అమ్మాయి వుండే వాళ్లు. ఎవరుండేవాళ్ళు?

సమత

ఒక అబ్బాయి, ఒక అమ్మాయి.

అమరయ్య

ఆఁ. వాళ్ళిద్దరూ ఎంతో అందంగా ఉండేవాళ్ళు. వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించుకున్నారు. చిలకా గోరువంకల్లా ఎంతో ముద్దుగా ఉండేది వాళ్ళజంట. పెళ్ళి చేసుకోవాలని ముహూర్తంకూడా నిశ్చయించుకున్నారు. రేపు పెళ్లనగా యీ రోజు కాల్లే అలా బీచివైపు — షికార్లుకొట్టి — సముద్రం ఒడ్డుననేవున్న ఓ పెద్ద హోటల్లోకెళ్లి కూర్చున్నారు అక్కడ....

(చిన్న తెర విడిపోయింది. స్పాట్‌లైటు వెలుగులో వాళ్ళిద్దరూ కూర్చున్నారు. ముందు టేబిల్‌మీద ఏవేవో ఫలహారాలున్నాయి. బీచిగాలికి వాళ్ళ వుడుపులు రెప రెపలాడుతున్నాయి. సముద్రఘోష వినిపిస్తూంది. రేడియోలో ఇంగ్లీషు సంగీతం ఆ ఘోషలో కలిసి పోతూంది. ఆమె నుదుటిమీద ముంగురులు ఇసుకమీద ఆట్లాడుకునే పిల్లల్లా గెంతుతున్నాయి. అతను సిగరెట్ పీల్చి వదుల్తూన్న పొగ గాలికి పత్తాలేకుండా పోతూంది.)

అతడు

బేబీ! సముద్రం వెన్నెలలో తళ తళ మెరిసిపోతూంది.

బేబీ

అవును జాన్! చంద్రమామ సముద్రపుటలలు వుయ్యాల కట్టుక వూగుతున్నాడు. వెండి నురుగులు చితికి పోస్తున్నాడు. కదూ?

జాన్

బేబీ! మనం ఎంత అదృష్టవంతులం.

బేబీ

ఏం?

జాన్

ఈ వెన్నెల, ఈ సముద్ర సంగీతం, ఈ చల్లని పిచిగాలి, అనుభవించలేని వాళ్ళెంతమందుంటారు? ఈ దారిని పోతూనైనా ఈ పూలవైపు కన్నెత్తిచూచే తీరికలేని వాళ్ళెందరుంటారు? బేబీ మనం ఎప్పటికీ యిలాగే వుండిపోతాం. మనకీ ప్రపంచంతో ఏలాటి సంబంధం వద్దు బేబీ!

బేబీ

నేను కావాలన్నానా జాన్! నాక్కావలసిందల్లా ఏమిటో చెప్పు చూద్దాం.

జాన్

నేను. కదూ?

బేబీ

అవును జాన్! నా జాన్

జాన్

బేబీ! అందం ఎలాగుంటుందని ఎవరన్నా అడిగితే నేను ఏంచెపుతానో తెలుసా?

బేబీ

ఏం చెపుతావ్?

జాన్

నా బేబీలా వుంటుందని చెప్తా.

బేబీ

(నవ్వింది) ములగచెట్టెక్కించే పొగడ్తలెలాగుంటాయి అని ఎవరయినా అడిగితే నేనేం చెప్తానో తెలుసా?

జాన్

ఏం చెప్తావు?

బేబీ

నా జానీను చూపెడతా !

(ఇద్దరూ నవ్వారు)

జాన్

బేబీ! రేపీపాటికంతా మనం....

బేబీ

ఏమైపోతాం ...

జాన్

ఒకటైపోతాం.

బేబీ

ఎలా....

జాన్

ఈలా....

బేబీ

ఇదిగో.... ఏమిటిది.... మరీ కుర్రతనం....

జాన్

బేబీ! (ఆవేశంతో చూశాడు)

బేబీ

ఏం? కవిత్వం వస్తుందా?

జాన్

నిన్ను చూస్తుంటే రాకేమవుతుంది!....కవిత్వం నీ కళ్ళల్లోంచి పుట్టి పడుతుంది బేబీ!

బేబీ

పోవోయ్... నువ్వెప్పుడూయిలా కవిత్వం మాట్లాడుతావు.మామూలు మని షిలా మాట్లాడవేం? నాకేంటోలాగుంటుంది.

జాన్

బేబీ (కాలిపోయిన సిగరెట్ కాలికిందవేసి నలిపి. కుర్చీనుంచిలేచి) నా ప్లాన్ ఏమిటో చెప్పమన్నావా?

బేబీ

చెప్పు

జాన్

ఈలారా చెప్తా.... రామరి.... ఊ(

బేబీ

(వచ్చింది. పక్కన నిలబడ్డది.)

జాన్

(ఆమె ఎల భుజంమీద ఆనించుకొని) బేబీ! అదిగో!.... అలా చూడు.... అక్కడ.... ఆ మబ్బుల చాటున.... ఆ కొండమీద ఓచిన్న బంగ్లాకడతాం....రేపు పెళ్ళయిన వెంటనే కట్టిస్తా. ఆ బంగ్లాలో హాయిగా నువ్వూ నేను మాత్రం.... ప్రశాంతంగా.... పాడుకుంటూ ఆడుకొంటూ....

బేబీ

అబ్బ! ఎంత తీయనికలలు కంటున్నావోయ్?

జాన్

కలలు కావుబేబీ! నిజంగానే.... ప్రపంచం ఏమైపోయినానరే మనకక్క ర్లేదు.... నాక్కావలసింది నువ్వు, నీ ప్రేమ, నీ అందం, నీ చిరునవ్వు....

బేబీ

ఆగాగు.... నన్నూపిరి పీల్చుకోనీయ్! (కిల కిల నవ్వింది.)

జాన్

(పరవశుడైపోయాడు.) ఓహ్! ఎంత కమ్మగా నవ్వుతావు బేబీ....

బేబీ

ఓహ్! ఎంత తియ్యగా పిలుస్తావు....అమ్మ, నాన్న, అందరూ నన్ను బేబీ అనే పిలుస్తారు కానీ యీతీపి లేదెందువల్లోయ్?

జాన్

అంతా నీలోంచి వచ్చిందేనేమో! బేబీ! ఏదీపాడు.... ఒక్క పాట.... తియ్యగా.... హాయిగా.... పాడు బేబీ....

బేబీ

నువ్వూ కలవాలి....

జాన్

నేను వేరేగా ఇక వుండలేను బేబీ!

(పాట మొదలెట్టింది. ఇద్దరూ కలిసి పాడుతున్నారు. పాట మంచి పట్టులో వుండగా సైరన్ కూత. విమానాల మోత- ఇద్దరి పాట తటాలున ఆగిపోయింది. ఒక్క క్షణం అలా మాన్పడి నిలుచున్నారు.)

బేబీ

జాన్ (గట్టిగా కౌగలించుకొంది.) యుద్ధం.... బాంబర్లు జాన్....

జాన్

బేబీ! (ఆమెను సముదాయిస్తూ విమానాలవైపు చూస్తున్నాడు. విమానాల ననుసరించి అతని దృష్టితిరుగుతుంది.)

బేబీ

జాన్.... రేపు మనపెళ్ళి.... రేపు పెళ్ళి.... ఆపేస్తావా జాన్.... ఆగదు కదూ? యుద్ధం లేని ఏ దేశానికైనా వెళ్ళి పోదాం జాన్.

(ఆమె ఏడుస్తూంది అతడు ఆమెను సముదాయిస్తున్నాడు.)

(రంగస్థలం చీకటయి పోయింది.)

వాళ్ళిద్దరూ ఎన్నో తీయ తీయని కలలుకన్నారు. పెళ్ళిచేసుకొని ఎంతో హాయిగా, ఈ ప్రపంచాన్ని మరచి తమకు తామొక కొత్తప్రపంచాన్నే కట్టుకు పోవాలనుకున్నారు. కాని వాళ్ళ కలలన్నీ ఎగిరిపోయాయి. యుద్ధం వచ్చింది. మరుసటిరోజే అతను యుద్ధంలోకి వెళ్ళాలి. పెళ్ళి ఆగిపోయింది. పెళ్ళికానుగ్గా

చాలా ఖరీదయిన డ్రెస్‌కొన్నాడు పిపికిజాన్. ఆ డ్రెస్ బేబీవేసుకుంటే చూడాలని వువ్విళ్లూరేవాడు. ఆ డ్రెస్ తీసుకొని చివరిసారిగా తన ప్రియురాల్ని తన బేబీని కలుసుకొన్నాడు

(మళ్లా తెరవిడిపోయింది. బేబీ, జాన్ ఉన్నారు. బాంబులుపడి కూలిపోయిన పెద్దభవనం. దూరంగా ఇంకా కాలుతూన్న ఇళ్లు. ఆ శిథిలాలలో నిలబడివున్నారు. మాడిపోయిన చెట్టు ఒకటి ఉంది.)

జాన్

బేబీ!

బేబీ

ఆఁ (వంచివున్న తలయెత్తి అతనివంక చూచింది. కన్నీటికాల్వ ఆమె చెక్కిళ్ళనుంచి రొమ్ములమీద పడింది)

జాన్

ఏడుస్తున్నావా?

బేబీ

అవును....

జాన్

నేను యుద్ధంలోకి వెళ్తున్నాననేకదూ?

బేబీ

కాదు.

జాన్

చచ్చిపోతానని భయమూ?

బేబీ

లేదు.

జాన్

తిరిగొచ్చి పెళ్ళిచేసుకుంటానో చేసుకోనో అనా బేబీ?

బేబీ

అవేవీకావు జాన్!

జాన్

మరి.

బేబీ

ఎందుకొప్పుకొన్నావ్ జాన్ యుద్ధానికివెళ్లటానికి....నన్ను మరచి పోయావు కదూ?

జాన్

కాదు బేబీ.... కానే కాదు. ప్రభుత్వ ఆజ్ఞ....

బేబీ

ప్రభుత్వం.... ప్రభుత్వంతో చెప్పలేకపోయావా బేబీని ప్రేమిస్తున్నానని.

జాన్

పిచ్చిబేబీ! పూర్కే.... యుద్ధం తొందరగా అయిపోతుంది. వచ్చేస్తాగా.

బేబీ

పోనీ నన్నుకూడా తీసుకెళ్ళు జాన్....

జాన్

నిన్నా!....

బేబీ

ఏం!

జాన్

కాదుబేబీ! నువ్విక్కడేవుండు.... నేనొక్కనెలలోవచ్చేస్తా....

బేబీ

ఒక్కనెలే! జాన్....

జాన్

రోజూ ఉత్తరం వ్రాస్తుంటాగా.... ఇదిగో నీకని కొన్నానీగవును.... బేబీ.... ఏదీ ఒక్కసారి యీ డ్రెస్‌వేసుకురా.... చూచివెళ్తాను.... వేసుకోవూ?

బేబీ

వేసుకుంటా జాన్.... (వెళ్ళింది)

జాన్

(ఆలోచిస్తూ నిలబడి వున్నాడు. అతని చెవుల్లో మిలటరీ డ్రిల్లుఆర్డర్లు మోగు

తున్నాయి. రైట్, లెఫ్ట్, క్విక్‌మార్చి, లెఫ్టటర్న్, అటాక్ రిట్రీట్ .... వార్ .... ఈలాంటివి. తలపట్టుకుని కూలబడ్డాడు. (బేబీ కొత్తడ్రెస్ వేసుకొని వచ్చింది.)

బేబీ

(వచ్చి నిలబడ్డది.)

జాన్

(తలెత్తిచూచి) బేబీ ! మై బేబీ !

బేబీ

బాగున్నానా?

జాన్

మాట్లాడకు బేబీ.... అలాగే చూస్తుండనీ.... బేబీ....

(తనచేతి ఉంగరం ఆమె వేలికిపెట్టాడు. ఆమె తన ఉంగరం అతనివేలికి పెట్టింది.)

ఈరోజే మనపెళ్లిరోజు. (స్టీమరుకూత) టైమైంది.... నవ్వుబేబీ.... ఏడీనవ్వు!

బేబీ

(నవ్వింది.)

జాన్

బాగా....

బేబీ

(బలవంతాన నవ్వింది.)

జాన్

అలాగె నవ్వుతూండు బేబీ.... స్టీమరు కనుచూపుదాటిపోయేవరకు అలాగే నవ్వుతూండు.... బేబి ! (ఆమె నవ్వుతూంది. అతడు ఆమెనుచూస్తూ వెనక్కివెళ్తున్నాడు. ఆమె వక్షంలో ఏవో అశాంతి పొంగుతూంది.)

బేబీ

(వున్నట్లుండి) జాన్ ! (అతనిదగ్గరకు పరుగెత్తి గట్టిగా కౌగలించుకుంది. అతడామె నుదుటిమీద ముద్దెట్టుకున్నాడు ఆమె జాన్ అంటూ అతని వక్షస్థలం మీద ముఖంపెట్టి ఏడుస్తూంది. పక్కనుంచి ఒక బలమైనచేయి అతన్ని లాగేసింది.

ఆమె అతని వెంబడి పరుగెత్తబోయింది. గేట్ మూయబడింది. ఆమె ఆగి అలాగే చూస్తుంది కొయ్యబొమ్మలా. చీకటి పడింది.)

అమరయ్య

అలా ఆ రెండు హృదయాలను యీ పాడు యుద్ధం వేరుచేసింది తల్లీ. బలత్కారంగా విడదీసి దూరంచేసింది. వాళ్లిద్దరే కాదు.... ఈలా దేశంలో ఎం దరో విడిపోయారు. లేతబాలింతరాళ్ళి, కాపుకావను పసికందును వదలివెళ్లారు. పెళ్లయి మూడురోజులయినా కాకపూర్వమే భార్యలను వదలివెళ్ళారు........ ఎందరి జీవితాలో తలక్రిందులయినయ్. అవమానాలకూ, అపవాదులకూ, అను మానాలకూ గురిఅయ్యారు... ఒకయింట్లో.... సరిగ్గా ప్రసవసమయం. గదిలో ఇల్లాలు నెప్పులు పడుతూంది. బయట భర్తహృదయం తుళ్లిపడుతూంది. కొడుకో కూతురో అన్న ఆతుర్దా— దుస్సరమైన బాధతో ఇల్లాలు హృదయవిదార కంగా పెడుతోన్న మూల్గులు— చావుబ్రతుకులమధ్య ఆ యిల్లాలుచేస్తున్న పోరా టం... యుద్ధం వచ్చింది... కొడుకో కూతురో తెలియకుండానే.... భార్య బ్రతికిందా.... లేక.... ఏమైతెలియకుండానే వెళ్లాడు ఆ భర్త.... యిల్లా ఎన్నోగుం డెలుచీల్చే ఘట్టాలు.... అలాగా అతడూ వెళ్ళాడు.... యుద్ధరంగంలో....

(చిన్న తెర విడిపోయింది. ఒక మిలిటరీ క్యాంపు. చిన్నగుడారం. నలుగురైదు గురు సైనికులు పడుకొనిఉన్నారు రాత్రి. గాఢాంధకారం. జాన్ కూర్చున్నాడు. సిగరెట్ మీద సిగరెట్ కాల్చేస్తున్నాడు. తనలో)

జాన్

ఏమిటీ బ్రతుకు?.... ఎందుకీయుద్ధం? ఎందరు అందమయిన ఆడవాళ్లు చచ్చిపోయారు? ఎందరుపాపలు పాలులేక నోరెండి పోయారు?.... ఎన్నిచక్కని సౌధాలు, పూలతోటలు నాశనమయినాయ్? ఎన్ని సంవత్సరాల కష్టం బూడి పాల యింది? ఎందుకయుద్ధం? దేశంకొసమా? ఏమిటి దేశమంటే? ఎక్కడుంది దేశం?... ఇదంతా నాశనమయిన తరువాత దేశం ఏముంటుంది?

(రేడియో ప్రకటన : ఒక శబ్దం.)

ప్రకటన

శత్రుసైన్యాలు పరాజయం పొందుతున్నాయి. మన సైన్యాలు ముందుకు పోతున్నాయి. రాజధానికి సలభైమైళ్ళలో వున్నాంమనం. రేపురాత్రికి రాజధానిని నాలుగువైపులనుంచీ ముట్టడించాలి మనం.

జాన్

ఏం ముట్టడించకపోతే?

ప్రకటన

శత్రుసైనికులు 200 మంది పట్టుబడ్డారు. నాలుగుగ్రామాలు మన వశమ యినాయి.

జాన్

గ్రామాలుకావు శ్మశానాలు.

ప్రకటన

విజయం మనదే. తప్పదు. సైనికులారా! ధైర్యం వహించండి.? మీ సర్వ స్వం ధారపోసి పోరాడండి.

జాన్

ఇంకేముంది ధారపోయటానికి మాదగ్గర.

ప్రకటన

ఈసారి శత్రుపక్షంనుండి తీవ్రప్రతిఘటన వుంటుంది. ప్రతి శత్రువూ ఒక బలమైన కోటగా తయారవుతున్నాడు. ప్రతి యిల్లూ ఒక యుద్ధరంగమవుతుంది. శత్రువులు చివరి నెత్తురుబొట్టువాకా పోరాడుతారు. కాని జడవకండి. ధైర్యంగా ముందుకురండి. దయాదాక్షిణ్యరహితంగా పోరాడండి. విజయంమనదే.

జాన్

(పిచ్చిగాఅరుస్తూ) ఆపండి! యుద్ధం ఆపండి !! ఆపండి యుద్ధం. ఎవరు కావాలన్నారు? ఎవరికోసం? ఎందుకీచంపటం? చావటం? ఆపండి.... వద్దు యుద్ధంవద్దు.

సైనికుడు

(పడుకున్నసైనికుడు లేచాడు) జాన్!

జాన్

(వాడిభుజాలు పట్టుకొని) ఎవరికొక్కవాలి యుద్ధం. నీకొక్కవాలా. చెప్పు-నువ్వు కావాలన్నావా చెప్పు.

సైనికుడు

జాన్ ఏమిటిది.

జాన్

ఏయ్! అడిగింపానికి చెప్పు! నువ్వుయుద్ధం కావాలన్నావా?

సైనికుడు

లేదు.

జాన్

మరి చెప్పవేం? గట్టిగా అరవ్వేం. నోరుపడిపోయిందా. యుద్ధం వద్దని అరవ్వేం.

సైనికుడు

జాన్.... కూచో.

జాన్

బేబీ... బేబి (ఏడుస్తున్నాడు)

సైనికుడు

(అతన్ని వీపుమీద తడుతూ) నీ పిచ్చకుమందు నాకు తెలుసు. రేపు నాతో రా ఇప్పిస్తా!

జాన్

(ఏమీ అర్థంగాక అతనివైపు చూచాడు.)

సైనికుడు

(పెద్దగా నవ్వాడు. అంతా చీకటయిపోయింది.)

అమరయ్య

అక్కడ అతనలా జరుగుతూన్న పైశాచికమారణానికి మనసును నచ్చచెప్ప కోలేక, బేబీమీద ప్రేమపోక, అంతయ్యుద్ధం చేస్తున్నాడు. ఇక్కడ దేశంలో-యుద్ధం మూలాన ఆహారోత్పత్తి తగ్గిపోయింది. పండినదానిలో చాలా భాగం మిలటరీకి

సరఫరా అయిపోతోంది. మిగిలినకాస్త దొంగబజార్లోకివెళ్ళి దాగింది. ఫలితం కరువు - కాటకం - తిండిలేక సామాన్యజనం మలమల మాడిపోతున్నారు. ఎక్కడ చూచినా శవాలు - ఆకలి - వెన్నుకంటిన డొక్కలు.... మనుషుల్ని మనుషులు తిన్నారు.... ఎంగిలాకులకోసం కుక్కలతో పోట్లాడారు.... ఎందరోమానవతులు....

(చిన్నతెర విడిపోయింది. అంతా చీకటి. ఎక్కడో ఒకటిరెండు మేడల్లో దీపాలు మినుకు మినుకు మంటున్నాయి. చిక్కి శల్యావశిష్టమైన కుక్కలు దారి పక్కన పడివున్న శవాలను రుచిచూచుకుంటూ తిరుగాడుతున్నాయి. ఎండిపోయిన చెట్టు ఎముకలగూడులా నిలబడిఉంది. ఆ చెట్టుమీద ఒకపక్షిగూడు. అందులో రెండు పిల్లలు. ఒక తల్లిపక్షి చచ్చివేలాడుతున్నాయి. ఒక పక్కగా ఒక పంపువుంది ఒక శవంచేతిలో సగం పగిలిన బొచ్చవుంది — మూల్గులు — దేహాన్ని విడిచిపోతూన్న ప్రాణాలబాధలు — బేబీ వచ్చింది భుజంమీద తమ్ముని మోసుకొని. చాలా నీరసించిపోయివుంది. ఏడ్చి ఏడ్చి కాటోలు కళ్ళువుబ్బి ఎర్రబారివున్నయ్. ముఖం పాలిపోయివుంది. వచ్చి దృశ్యమంతా ఒకసారి కలయజూచింది. గుండెలాపుకోడానికేమో తమ్ముని గట్టిగా అదుముకుంది. ఇంతలో పంపు కనిపించింది. చాలా ఆశతో ఆత్రంగా పంపుదగ్గరకెళ్ళి — తమ్ముని కాళ్ళమీద పండుకోబెట్టుకొని నిద్రపోతూన్నవాణ్ణిలేపుతూన్నట్లు వూపుతూ) తమ్మూ! తమ్మూ! మంచినీళ్ళు — (అంటూ కుళాయి తిప్పింది. నీటిచుక్కలేదు. మనిషి ఒక్కసారిగా కుంగిపోయింది. తమ్ము ఒక్కసారి కాళ్ళు చేతులు గిజ గిజ తన్నుకున్నాడు. మరీ అదుర్దాగా అన్ని పక్కలా వెతికింది. శవంచేతిలో బొచ్చ కనుపించింది — ఒక్కగంతులో ఆ బొచ్చ అందుకుంది. ఆత్రంతో బొచ్చెవంచింది. అందులో మంచినీళ్ళుకాదు. — రక్తం పారింది. మనిషి కంగారుపడి కెవ్వుమంది. తమ్ము మరొక్కసారి చేతులు కాళ్ళు తన్నుకుని తలవాల్చాడు. బేబీ వాడిమీదపడి వెక్కివెక్కి ఏడుస్తోంది. ఒక పెద్దమనిషి — చాలాదర్జాగా —చుట్ట పీలుస్తూ చేతికర్ర ఆడించుకుంటూ వచ్చాడు ఒక శవం అతని కాళ్ళకు తగిలింది. చూచి విసిరితన్నాడు ఇంతలో బేబీఏడుపు వినిపించింది. కాస్త విదానించి విన్నాడు. మెల్లగా దగ్గర కొచ్చాడు. బేబీని ఎగాదిగా చూచాడు. ఏమనుకున్నాడోకాని.)

పెద్దమనిషి

ఎయ్ !

బేబీ

(ఏడుస్తూనే వుంది.)

పెద్దమనిషి

(చేతికర్ర నేలకేసి కొడుతూ) ఏయ్! నిన్నే!

బేబీ

(తలెత్తి చూచింది)

పెద్దమనిషి

ఎందుకేడుస్తున్నావ్.

బేబీ

తమ్ము.... తమ్ము చచ్చిపోయాడు....

పెద్దమనిషి

చ్చచ్.... పోనీలె

బేబీ

ఆఁ

పెద్దమనిషి

చచ్చిపోయినవాళ్ళను పనికుండా ఏడ్చి బతికిస్తామా! పిచ్చిగాకుంటే.... చూడు.... దేశంలో చాలామందిపోయారు.

బేబీ

అప్పుడు.... అన్నంలేక.... ఆకలితో....

పెద్దమనిషి

ఆఁ అవంతా వట్టివి. కాలంతీరింది పోయాడు. కారణం ఏదోఒకటి ఉండాలిగా. అంతే! ఇదిగో.... నీకు ఆకలిగాలేదూ!

బేబీ

లేదు.

పెద్దమనిషి

ఆఁ!

బేబీ

దాహం నాలిక పిడచకట్టుకు పోతూంది.

పెద్దమనిషి

అన్నంతిని ఎన్నిరోజులయింది.

బేబీ

జ్ఞాపకం లేదు.

పెద్దమనిషి

నీళ్ళుతాగి—

బేబీ

నిన్నట్నుంచి నీళ్ళుకూడాలేవు.... తమ్ముడు దాహంతోనే చచ్చిపోయాడు.... ఆంత నీళ్ళుపోసుంటే బతికేవాడు—

పెద్దమనిషి

అదంతా వట్టిభ్రమగాని......... నువ్వు పాడగలవ్.

బేబీ

పాట.

పెద్దమనిషి

ఆఁ!

బేబీ

హుఁ!

పెద్దమనిషి

చెప్పు!

బేబీ

ఒకప్పుడు బాగా పాడేదాన్ని ఇప్పుడు గొంతు పోయింది.

పెద్దమనిషి

డాన్సు చేస్తావ్. (చేయగలవ్.)

బేబీ

రాదు. నేర్పిస్తే నేర్చుకుంటా....

పెద్దమనిషి

ఊఁ. నాతోవస్తా.... నీకు ఉద్యోగం యిప్పిస్తా.

బేబీ

నాకా.

పెద్దమనిషి

ఆఁ! వందరూపాయలు జీతం!

బేబీ

వందరూపాయలా?

పెద్దమనిషి

అవును.

బేబీ

వస్తానండి. బాగా వండుతా, — బట్టలు కుడుతా, — వుతుకుతా, — ఇస్త్రీచేస్తా....

పెద్దమనిషి

అవన్నీ ఏమీ చెయ్యనక్కర్లేదులే.

బేబీ

లెక్కలువ్రాస్తా. కొద్దిగా చదువుకున్నా....

పెద్దమనిషి

చదువువద్దు ఏమీవద్దు.... నీకు పెళ్ళయిందా,

బేబీ

అయింది. (చేతులో వుంగరం లేకపోవటంచూచి) లేదు.

పెద్దమనిషి

నిజంచెప్పు. పెళ్ళయివుంటే వందరూపాయలు. కాకుంటే నూటయేభై.

బేబి

కాలేదు. కాలేదండి.

పెద్దమనిషి

(నవ్వి) ఊఁ— సరే,— నాతోరా,

బేబీ

తమ్ము

పెద్దమనిషి

చచ్చిపోయినవాడినేంచేస్తావు ఆ శవాల్లో వాడూ ఒకడు.... అలాపారే....

బేబీ

అఁ. తమ్మూ.... (మళ్ళా ఏడుస్తూంది.)

పెద్దమనిషి

(కాస్సేపుండి చేతికర్రికొడుతూ) ఇదిగో ! టైమ్ అయింది, ఊఁ. ఊఁ.

బేబీ

(తమాయించుకుంది. లేచి నాలుగడుగులేసి తడబడుతుంది.)

పెద్దమనిషి

జాగర్త.... దగ్గరేలే.... మిలటరీక్యాంపు.... రారా !

బేబీ

(అతన్ని వెంబడిస్తుంది... చీకటి పడింది)

అమరయ్య

ఇలా ఎందరో మానవతులు తమ శీలాన్నమ్ముకున్నారు. ఆకలి, మనిషిని ఎంతకయినా దిగజారుస్తుంది. ఇక్కడ ఈలా ఉండగా అక్కడ యుద్ధరంగంలో అతను — మనసు నిలకడలేక — లోపలి ఆవేదన అణుచుకునే మార్గంలేక. ఉండలేక బైటపడలేక, అవస్థపడుచున్నాడు. అతని అవస్థ గమనించాడా స్నేహి

తుడు. మెల్లగా అతని బాధనంతా మరచిపోటానికి తాగుడుమరిగాడు. మనిషి ఒకమెట్టు దిగాడు. ఇక ఆ స్నేహితునితోబాటు వ్యభిచారగృహాలు తొక్కాడు. డబ్బు పారేసి ఆడదాన్ని కొంటున్నాడు. ఇన్నాళ్ళూ స్త్రీ అంటే ఎంతో గౌరవంకలమనిషి ఇప్పుడు స్త్రీని కేవలం తన కామంతీర్చే యంత్రంలా చూస్తున్నాడు. ఇన్నాళ్ళూ ప్రేమమీద విశ్వాసంకల మనిషి ఇప్పుడు కేవలం శారీరక సౌఖ్యమే నమ్ముతున్నాడు అతనిలో అనురాగం చచ్చింది. హృదయం బీడువారిపోయింది. అతనిప్పుడు మనిషికాదు. కేవల తుపాకిని మోస్తూ పేలుస్తున్న, ఒక మర మనిషి అలా అతనొక వ్యభిచార గృహానికి వెళ్ళాడు — అక్కడ...

(చిన్నతెర విడిపోయింది. ఒక సామాన్యగృహం. అందులో ఒకమంచం— ఒక ఆసనం — టేబిల్ — వొంచిన్నబల్ల — దానిమీద బుడ్డీలు)

(అతడు అతని స్నేహితుడు బాగా తాగివున్నారు.)

సైనికుడు

ఏం బ్రదర్.... ఏదికావాలి నీకు.... పొట్టిదా.... పొడుగుదా.

జాన్

పొట్టిదె బెటర్ — గుడ్....

సైనికుడు

వెరిగుడ్ ... హవిట్ ... మేక్ ఎ హాపీనైట్.... గుడ్‌నైట్.... చీరియో.... చీరియో.... టా.... ట.... టా... టా టాటటా.... టా.... ట.... టా, (స్నేహితులు ఇద్దరూ డాన్సుచేస్తారు.) రైటో.... వస్తాబ్రదర్.... (నాలుగడుగులు నడిచి తిరిగి) బ్రదర్ సిగరెట్ !

జాన్

(సిగరెట్‌పాకెట్‌తీసి ఓ యస్ హావిట్.)

(సిగరెట్‌తీసి నోట్లోపెట్టుకొని అగ్గిపెట్టెతెరచి సైనికునికి చూపిస్తాడు. సైనికుడు వొక పుల్లతీసి నోట్లోపెట్టుకుంటాడు. అతడు అగ్గిపుల్లగీసి వెలిగిస్తాడు. అగ్గిపుల్ల భగ్గుమంటుంది. సైనికుడు ఎగిరిపడతాడు. ఆక్రోశంకొద్దీ అతనికొక దెబ్బయిస్తాడు. అతడు

తిప్పియిస్తాడు ఇద్దరూ కాస్సేపు దెబ్బలాడుతారు. ఇంతలో వున్నట్లుండి సైనికుడు తెల్లగుడ్డతీసి వూపుతాడు. అతడాగుతాడు.)

సైనికుడు

పీస్ బ్రదర్ పీస్.

జాన్

రైటో.... మనం ఫ్రెండ్స్.... షెకాండ్ బ్రదర్ షెకాండ్.

సైనికుడు

సిగరెట్ పారెయ్....

(షేకాండయి, ఇద్దరూ సిగరెట్ కాల్చుకుంటారు; వొకేసారి వొకే అగ్గిపుల్లతో గుడ్‌నైట్! (కొంతదూరంవెళ్ళి తిరిగివచ్చి' బ్రదర్! నీ బేబి.... బేబీ జ్ఞాపకముందా?

జాన్

బేబీ! (గుర్తు తెచ్చుకొంటాన్కి ప్రయత్నిస్తాడు.)

సైనికుడు

వెరిగుడ్.... మరిచిపోయావు.... దటీజ్ నైస్.... చీరియో.... (వెళ్ళాడు).

జాన్

(కూలబడి) బేబి.... బేబీ.... (గొణుక్కుంటున్నాడు.)

బేబీ

(బేబీ మెల్లగా అతని వెనకాలేవచ్చింది. చాలా కృత్రిమంగా డ్రెస్‌వేసు కుంది. ముఖంసందారంగే ఆ కళ్ళల్లో మునుపటివెలుగులేదు. వెనకాలేవచ్చి అతని కళ్ళుమూసింది. అతనేం పెద్దగా చలించలేదు.)

జాన్

ఊం— తి.... తి....

బేబీ

ఎవరో చెప్పుకోవాలి.

జాన్

ఎవరా! డబ్బుకు శరీరాన్నమ్ముకునే బోగంది.

బేబీ

ఆఁ! అయితే నువ్వే?

జాన్

నేనా! డబ్బిచ్చి ఒక ఆడదాని శరీరాన్ని కొనేవెధవను.

బేబీ

(నవ్వి) అంత అసహ్యమయితే ఎందుకు రావాలి?

జాన్

కారణాలు చెప్పుకోవాలా.

బేబీ

పోనీ నన్ను ప్రేమిస్తావా?

జాన్

ప్రేమ! నిన్నా!!

బేబీ

ఏం అందంగా లేనా.

జాన్

అందం! (నవ్వుతాడు)

బేబీ

చూస్తుంటే నువ్వెవ్వరినో ప్రేమిస్తూన్నట్టున్నావు, అవునా?

జాన్

నేను లక్షమందిని ప్రేమిస్తాను నీకెందుకు? (అంటూ విసురుగా ఆవిడను వెనుకనుంచిలాగి పక్కమీద పడేసుకున్నాడు. బేబీ జాన్‌ను చూచింది. గుర్తించింది)

బేబీ

జాన్!....

జాన్

(కొంతనిదానించిచూచి) బేబీ!

బేబీ

నువ్వా !....

జాన్

నువ్వా ?— (మొత్తం ఒక్కసారి చూచాడు) చేపీ ! (ఆమెను పక్కమీద నుంచి లేవదీశాడు. భుజాలుపట్టుకున్నాడు. ముఖంలోకి చూచాడు. బేబీ చెప్పలేని కంగారు—సంతోషం దుఃఖం అన్నీ అనుభవిస్తూంది) బేబీ! బేబీ! (అంటూ ఆమెను ఊపాడు) బేబీః— ఛీ. (ఒక్కసారి విసరికొట్టాడు పక్కమీదికి)

బేబీ

(పక్కమీద మూటకట్టుగా పడ్డది. ఒక్కక్షణంలో సదుర్కొని లేచింది) జాన్ !

జాన్

షటప్.

బేబీ

జాన్ ! (అతనివైపు నడిచింది)

జాన్

జాన్ ! ఎలా నోరాడింది పిలవటానికి. ఎలాముఖం చూపగల్గుతున్నావు ఛీ! వెధవబ్రతుకు! ఇంతకన్నా ఈ భోగంబ్రతుకుకన్నా చావకూడదూ ?

బేబీ

జాన్ !

జాన్

ముంఢనోరు ! నేను నీ జాన్ని కాను నువ్వు నా బేబీవికావు. నాబేబీ ఏనాడో చచ్చింది.

బేబీ

జాన్ (అంటూ అతని చేయిపట్టుకుంది.)

జాన్

గెటౌట్ (అంటూ మళ్లీ విసురుగాతోశాడు.)

బేబీ

(ఈసారి పడకుండా నిలతొక్కుకున్నది)

జాన్

(వెళ్తున్నాడు)

బేబీ

(ఒక్కక్షణం ఆలోచించింది. ఆవేశంవచ్చింది. ఒక నిర్ణయానికివచ్చింది. గంభీరంగా అన్నది.) జాన్ !

జాన్

(ఆ కంఠంలో మార్పు గుర్తించాడు. ఆగాడు. ఏదో అధికార స్వరంలా ఆ పిలుపు అతన్ని ఆపింది.)

బేబీ

(తాపీగా అతనిదగ్గరకు వెళ్తూ చేయిచాచి చాలా నిదానంగా, ఆవేశరహితంగా, కేవలం వ్యాపార స్వరంతో) మని ప్లీజ్ ! మనీ !....

జాన్

(పిడుగుపాటుతిన్నాడు. ఒక్కనిమిషం తెల్లబోయాడు. ఏంచేయాలో తోచలేదు. అంతా ఒక్కసారిగా క్రోధంగా మారింది. తటాలున బేబీని లాగి లెంపకాయ కొట్టాడు) మనీప్లీజ్ ! మనీ !....

బేబీ

(తిరిగి లెంపకాయ యిచ్చింది.)

జాన్

(స్తంభించిపోయాడు.)

బేబీ

(తాపీగానే) జాగ్రత్త. నన్ను కొట్టేఅధికారం నీకులేదు.

జాన్

ఆఁ !

బేబీ

అవును!

జాన్

లేదూ ! నా కధికారంలేదూ? నేన్నిన్ను ప్రాణానికి ప్రాణంగా ప్రేమించానే! నీవే నా సర్వస్వం అనుకున్నానే ! నీ కోసమే బతికున్నానే!

బేబీ

నేనూ నీ కోసమే బతికున్నాను.

జాన్

యిలా నలుగురికీ శరీరాన్నమ్ముకుంటూనా ?

బేబీ

నువ్వు! డబ్బిచ్చి నలుగురినికొని అనుభవిస్తూనా!

జాన్

నేను మగవాణ్ణి

బేబీ

నేనాడదాన్ని.

జాన్

(బాగా దెబ్బతిన్నాడు. బేబీని గొంతుపిసికి పారేద్దామన్నంతకోపం వచ్చింది. కాని ధైర్యంలేదు. వేరే దారిలేని ఆ వెర్రికోపం ఒక్కసారిగా వేరే రూపంలో విరుచుకు పడింది) గెటౌట్! యు నాస్టీక్రిచర్! యు బిచ్ — యు రెచ్ — గెటౌట్— ఔట్ — గెటౌట్ (అరుస్తూ తానే వెళుతున్నాడు.)

బేబీ

(తాపీగా, గంభీరంగా, అధికారస్వరంతో) జాన్! ఆగు!

జాన్

(నిజంగానే ఆగాడు.)

బేబీ

(అతనివైపు నడుస్తూ) నేను బిచ్‌నే — భోగందాన్నే డబ్బుకు శరీరాన్న మ్ముకుంటున్నాను. నువ్వన్నదంతా నిజమే కాని నేను చెప్పే నిజాన్నికూడా కాస్త వినిపో. నువు నన్ను కనికరించాలనికాదు. నామీదజాలిపడి నన్ను మన్నించాలనికాదు. నా తప్పేమీలేదని రుజువుచేయటానికికాదు- నువ్వు నన్నింక ప్రేమించనక్కర్లేదు. నేనూ నిన్ను ప్రేమించలేను. ప్రేమ! మరచిపోయి చాలా రోజులైంది. అయినా నా కథ కాస్తవిను. ఇది నా కథమాత్రంకాదు. నువ్విలా

ఎందరినో డప్పిచ్చికొనివుంటావు. వాళ్లందరి కథ యిది. నాలా కొన్ని వేలమంది కడుపు కక్కుర్తికొద్దీ పడుపువృత్తిలో దిగున్నారు. వాళ్ళందరికథ యిది. నువ్వు చాలా దేశాలు తిరిగుంటావు. అన్నిదేశాల్లో జరిగింది. జరుగుతున్న, కథే యిది జాన్! సరిగ్గా జ్ఞాపకంలేదు! బీచ్ ఒడ్డులో ఏదో హోటల్లో — రాత్రి నను కుంటా, వెన్నెలరాత్రి, డాబామీదో ఎక్కడో కూర్చున్నాం.... అవును మరుసటి రోజే నువ్వు యుద్ధంలోచేరి వెళ్లావు. నేను వద్దన్నా నువ్వు వినలేదు.... వెళ్లావు.... తరువాత కొన్నిరోజులకు జర్మనీవాళ్ళో, జపానువాళ్ళో, ఎవరో మొత్తంమీద శత్రువులట వచ్చారు. ఈ యేడు బాగా పండించాలని నాన్న పొలంమీద రాత్రింబ పళ్ళు కష్టపడుతున్నాడు. తుపాకితో కాల్చేశారు. నాగలి చేతిలోనేవుంది. చచ్చిపో యాడు. పొలం పోయింది. వాళ్ళు వెళ్ళారు. ఇంకెవరో వచ్చారు. అందరూ శత్రువులే.... ఏడ్చాను.... రోజులు నెలలు ఏడ్చాను. ఎందుకోతెలుసా? ఏమిటీ శత్రువులగుంపు! అందరూ శత్రువులే.... వీళ్ళకంతా నేనేంచేశాను.... ప్రపంచంలో మనకు మిత్రులనేవాళ్ళు లే రా అని ఏడ్చాను ఏడుస్తూనేవున్నాను. అమ్మపో యింది.... ఏడవటం మానేశాను.... ఒక్కసారి కళ్ళుతెరచి చూచాను. దేశమంతటా కరువులు, ఆకలి.... అన్నయ్య అర్ధరాత్రిలో అంతర్ధానమయ్యాడు.... చెల్లీ తమ్ముా నేనూ మిగిలాం. జాన్.... జాన్.... అబ్బ అందరూ పోయారు— నువ్వూ పోయావు. తమ్ముఅయినా బతుకుతాడనుకున్నాపోయాడు. మంచినీళ్ళులేకపోయాడు ఈ వృత్తిలోకి దిగాను... జాన్!.... ఏడుపు రావటంలేదు.... ప్రేమను మరచిన నాడే ఏడుపుమరిచాను.... నాన్నగారనేవారు "మనుషులు వట్టి ఫూల్స్....భూదేవి తెలివైంది.. జర్మనీవాళ్ళొచ్చినా, జపానువాళ్ళొచ్చినా, ఎవరొచ్చినా ఒకతీరుగావుంటుంది. అందరినీ ఆదరిస్తుంది. ఈ యుద్ధాలతో భూదేవికి అనవసరం .... అలాగే నేనూ....పొలముంది నేనున్నా. పొలమున్నంతవరకూ నేనున్నా" అనేవారు అలాగే నేను! ఎవరొచ్చినా నా కొకటే.... అందరికీ నేనిప్పుడు ఆనందాన్నిస్తాను. కనీసం కష్టాల్ని మరిపిస్తాను.... జాన్! నిన్ను నేను కోరేదొక్కటే జాన్! ఒకప్పుడు నువ్వు నీ బేబీని మనసారా ప్రేమించివుంటే ఈ సహాయంచేయి. నీవు మనిషిగా పుట్టినందుకు కనీసం ఈ సహాయంచేయి. జాన్! నాలా ఇంకెంతరో ఆడవాళ్ళలా కాకుండా వుండేందుకు యీ పనిచేయి జాన్! వెళ్ళు.... మీ కమాండర్లందరితో చెప్పు — యుద్ధంవద్దని చెప్పు. మేమందరం — మనుషులందరూ యుద్ధం వద్దంటున్నారని చెప్పు- జాన్! ప్రపంచానికి నువ్వు చేయగలిగిందేదయినావుంటే ఇదే.... ఆపేజాన్! యుద్ధాన్ని ఆపేయ్ జాన్!.... చచ్చిపోయిన నీ బేబీకోసం ఆపేజాన్ (పక్క మీదపడి ఏడుస్తూంది)

జాన్

(ఇక అక్కడ నిలవలేక వెళ్ళాడు)

బేబీ

జాన్— జాన్— (తలెత్తి చూచింది. అతనులేడు) జాన్!

(మళ్ళీపక్కమీద పడింది)

అమరయ్య

ఆ నాటితో మనిషి పూర్తిగా మారిపోయాడు. మనసు విరిగిపోయింది. కేవలం పిచ్చాడులా తయారయాడు. తనెందుకు బ్రతికున్నాడో, ఏం చేస్తున్నాడో అతనికే తెలియదు మిలిటరీ భాషతప్ప వేరే యింకేమి జ్ఞాపకంలేదతనికి బ్రతికుండటం చావటం ఈ రెండింటిలో తేడాలేమీ కనిపించటంలేదు. అలా....

(అంతా చీకటిగా వుంది. ఒక ఏర్ రైడ్. షెల్టర్ గోడకు అమర్చబడిన ఒక శవం శల్యావశిష్టంగా వుంది. అతడొచ్చాడు. మనిషి చాలా నీరసంగా, కాళ్ళీడ్చుకుంటూ నడుస్తున్నాడు. యుద్ధం అతని మూపుమీద మోపిన బరువును మోయలేనట్లు నడుస్తున్నాడు. గడ్డం ఎదిగుంది. లోపలికొచ్చి వీపుమీద వున్న బరువునంతా కింద పడవేస్తాడు. సంచిలోంచి ఎండిపోయిన రొట్టెముక్కను తీసి పీక్కుతింటూ ఇటూ అటూ పచార్లుచేస్తున్నాడు. దారిలో ఉన్న తుపాకి కాలికి తగిలింది. ఒక్క క్షణం దానివంక చూచి బలంగా తన్నాడు. మళ్ళీ ఇటు అటు తిరుగాడు తున్నాడు. ఎదురుగావున్న శవం కనుపించింది. ఒటాలున ఆగాడు)

జాన్

ఎవరు?

శవం

(వికటాట్టహాసం చేసింది)

జాన్

(కోపంగా) ఏయ్! ఎవరునువ్వు? నవ్వుతావేం?

శవం

(పెద్దగా నవ్వింది.)

జాన్

(కంగారు పడ్డాడు) ఎవరు నువ్వు? చెప్తావా లేదా? (కంగారుగా తుపాకి కోసం చూచాడు.)

శవం

తమ్ముడూ!

జాన్

(నిర్ఘాంతపోయి) ఆగి శవంవంక చూచాడు.

శవం

ఏమిటి తమ్ముడూ నువ్వడిగింది? నే నెవర్ననా? నేను ఒకప్పుడు సిపాయినే— ఇప్పుడు శవాన్ని.

జాన్

శవం? శవం అయితే అలా నవ్వుతావేం? మాట్లాడుతావేం?

శవం

ఎవరు తమ్ముడూ మాట్లాడుతున్నది? నవ్వుతున్నది; నేనా?

జాన్

ఇంకెవరు?

శవం

నీలో నీవే మాట్లాడుకుంటున్నావు! నిన్ను చూచి నువ్వే నవ్వుకుంటున్నావు.

జాన్

నాన్సెన్సు! నువ్వుచెప్పేవంతా అబద్ధం! నన్ను మోసంచేదామని చూస్తున్నావు. ఎనిమీ! ఎనిమీ! (అని అరచాడు. వరుగ్రమని తుపాకితీసి ఎక్కుపెట్టాడు.) హాండ్సప్!

శవం

(మళ్ళీ పెద్దగానవ్వింది) ఎంత పిచ్చివాడివోయ్! శవాన్ని చంపుతావా? మనుష్యుల్ని చంపి శవాల్ని చేశావు, ఇప్పుడు శవాల్ని చంపి ఏంచేయాలని?

జాన్

నువ్వు వట్టి శవంకావు. యిదంతా దగా — గారడీ. నువ్వు శత్రువువి — శవం రూపంలో వచ్చి దగా చేస్తున్న శత్రువువి.

శవం

అవును. ఒకప్పుడు నీ శత్రువునే. మీ దేశంలో నాలాంటి మనుషుల్ని చాలామందిని చంపాను. వాళ్ళందరు నాకు నా దేశానికి శత్రువులని చెప్పారు. కాని ఇప్పుడాలోచించుకుంటే ఎవరు ఎవరికి శత్రువులయ్యారో ఏమీతెలీదు. అసలు మనుషులు మనుషులు కెందుకు శత్రువులు కావాలో, అవుతున్నారో విచిత్రంగా ఉంది— కానీ అప్పట్లో ఎంతో ఆవేశంతో. సగర్వంగా యుద్ధంలో చేరాను. ఎందర్ని చంపగల్గితే అంత గర్వించాను. యుద్ధంలో చస్తే వీరస్వర్గం వస్తుందనుకున్నాను. ఒకనాడున్నట్లుండి తుపాకిగుండు దూసుకుపోయింది. చచ్చిపోయాను నేను చచ్చిపోయానని ఎవ్వరికీ చాలాకాలం వరకు తెలీదు. చాలా కాలం వరకు నేను కనపడక పోయేటప్పటికి, మా వాళ్ళందరూ నేను చచ్చిపోయాననుకున్నారు. అంతే. వీరమూలేదు — స్వర్గమూలేదు. ఇక్కడే పడిఉన్నాను. ఇప్పుడు నాకెవ్వరూ శత్రువులు లేరు. చచ్చిన తరువాత శత్రువులేంటి నాయనా?

జాన్

ఆపు నీ ఉపన్యాసం! నువ్వు చచ్చినా నేను బతికున్నాను. నువ్వునాకు శత్రువువి — హాండ్సప్.

శవం

(నవ్వి) తమ్ముడూ! సిగరెట్టుంటే ఇవ్వు.

జాన్

ఇవ్వను.

శవం

పోనీ నేనిస్తా కాల్చు తమ్ముడూ.

శవం

అక్కర్లేదు. ఇదేదో కుట్ర నన్ను సిగరెట్టిచ్చి చంపాలనుకున్నావు. శత్రువులు ఆటంబాంబుల్లాగే సిగరెట్టు బాంబులేవో కనిపెట్టుంటారు.

శవం

(నవ్వి) అబ్బ! ఎంత అపనమ్మకమోయ్ మనిషిమీద మనిషికి — పోనీ నేను కాల్చుకుంటా—

(సిగరెట్ తీసి అగ్గిపుల్ల వెలిగించ బోతూంది)

జాన్

పటప్! వీల్లేదు — నువ్ సిగరెట్ కాల్చటానికి వీల్లేదు. హాండ్సప్. కదిలావా తల పేలుతుంది.

శవం

పోనీ కాల్చనులే! — తమ్ముడూ యుద్ధం నిన్నెలా చేసిందో చూడగలుగుతున్నాను. తమ్ముడూ.... నేను తొందరగా వెళ్ళాలి. ఇక్కడుంటానికి వీల్లేదు. వెళ్ళేముందు నిన్నొక్కటే సహాయం కోరుతా. నీకు నచ్చితేనే చేయి. చూడు తమ్ముడూ! యుద్ధాలను ఆపేయ్. వీలయినంత త్వరగా ఆపేయటానికి ప్రయత్నించి ప్రపంచంలో యుద్ధాలే లేకుండా చేసేయ్ యిక యుద్ధాలనవసరం తమ్ముడూ! తర తరాలుగా యుద్ధాలు చేశాం. కానీ ఏమీ లాభంలేదు. యుద్ధాల వల్ల ఎప్పుడూ ఏమీ జరగదు. శత్రుశవం చెప్పిందని చులకన చేయకు మనిషిగా నువ్వు చేయగలిగిన మంచికార్యం అదొక్కటే. వస్తా తమ్ముడూ, గుడ్ నైట్.

జాన్

ఆగు — ఎక్కడికి పోతావ్. ఆగు .... (అంటూ ఆవేశంతో బాయ్‌నెట్‌తో శవాన్ని పొడిచాడు. వెర్రిగా పొడిచాడు శవం కింద పడింది. ఇంకా పొడుస్తూనే ఉన్నాడు. కాస్సేపటికి ఆగి చూచాడు. తాను చేసినపని గుర్తించాడు నవ్వుతున్నాడు నేనేం చేశాను. నేను చేసిన పనేంటి? ఎంతవెర్రివాణ్ణయాను.... ఓ యుద్ధం, యుద్ధం!.... (అంటూ బయటకు పరుగెత్తాడు. చీకటి పడింది.)

అమరయ్య

అదంతా నిజంకాదు. మతిభ్రమ. అంతే అతసలా పూర్తిగా పిచ్చివాడయ్యాడు. పిచ్చిగా పంపుతున్నాడు.

యుద్ధం ఆగిపోయింది. కానీ మనం కోరిన విధంగా ఆగలేదు. భయంకరంగా ఆగింది. మరో యుద్ధానికి బీజంవేసే ఆగింది. హిరోషిమాలో ఆటం బాంబు పడింది. మానవుడు కనిపెట్టిన మారణాయుధాల్లోకి ఆటంబాంబును మించింది లేదు. అది ఘోరం! భయంకరం అమానుషం!

యుద్ధం ఆగిపోయింది. అతన్నింటికి పంపేశారు. ఇక్కడ నిరుద్యోగం జీవిత సమస్య. ఏం చేయాలో తోచకుండా వీధుల్లో తిరుగుతున్నాడు. నీటినుంచి బైటపడ్డ చేపలా అల్లాడుతున్నాడు ఒక నాడు —

(తెర విడిపోయింది. అదొక టీ షాపు. షాపు ముందు ఆమె టేబిల్ దగ్గర కూచుంది. కొందరు టీ తాగుతున్నారు. కొందరు తాగి దబ్బిచ్చిపోతున్నారు. ఒక గ్రామఫోను ఇంగ్లీషు రికార్డులు — అతను వచ్చాడు. తాగినవాడి హుషారుందతనిలో. మనిషి ముఖం చాలా మారిపోయి వుంది. బాగా దగ్గర కెళ్ళితేగాని గుర్తుపట్టలేం.

జాన్

('జాక్ అండ్ జిల్ వెంటప్ ది హిల్' అని పాడుకుంటూషాపులోకి తిన్నగావెళ్ళి కూర్చున్నాడు.— శాస్త్రీపటికిల్లా షాపులో కుర్రాడు అతని దగ్గరకు వచ్చి.)

కుర్రవాడు

ఏమి కావాలి సార్?

జాన్

వుద్యోగం.

కుర్రవాడు

ఇక్కడది లేదు సార్!

జాన్

ఏమన్నావ్! నాకుద్యోగం లేదంటావూ. నే నెవరో తెలుసా? మిలిటరి ఆఫీసర్ని. నాకు మీరు చచ్చినట్లు వుద్యోగం ఇవ్వాలి. నేను విమానాల్ని నడిపాను. 90 మైళ్ళ స్పీడులో కారు నడిపాను. ఎన్నోరోజులు తిండిలేక బతికాను. నాకు మీరుద్యోగం ఇవ్వాలి. ఇస్తారాలేదా?

కుర్రవాడు

ఇది టీ షాపు సార్— టీ షాప్.

జాన్

టీ షాప్—! టీ షాప్—! ఆల్ రైట్ !— ఒక టీ తీసుకురా — స్ట్రాంగ్ — ఎక్స్ట్రా స్ట్రాంగ్.

కుర్రవాడు

రైటో రైట్ (వెళ్ళాడు)

జాన్

టీ షాప్ ? ఏం ప షాపది; పూర్వం బీచ్ ఒడ్డునే ఓ హోటలుండేది. ఇ ప్పు డల్లిచూస్తే లేదు. ఎంత అందంగా ఉండేది. ఆ హొటలు ఇదే వీధి ఏదో వీధి— పేరుతో ఏంపని — ఇక్కడ ఓ పార్కు — దేశంలోకల్లా అందమైనపార్కు ఉండేది.... నీదీ ఇప్పుడు.... ఏమైపోయింది జాక్ అండ్ జిల్ వెంటప్ ది హిల్—

కుర్రవాడు

(టీ తెచ్చిపెట్టాడు.)

జాన్

పాడుతూ యీాలవేస్తూ టీ తాగేశాడు : లేచాడు. (ఇటటు దేనికోసమో వెతుకు తున్నాడు) నా తుపాకి –– తుపాకి. ఓ నేను ఎక్స్మిలిటరీ వాణ్ణిగా.... యస్.... (జాక్ అండ్ జిల్ పాడుతూ వెళుతున్నాడు.)

ఆమె

ఏయ్ ! మిస్టర్ (బల్లమీద పెన్సిలుతో కొడుతూ పిలిచింది).

జాన్

ఏం ? ఏం మిస్టర్ ?

ఆమె

డబ్బు.

జాన్

దేనికి ?

ఆమె

దేనికి ? తాగిన టీకి.

జాన్

టీ తాగితే డబ్బివ్వాలా.

ఆమె

అవును.

జాన్

ఎందుకివ్వాలి.

ఆమె

ఎందుకంటే — ఇది టీ షాప్ — ఇక్కడ టీ అమ్ముతాం— మీరు డబ్బు లివ్వాలి....

జాన్

ఇవ్వకుంటే ఏం ? ఏమవుతుంది.... ఇంకో యుద్ధం వస్తుందా ?

ఆమె

ఇవ్వకుంటే సువ్విక్కడనుంచి కదలటానికి వీల్లేదు.

జాన్

ఓయస్ ! వానికేం ఇక్కడే కూకుంటా !.... అరగంటకొకసారి అయ్యగారి కరగాలస్ టీ ఇప్పిస్తూండు చాలు.

ఆమె

డబ్బులిస్తావా ? ఇవ్వవా ?....

జాన్

వుంటే ఇచ్చేవాన్నే.... వున్నరోజుల్లో చాలా మందికిచ్చాను వెధవ డబ్బులు

ఆమె

అరే ఆ కోటుతీసి వుంచరా.

జాన్

అఁ— ఏమన్నావ్ నాకోటు తీసివుంచుతావా?.... నాకోటు నేనెవరో తెలుసా? మిలిటరీ ఆఫీసర్ని ... ఓ పెద్ద బెటాలియన్ నడిపాను.... కొన్ని వేలమంది శత్రువుల్ని చంపాను మిమ్మల్ని మీ పిల్లల్ని కాపాడాను నా కోటు తీసివుంచుతారా చివ

రకి నాకొక్క టీ యివ్వనంటారా? మీరంతా యిక్కడ హాయిగా యిళ్ళల్లో భోంచేసి కూచుంటే— నే నక్కడ ఎండలో — వానలో చీకటిలో — రాళ్ళల్లో గుళ్ళల్లో — తిండిలేక, నీళ్ళులేక, నిద్రలేక తిరిగాను. మీరిక్కడ షోగ్గా డ్రెస్ చేసుకుని ఆలు మగలు టింగురంగా అని డాన్సులకూ టీపార్టీలకూ పోతే, నే నక్కడ చెమటకంపు కొట్టుకుంటూ, వెధవ ముతక కాకిగుడ్డలు వేసుకుని గాడిదబరువును మోస్తూ. ఒంటరిగా అర్ధ రాత్రిలో దెయ్యంలా బ్రతికాను. తెగి పోయిన చేతులు, కాళ్ళు, తలలు, మొండాలు— శవాలు, వీటిమధ్య శ్మశానంలో నక్కలా తిండికోసం దేవులాడే గద్దలా తిరిగాను. మీరిక్కడ సినిమాలు డ్రామాలు, సంగీతాలు, రేడియోలు చూస్తూ వింటూంటె నే నక్కడ అను క్షణం చావునోట్లో పడుతున్నవాళ్ళ మూల్గులు, కేకలు, ఏడుపులు ఒకవైపు. ఇం కొకవైపు ఢాం ఢాం ఢాం — హహహ హూ (వెర్రికేక వేశాడు) యీ లాంటివి వింటున్నాను. నేను మిమ్మల్ని మి పిల్లల్ని, మొగుళ్ళని, భార్యల్ని కాపాడ్డానికి యుద్ధానికి వెళ్ళాను. నా యిల్లూ వాకిలీ అన్నీ వదులుకున్నాను. నా ప్రేమను బలియిచ్చాను చివరికి నాకొక్క కప్పుటీ ఇవ్వనంటారా! ఛీ కృతఘ్నులూ! నేను మీ కోసం చేసిన త్యాగమంతా వేస్టు వేస్టు....

ఆమె

అగు. ఏమిటి నువ్వు చేసినత్యాగం? ఎవరు చేయమన్నారు? ఎందుకి త్యాగం మేమీ యుద్ధం కావాలన్నామా ఎందుకీయుద్ధం ఎవరి కోసం యీ యుద్ధం. నువ్వు మమ్మల్ని మాపిల్లల్ని కాపాడావా మమ్మల్ని రక్షించటంకోసం యుద్ధంచేశావా అంతా అబద్ధం. మేం యుద్ధం కావాలనలేదు. మాకుశత్రువులులేరు. యుద్ధంవల్ల లాభపడ్డ వాళ్ళనడుగు. మేమే మీకోసం చాలా త్యాగాలు చేశాం. పండింది పండినట్టు పంపించాం. కరువు, కాటకాలు, తెచ్చుకున్నాం. పిల్లల్ని, తల్లుల్ని, భర్తల్ని పోగొట్టుకున్నాం కాపురాలు నాశనం చేసుకున్నాం. మేం సివిలియన్సు కాని మా నరకం మీకేం తెలుసు. అనవసరంగా అర్ధరహితంగా పడ్డాం బాధలు. నేను నా ప్రేమను పోగొట్టుకున్నా, నా శీలాన్ని అమ్ముకున్నా. నా ఆనందం, అందం, అంతా నాశనం చేసుకున్నాను. నే నిప్పుడు జీవచ్ఛవాన్ని. ఇదంతా దేనివల్లో తెలుసా? మి యుద్ధంవల్ల మా జీవితాన్నంతా నాశనం జేసిన మీకు ఇంకా టీ యివ్వాలా. కృతజ్ఞత కూడానా? వెళ్ళండి! రాక్షసులు— వెళ్ళు! .... వెళ్ళు....

జాన్

ఏయ్! ఏం కూశావ్. నే నెవరోతెలుసా మిలటరీవాణ్ణి — నాకు చంపట మంటే చాలా తేలిక. ప్రాణాలంటే ఎక్కడన్నా విలువుందేమోగాని ఇక్కడ లేదు. నిన్నిక్కడే — ఇప్పుడే గొంతు పిసికి పారేయగలను.... జాగ్రత్త!

ఆమె

పిసికి పారేయ్ చూద్దాం! చావడమంటే ఎక్కడన్నా భయముందేమోగాని ఇక్కడకాదు. బ్రతికుంటానికి విలువే లేనప్పుడు చావటానికి అర్థమేముంది. చంపే....

జాన్

(ఆవేశంకొద్దీ ఒక్కసారి ఆమె మీదకురికి గొంతు నులుముతూ) ఏయ్! చావు!— చావు....

ఆమె

(అతన్ని నిదానించిచూచి) జాన్.... జాన్....

జాన్

(బాగా గొంతు నులిమేశాడు. మించిపోయింది. తన బేబీ అనిగుర్తించాడు.) బే....బీ....

చేయిపట్టు తప్పింది. ఆమె కిందపడిపోయింది అతడూ అ పక్క నే కూలాడు బేబీ....బుబీ....)

బేబీ

చంపేజాన్........ బాగా నులిమే గొంతు.... కనీసం నీచేతిలో చచ్చానన్న సంతోషం మిగలనీ జాన్.... హాయిగా చచ్చిపోతా.... చంపేజాన్....

జాన్

బేబీ.... బేబీ....

బేబీ

జాన్........

జాన్

బేబీ బేబీ (ఆమె మీదపడి ఏడుస్తున్నాడు.)

(చీకటి పడింది.)

సమత

(తాతా వెర్రికేక వేసింది.)

అమరయ్య

ఊర్కో తల్లీ.... ఊర్కో.

సమత

తాతా (వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూంది.)

అమరయ్య

ఏడవకమ్మా.... ఏడవకు.

సమత

బేబీ, బేబీ ఏమయింది తాతా ?

అమరయ్య

చచ్చిపోయిందమ్మా.

సమత

(ఇంకా వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూనే వుంది.) జాన్ ఏమయ్యాడు తాతా ?

అమరయ్య

ఏడవకమ్మా, ఏడ్చి ఏం లాభం.... జాన్ కూడా ఇక బతకలేక ఆత్మ హత్య చేసుకున్నాడు- ఈలా ఎందరో పోయారు.... ఎందరి గుండెలో బ్రద్దల యినయి.... ఎందరి కన్నీరో పారింది.... కాని ప్రపంచం ఏమీ మారలేదు. ప్రపంచం అలాగే వుంది.

సమత

యుద్ధం అంటె ఇదా తాతా ?

అమరయ్య

ఇవెనమ్మా! ఇది యుద్ధంలో వెయ్యోవంతులేదు. ఈలా ఎన్నోకథలున్నాయి

సమత

తాతా.... అయితే పెద్దన్నయ్య ఇంకా యుద్ధం కావాలంటున్నాడేం తాతా.

(ఉన్నట్లుండి ప్రేక్షకులలో పెద్ద గల్లంతు అందరూ లేచారు. ఒక ఆతను పెద్దగా అరుస్తున్నాడు)

ఒక ప్రేక్షకుడు

అవును మెవబాబు యుద్ధమె కావాలంటాడు పదండి అందరూ పదండి— ఆది పింగాణి ఫ్యాక్టరీకాదు ... మందు గుండ్లు తయారుచేసేది.... పదండి ఫ్యాక్టరీ పడగొట్టండి.

(ఇంతలో సుబ్బయ్య స్టేజీమీదికి పరుగెత్తుకొచ్చి ప్రేక్షకులనుద్దేశించి) అవును నేనిప్పుడే వస్తుండా ఫ్యాక్టరీనుంచి. పెద్దయ్యగారు శాస్త్రిగారు కలిసి పెద్ద మందు గుండు తయారు చేసినారంట పెచిలు పడుతుంటారు లాభాలకాడ... నేనంతా సాటునుంచి ఇన్నాను....

(భూదేవి చివాలునలేచి స్టేజిమీదికొచ్చింది)

భూదేవి

సుబ్బయ్యా ఏమిటాగ్రా— నువ్వు అంటున్నది నిజమేనా ?

సుబ్బయ్య

సత్తె పేమానకంగానమ్మా....

భూదేవి

ఆఁ....

(ఇంతలో శాంతి, విశ్వం వచ్చి నిలబడ్డారు.)

భూదేవి

(మొఖం ఎఱ్ఱబారింది.) పదండ్రా పదండి — యుద్ధం ఎక్కడికొచ్చినా, ఏ దేశంమనుషులు చచ్చినా — మనం పూర్కోలేం పదండి.

సమత

శాంతి కావాలని అరవండి....

అందరూ

ఫ్యాక్టరీ పడగొట్టండి (అందరూ గల్లంతుగా వెళ్ళారు.)

అమరయ్య

పదమ్మ.... పద

సమత

(లేచి వెళ్ళింది.)

అమరయ్య

(ఇంకోవైపు వెళ్ళాడు.)

(చీకటి పడింది.)

సలహా

★

మామూలు పక్కకు వెళ్ళే తెరనే ఒకవైపు మూత బడితే, ఇంకోవైపు తెరచుకొనే విధంగా ఏర్పాటు చేయండిచాలు. ఒక భాగం అమరయ్యది. మరొకటి బేబీ జాన్‌ది నాటకం జరుగుతూండగా అమరయ్య సము కనిపించరు.

౨౪

[ఫ్యాక్టరీలో ఒకభాగం. ఒకపెద్దగది. ప్రదర్శకుల అనుకూలాన్నిబట్టి గది లోని సామగ్రి అమర్చుకోవచ్చు. వీలైతే పెద్ద పరిశోధనల కుపకరించే సాధన సామగ్రి, గొప్ప సైంటిస్టుల చిత్రాలు. అటంబాంబుకు సంబంధించిన చిత్రాలు ఈలాంటి వింకేమైనా. లేపా, కొన్ని కుర్చీలు, ఒక గుండ్రనిబల్ల చాలు ముఖ్యంగా వుండవలసినవి - అది ఒక పాతాళగృహం. ఆ వాతావరణం కనుపించాలి. ఒక వైపునుంచి మెట్లు దిగుతుంటాయి. గదిలో ఒక ప్రక్కగా టెలిఫోనుంది. ఒకబల్ల మీద చిన్నబాంబులాంటిదివుంది కుడిచేతివైపు మాత్రం ఒక ద్వారంవుంది. అది గోడలో ఇమిడిపోయి సామాన్యంగా కనుపించదు. ఇంకొక బల్లమీద ఏవేవో పుస్తకాలు, కాగితాలు. గమనింపు: ఈ సీనులో వెనుకవైపువాడే తెర క్షణంలో తీసివేయటానికి వీలుగా వుండాలి. దాని వెనకాలె ఒక తెల్లటి తెరవుండాలి. దాని తరువాత స్టేజి చివర (లోవైపు) ఒక నల్లటి తెరవుండాలి. సీను చివరికి స్టేజి లోపలికి ఎంత స్థలం వుంటే అంతా వాడటం మంచిది. ఈ సీనులో లైట్లు కాస్త జాగ్రత్తగా వాడుకుంటే బాగుంటుంది. స్టేజంతా వెలుతురు ప్రసారించకుండా, వ్యక్తుల మీద మాత్రం వాడటం కొంత మెరుగు. వీలుకాని పక్షంలో స్టేజిలో దీపాలన్నీ ఆర్పేసి సైడువింగ్స్‌లో కొద్ది దూరంలో దీపాలుంచి వాటివెలుగు రంగస్థలం మీదికి కొద్దిగా ప్రసరించేటట్లు చేయండి సరిపోతుందేమో! మొత్తంమీద కొంచెం భయానకంగా తయారు కావాలి రంగస్థలం. ప్రదర్శకుల వీలు, వూహలకు వదిలేస్తానింక.]

(తెర ఎత్తేటప్పటికి శాస్త్రి, పెద్దవాడు వున్నారు. ఇద్దరూ కొంచం బిగువుగా. అప్పుడే దెబ్బలాడిన వాళ్లలా వున్నారు. శాస్త్రి బాంబువైపు వున్నాడు. పెద్దవాడు ఫోనువైపు వున్నాడు. పెద్దవాడివైపే మెట్లుకూడా వున్నాయి.

తెర ఎత్తిన ఒక్కక్షణం నిశ్శబ్దం శాస్త్రి, పెద్దాడు ఎవరి లోకంలో వాళ్లు న్నారు. కాని కళ్లలో క్రోధం: కారంగా కనిపిస్తూంది.

పెద్దవాడు అలాగే ఒక్కక్షణం ప్రేక్షకులవైపు రెప్పవాల్చకుండా చూస్తూ న్నాడు. అంతా నిశ్శబ్దంగా వుండటంవల్ల ఆ చూపు మరీ భయంకరంగావుంది.

శాస్త్రి ఒకసారి పెద్దాడివైపు, బల్లమీదవున్న బాంబువైపు చూచాడు. మళ్లా పెద్దాడివైపు తిరిగాడు! ఇంతలో పెద్దవాడు శాస్త్రివైపు తిరిగాడు.)

పెద్దాడు

ఊఁ— (రిస్టువాచి చూచి) శాస్త్రిగారూ! నాటకం ముగిసే టైమయింది! కానీండి. నిర్ణయించండి...

శాస్త్రి

నేనిర్ణయించే దేముంది? ఏమీలేదు.

పెద్దాడు

అయితే హక్కులన్నీ మీకే వుండాలంటారు.

శాస్త్రి

అవును.

పెద్దాడు

తెలియకడుగుతా— ఏంచేస్తారండీ హక్కులుంచుకొని...

శాస్త్రి

హక్కులుంచుకొని మీరేంచేస్తారు?

పెద్దాడు

(నవ్వి) మేం చేయగలిగినదంతా మీరుచేస్తే ఇంక బాధే ముంది. అసలు ఒక్క విషయం మరిచిపోయారు. శాస్త్రిగారూ! మన దేశం తటస్థదేశం. జ్ఞాపకముంచుకోండి...

శాస్త్రి

నా కొక్కడికే కాదుగా!

పెద్దాడు

కానీ మీకూ నాకూ కొన్ని తేడాలున్నాయి. అవి మీరు గుర్తించాలి. మీరు మెదడుతోగానీ శరీరంతోగానీ చాకిరీచేయగల రంతే. మీ చాకిరీకి విలువ గట్టి, కొని, అమ్మి, దాన్ని డబ్బుగా మార్చేశక్తి మా దగ్గరుంది.

శాస్త్రి

అలాగనే మనుష్యుల్ని దోపిడి చేస్తున్నారు.

పెద్దాడు

(నవ్వి) పెద్దమాట వాడుతున్నారే శాస్త్రిగారూ! ఏమండీ మూడు సంవత్సరాల పూర్వం పెళ్లాం బిడ్డలతో అలోరామచంద్రా అని పిడికెడు కూటికోసం టిక్కెట్టు లేకుండా రైలెక్కివస్తూన్న ప్పుడు తెలుసా మీకీ దోపిడిమాట?

శాస్త్రి

ఆపండి! పిడికెడు కూటికోసం మేమెప్పుడూ బయల్దేర లేదు. తెలివితేటలుండటంవల్ల, ఎక్కడా బానిస చాకిరీ చేయలేక ఏదో

గొప్ప పరిశోధనలు చేయాలని, ఏదో సాధించాలని, లోపలున్న ఆవేశంకొద్దీ...

పెద్దాడు

అప్పట్లో నేను మీకు తటస్థపడకుంటే ఏమయ్యేవారు .

శాస్త్రి

దేశంలో మీలాంటివారు మీరొక్కరే లేరు.

పెద్దాడు

ఊం— శాస్త్రిగారూ! మళ్ళా ఇంకోసారి చెప్తున్నాను. మనది తటస్థ దేశం.

శాస్త్రి

నాకూ తెలుసు ఆ తాటస్థ్యం ఏమిటో! అమెరికాతో చేతులు కలిపి వ్యాపారం చేయటానికి మనవాళ్ళకేమీ అభ్యం తరం లేదు.

పెద్దాడు

ఓ... హక్కులన్నీ మీరుంచుకొని అమెరికాతో బేరాలు పెట్టవచ్చుని కలలు కంటున్నారా పాపం!

శాస్త్రి

ఏం! ఆ మాత్రం కలలైనా కనడానికి నోచుకోలేదా మేము!

పెద్దాడు

నోచుకోకేం! చివరికి సద్దికూటి కమ్ముకుంటారు. కృత ఘ్నులు! పస్తులుపడి చస్తూన్నవాళ్ళను మూడు సంవత్సరాలు మేపాను... అన్ని సౌకర్యాలు కలిగించాను ..

శాస్త్రి

దానికి ప్రతిఫలం మా ప్రాణాలతోపాటు వూడ్చుకపోవాలంటారు. ఈ ఫ్యాక్టరీ నిర్మాణానికి, యీ పరిశోధనకు మీరెంత బాధ్యులో నేనూ అంతే బాధ్యుణ్ణి.

పెద్దాడు

శాస్త్రీ! నా ఫ్యాక్టరీ అంతా నాశనమైనాసరే మీరు చేసిన యీ దొంగచాటు వ్యాపారం గవర్నమెంటుకు తెలియజేస్తే మీ గతి ఏమవుతుందో తెలుసా?

శాస్త్రి

ఈ బెదరింపులేమీ అక్కర్లేదు! మీ గతి తేలిన తర్వాతే నాది. మర్యాదగా అన్నమాట నిలబెట్టుకోండి.

పెద్దాడు

ఏమన్నాం,

శాస్త్రి

లాభాలలో సగం భాగం ఇస్తామన్నారు.

పెద్దాడు

వచ్చిన తర్వాతనా రాకముందా?

శాస్త్రి

తర్వాతేగానీ, ముందు రాతలో తేల్చండి!

పెద్దాడు

మామీద అంత నమ్మకం లేదన్నమాట.

శాస్త్రి

గొర్రె కసాయివాణ్ణి నమ్మినట్టే.

పెద్దాడు

శాస్త్రి : (పిస్టల్ లాగి గురిపెట్టాడు.)

శాస్త్రి

(బెదరలేదు) పిస్టల్ పేల్చావా నీ ఫ్యాక్టరీ మొత్తం పేలిపో తుంది. ఇది చాలా సున్నితమైన బాంబు!

(వున్నట్లుండి ఒక మూలవున్న రేడియోలాంటి పరికరంలో జనం గుంపులు గుంపులుగా కేకలుపెడుతూ పరుగెత్తుతూన్న శబ్దం ఒక్కసారిగా ఇద్దరూ మెట్లవైపు చూచారు. ఇంతలో రేడియోలో కేకలు — " యుద్ధఫ్యాక్టరీ పడగొట్టండి! శాంతిని స్థాపించండి " అని. పెద్దాడు గబ గబ మెట్లెక్కిపోతున్నాడు. ఎదురుగా కాపలావాడు దిగి వచ్చాడు.)

కాపలావాడు

ఊళ్ళోజనం అంతా విరుచుకుపడి వస్తున్నారు బాబూ!

పెద్దాడు

ఆఁ... సుబ్బయ్య వున్నాడా వాళ్ళల్లో?

కాపలావాడు

అగుపించ లేదండి?

పెద్దాడు

ఊఁ— (ఇటటు చూచాడు) పైె తలుపు బంద్ చెయ్యి. నువ్వు గేట్ దగ్గరే నిలబడు... ఇదిగో— (వాపున్నే వున్న తుపాకి అందించాడు) అవసరమైతే పేల్చు— ఏం ఫర్వాలేదు...పో...

కాపలావాడు

(పరుగెత్తాడు)

(రేడియోలో శబ్దం ఇంకా వాపున కొస్తూన్నట్లు)

పెద్దాడు

(గబ గబ దిగి ఫోనుతీసి) హల్లో పోలీస్ స్టేషన్... ఆఁ... కూలీలందరూ ఫ్యాక్టరీమీద పడ్డారు... దొమ్మి... వెంటనే... అర్జంట్... థాంక్స్...

(ఇకమీదట పెద్దవాడి నడక, మాట అతి వేగంగాను, భయంకరంగాను వుంటుంది. అడివినుంచి అప్పుడే పట్టుకొచ్చి బోనులో పెట్టిన పులిలా)

పెద్దాడు

(శాస్త్రివైపు వెళ్తూ) చెప్పండి... మీకొంప నాకొంప అన్నీ ఒక్క సారిగా మునుగుతాయి. ఏమంటారు?

శాస్త్రి

నేను చెప్పాల్సింది దిదివరకే చెప్పాను. ఇప్పుడు నీకు తప్పించు కోటానికి మార్గంకూడా లేదు. నువ్వే చెప్పాలి... తప్పించుకునే దారి నా చేతుల్లో వుంది...

పెద్దాడు

ఆఁ... మనం తరువాత మాట్లాడుకుందాం... మన తగాదా లతో తలలు వాళ్ల చేతికిస్తామా? కానీండి... ఈ సరంజామా నంతా ఇక్కడినుంచి కదపండి...

శాస్త్రి

కదపటానికేం. క్షణంలో కదుపుతా. ఒక్కసారిగా యీ గదంతా మాయమైపోయి ఇక్కడ యథాప్రకారం భూమి వస్తుంది. మనజాడే కనపడదు. కానీ...

పెద్దాడు

ఓ... ఇప్పుడా కానీ గీనీ...

శాస్త్రి

(పెద్దగానవ్వి) మెదడుబలం ఇప్పటికైనా తెలిసిందా ?

పెద్దాడు

(నిప్పులు కక్కుతున్నాడు అసహాయత్వంలో)

(ఇంతలో రేడియోలో)

సుబ్బయ్య

ఇదేనమ్మా ! ఇదే భూ గృహానికి దారి...

కాపలావాడు

ఆగండి... హాండ్సప్... అడుగు ముందుకుపడ్డదా తలలు పేల్తాయి.

భూదేవి

ఎవర్రా అది...

సుబ్బయ్య

మన కావల్వోడు — గుండయ్యమ్మా !

భూదేవి

ఏంరాగుండయ్యా? నామీందే తుపాకి ఎత్తావర్రా! నేనెవరో నీకు జ్ఞాపక ముందారా ? ఈరోజు యీ కాకీ గుడ్డలు వేసుకొని బానిస బతుకులో నాలుగు రూకలు సంపాయించేటప్పటికి మరిచి పోయావారా చిన్నతనమంతా ? నీ తల్లి తరువాత తల్లినిరా. పసి కందుగా నిన్ను ప్రపంచంలో పడేసిపోయింది నీ తల్లి. నిన్ను పాలు

పోసి పెంచానురా ! కళ్లల్లో పెట్టుకొని కాపాడానురా ! నేను భూదేవినిరా నాయనా ! చూడు బాగాచూడు. నామీదే తుపాకి పేలుస్తావా ? పేల్చురా ! పేల్చు !

గుండయ్య

అమ్మా ! (వెర్రిగా ఏడుస్తున్నాడు) పెదయ్యగారి వుప్పుతిన్నాను. ఆయనాడ్డరు. ఎట్టామ్మా ! అమ్మా !

భూదేవి

పెదయ్యగారు — నువ్వూ— అందరూ నారక్తం పంచుకో లేదారా ?

గుండయ్య

మన్నించండమ్మా ! మీ పాదాలట్టుకుంటా. ముందు నన్ను మీ చేతులారా కాల్చేయండి. తరువాత మీరేమన్నా చేయండి...

భూదేవి

నువ్వే నన్ను కాల్చేరా ఫర్వాలేదు. సుబ్బయ్యా...ఇదేనా దారి... తలుపిదేగా... గుండా... తలుపుతీస్తున్నాను .. కాల్చురా !

(తలుపు తెరచిన శబ్దంతోపాటు తుపాకి ఢాం అన్నది. ఒకక్షణంతర్వాత భూదేవి గబగబ మెట్లుదిగి వచ్చింది. ఆమె వెనకాలె " అమ్మా అమ్మా " అంటూ గుండయ్య తడబడుతూ ఒకటిరెండు మెట్లుదిగి ఇక నిలబడలేక పడిపోయాడు. మెట్లమీద నుంచి అతని శవం దొర్లివచ్చి భూదేవి పెద్దాడు మధ్యన నిలిచింది. పెద్దాడు భూదేవిని శవాన్ని చూచాడు. భూదేవి పెద్దాణ్ణి శాస్త్రిని చూచి)

భూదేవి

ఏంచేస్తున్నారిక్కడ !

పెద్దాడు

ఎవరీహత్య చేసింది ?

భూదేవి

నువ్వు! కానిసత్వపు మత్తుమందు బాగా తినిపించి, యజమాని వుప్పు తిన్నామనే భయంతో, అధర్మానికికూడా ఎదురు తిరగలేని పిరికిపందను చేశావు. లోపల అంతరాత్మ అరుస్తూంటే, బైట కానిసత్వం పీక నొక్కేస్తూంటే, రెంటిమధ్య నలగలేక తన్నుతానే చంపుకున్నాడు—విశ్వాసఘాతుకుడనే చెడ్డపేరు తప్పించుకోవాలని.

పెద్దాడు

ఊఁ—బాగా నేవుంది వుపన్యాసం! ఇప్పుడు ఇక్కడి కెందు కొచ్చినట్టు... బైటఏమిటా అల్లరి! నువ్వేనా ఆ జనాన్నంతా తోలుకొచ్చింది? అమ్మా! అనవసరంగా నువ్వీవిషయాల్లో తల దూరుస్తున్నావు కన్నకొడుకును శిక్షించుకొంటున్నావు. బాగా ఆలోచించుకో. అందాకావస్తే నాకు తల్లీ తండ్రీ అనే అభిమానం లవలేశంకూడా వుండదు.

భూదేవి

పెద్దాడా!

పెద్దాడు

అసలు నీకేం తెలుసు చెప్పు యీలాంటి విషయాలన్నీ? ఎవరో పుక్కిటిపురాణాలు. కాకమ్మకథలుచెప్పి రెచ్చగొడితే, ఏడిపిస్తే, నువ్వీలా వురకటమేనా! నెమ్మదిగా వెళ్లు- ఆ మూకనంతా ఇళ్లకు పంపించు- లేదా...

భూదేవి

నన్నే బెదిరిస్తున్నావారా? నిన్ను నవమాసాలుమోసి నీకు జీవంపోసి, నీకీ రూపు ఇచ్చినదాన్నిరా? నన్నే బెదిరిస్తావు!

పెద్దాడు

మరి యీ మూకనంతా వెంటవేసుకొనివచ్చి నువ్వు నన్ను

బెదిరించాలనా ?

భూదేవి

(నవ్వి) పిచ్చివాడా ! కన్నబిడ్డలను బెదిరిస్తుందా తల్లి ? బెదిరించినా పేరిమకొద్దీ, మంచికోరేగా ! పెద్దాడా ! నామాట వినరా ఈ ఫ్యాక్టరీని ఆ ఏట్లో విరగదోసేరా ! మనకెందుకురా ఈ రాక్షస వ్యాపారం ? మనుషులను చంపే మందుగుండ్లు తయారుచేసి మహారాజనిపించుకోవలసిన కర్మే మొచ్చిందిరా మనకు ! మనం ఎన్నడూ చూడలేదా సిరిసంపదలు ? మన వంశానికి, మనుష్య జాతికే తలవంపులురా ! శాస్త్రిగారూ ! నమ్మి మిమ్మల్ని పంచన చేర్చినందుకు ఇదేనా మీరు చేసింది ? ఇదేనా మీ విజ్ఞానం ? ఇన్నాళ్లూ రాత్రింబగళ్ళు కష్టపడి మీ తెలివితేటలంతా వుపయోగించి మనుషులనెలా సులభంగా చంపటం అన్నదా మీరు కని పెట్టింది ? సిగ్గు పట్టంలేదూ మీరు ! మీ తల నెరసిన పెద్దరికం తగలేయనా ? ఇట్లా గడ్డితిని గడించకపోతే అడుక్కు తినరాదూ !

పెద్దాడు

అమ్మా ! (తపీమని చెంపకాయ యిచ్చాడు, తల్లి స్తంభించిపోయింది. ఇంతవరకు బైటకేకలు వినపడుతూనే వున్నాయి. ఫ్యాక్టరీలో అద్దాల కిటికీలు అవీ విరగగొడుతూన్న ధ్వనులు. మధ్య మధ్య శాంత, చిన్నాడు, సమతల గొంతులు. రెచ్చిపోయిన జనాన్ని శాంతపరుస్తూ "ఆగండి తొందరపడకండి !" "ఒరే కొండయ్యా ఏమిట్రా అది ? చెప్తూంటే వినవూ" "నిజం తేలేవాకా శాంతంగా వుండండి!" ఈలాంటివి. భూదేవికి దెబ్బ తగలగానే ఈగోలంతా వున్నట్లుండి ఒక్కసారిగా ఆగిపోయింది. ఒక్క క్షణం అంతా నిశ్శబ్దం. పోలీసు విజిల్స్. "పోలీస్ పోలీస్" అని కొన్ని గొంతులు- తరువాత పోలీసు వారి బెదిరింపులు-- "ఎయ్ వెళ్లండి వెళ్లండి". భూదేవి విన్నది. పోలీసులొచ్చారని తెలుసుకుంది. కంగారుపడుతూంది.... పెద్దవాడు విజయవంతంగా ఆమె వైపు చూశాడు)

భూదేవి

పోలీసుల్ని పిలిపించావారా?

పెద్దాడు

(పెద్దగా నవ్వి) ఇక వెళ్లి కాపాడుకో నీ బిడ్డలను. తెలివితక్కువగా ప్రవర్తించారా నిలువునా పలపల రాలిపోతారు. ...

(మల్లానవ్వి రేడియోను నొక్కేసాడు)

భూదేవి

ఆఁ... ఒరే...ఒరే... (గబగబ మెట్లెక్కి వెళ్తూంది. టప టప తుపాకులు పేలిన చప్పుడు. ఒక్క క్షణం ఆగి పరుగెత్తింది. భూదేవి.....శాస్త్రి మళ్లా రేడియో తిప్పాడు. రేడియోలో తుపాకుల కాల్పులు, హాహాకారాలు- అప్పుడప్పుడు "అమ్మా, అన్నయ్యా ఒదినా" అని నమత అరుపులు....)

భూదేవి

(కతం) ఆగండర్రా! నా బిడ్డల్ని చంపకండర్రా!

(ఇక్కడ)

పెద్దాడు

శాస్త్రిగారూ! కానీండి. సమయం మించిపోతుంది. తరువాత విచారిస్తాం. దింపండి- గదిని కిందికి దింపండి.

శాస్త్రి

(ఒక కాగితాన్ని పెద్దాడిముందుపెట్టి) సంతకం చేయండి...

పెద్దాడు

శాస్త్రీ! ఇన్నాళ్లూ చేసిన కృషంతా బూడిదపాలవుతుంది, సాధించటానికిదా సమయం!

(తుపాకి కాల్పులు కేకలు వినబడుతూనే వున్నాయి.)

భూదేవి

(తబగబ మెట్లుదిగి వచ్చింది పెద్దాడి దగ్గరకు) పెద్దాడా! ఆపరా! యీ అన్యాయపు కాల్పులు ఆపరా! నాయనా! నామాట వినరా! ఈ మహాపాతకాన్నెందుకురా మ న నె త్తి న కట్టుకోటం, మన బిడ్డలురావాళ్లు! అమాయకులు. నీకోసం వాళ్ల రక్తాన్ని ధార పోశారు! నీకు చాకిరి చేశారు. లాభాలు సంపాయించిపెట్టారు, వాళ్ళతాతలు ముత్తాతలు మన పం చ లో బిడ్డల్లా పెరిగారురా తండ్రీ!

పెద్దాడు

అమ్మా! ఈ ఆడంగి ఏడుపులు నాదగ్గరేం లాభంలేదు. ఫ్యాక్టరీ పడగొడుతారూ! పడగొట్టనీ-

భూదేవి

శాస్త్రీగారూ! మీరన్నా చెప్పరూ! అన్యాయంగా అనవసరంగా ఎన్ని అమాయక ప్రాణాలు బలి అవుతున్నాయి! ఆపండి- మనలో తకరార్లు మనమే తీర్చుకుందా. మధ్య యీ పో లీ సు ల కాల్పులు ఎందుకు చెప్పండి? శాస్త్రీగారు! ఒక్కసారి గుర్తుతెచ్చుకోండి? మిమ్మల్నెంత గౌరవంగా చూచారో నా బిడ్డలు. మీకు కరువురోజుల్లోకూడా తిండిగింజలిచ్చారు. దొడ్లో కాచిన కూరగాయలు ప్రేమకొద్ది, మీరు గొప్పవారని, విజ్ఞాని అని తీసుకొచ్చి సమర్పించారు. ఈనాడు మీరే వాళ్ల ప్రాణాలు తీస్తారా?

(మళ్లా కాల్పులు ప్రారంభం. సమత అమ్మా అని కేక)

భూదేవి

తల్లీ ! (పరుగెత్తింది. ఎదురుగా శాంతి వచ్చింది.)

శాంతి

అత్తయ్యా ! నమతకు దెబ్బతగిలిందత్తయ్యా !

(భూదేవి పరుగెత్తి వెళ్లింది. శాంతి నాన్నదగ్గరకు వచ్చింది.)

శాంతి

నాన్నా ! నాన్నా ! ఆపండి నాన్నా ! ఈ కాల్పులు ఆపండి !

శాస్త్రి

శాంతీ ! నువ్వెళ్లు... ఇంటికి వెళ్లు...

శాంతి

వెళ్లను ! వీళ్ళతోపాటే వుంటాను.

శాస్త్రి

శాంతీ వెళ్తావా వెళ్లవా ?

శాంతి

నాన్నా! ఒక్కసారి గుర్తుతెచ్చుకోనాన్నా ! అన్నయ్య ఎలా చచ్చిపోయాడో- ఎంత బాధపడ్డాడో- విష బాంబుకు ఎలా బలి అయ్యాడో- అప్పుడు అమ్మా నువ్వూ కొన్ని నెలలు ఎలా కుంగి కుమిలి కృశించారో ! నాన్నా ! నువ్వు నీ విజ్ఞానాన్నంతా వెచ్చించి యీ బాంబు సృష్టించావు. నీ బిడ్డలాటి బిడ్డలు ఎందరు బలిఅవు తారో- అమ్మలాంటి అమ్మలెందరు కుమిలిపోతారో- ఎందరునిన్ను, నీ వంశాన్ని శపిస్తారో- నాన్నా-

పెద్దాడు

శాంతీ!

శాస్త్రి

శాంతీ! శాంతీ! అవునమ్మా! అన్నయ్య చచ్చిపోయాడమ్మా! విషవాయువు పీలుస్తూ- నరకం అనుభవిస్తూ- అన్యాయంగా పోయాడు తల్లీ! ...శాంతీ

పెద్దాడు

శాస్త్రిగారూ! ఏమిటీ వెర్రి! ఏడుస్తూ కూచోటానికిదా సమయం.

శాంతి

ఏడవకుండా నీలానవ్వుతూండడానికి మేమేం రాక్షసులమా ఛీ! నీ బ్రతుకుచెడ! అత్తయ్య కడుపు చెడబుట్టావు. ఆ తల్లి కడుపులో నీలాంటి-

పెద్దాడు

ఏయ్ (లాగి గెంటాడు)

శాస్త్రి

శాంతీ!

పెద్దాడు

శాస్త్రీ దింపు గదిని...

శాస్త్రి

దింపను!

పెద్దాడు

ఆఁ...

శాస్త్రి

తల్లీ శాంతీ! పాపినమ్మా! మహాపాపిని మేధస్సును దుర్వి

నియోగం చేశాను తల్లీ! మూడు సంవత్సరాలు కృషిచేసి మానవు లను చంపటానికి సులభమార్గం కనిపెట్టానమ్మా! అయ్యయ్యో విజ్ఞానం నన్ను వెక్కిరిస్తూంది తల్లీ!

పెద్దాడు

శాస్త్రీ గదిని కిందికి దింపుతావా లేదా!

శాస్త్రి

లేదు!

పెద్దాడు

పోనీ ఏలా దింపాలా చెప్పు... ఎక్కడుంది దాని కిటుకు?

శాస్త్రి

చెప్పను...

పెద్దాడు

చెప్పకుంటే నువ్వూ నీ విజ్ఞానం నీ శాంతి అందరూ నాశనమై పోతారు...

భూదేవి

(ఇంతలో గబగబ దిగివచ్చింది. అంతా రక్తమయంగావుంది. తెల్లటి చీర పూర్తిగా రక్తంలో ముంచి ఎత్తినట్లుంది కళ్లు నిప్పులు చెరుగుతూన్నాయి! ముఖం ఎర్రబారింది. చేతిలో తుపాకి వుంది.) రాక్షసుడా! ఆపుతావా లేదా యీ కాల్పులు!

పెద్దాడు

ఆపను. శాస్త్రీ! (బల్లమీదవున్న బాంబు చేతికి తీసుకొన్నాడు. గోడలోవున్న ఒక స్విచ్ నొక్కాడు. గోడలోవున్న తలుపు తెరుచుకుంది. శాస్త్రీ! వస్తావా! ఇక్కడేచస్తావా!

(వెళ్లబోతున్నాడు.)

భూదేవి

(వణికిపోతూ) పెద్దాడా! (తుపాకి పేల్చింది, పెద్దాడు దెబ్బ తిన్నాడు. రెండవసారి పేల్చింది. గురితప్పి అక్కడున్న సామగ్రికి తగిలింది. నిప్పంటుకుంది.)

శాస్త్రి

(కంగారుగా) వెళ్లండి...తల్లీ, అందరూ వెళ్ళండి. ఇక కొద్ది సేపటిలో ఆ బాంబు పేలుతుంది. ఫ్యాక్టరీ అంతా కూలిపోతుంది. వెళ్లండి. భూదేవీ! (కాళ్లట్టుకున్నాడు) వెళ్ళండి...

శాంతి

నాన్నా!

శాస్త్రి

నేను యీలాగే నశించాలిలేమ్మా! ఇదిగో - యీ కాగితాలు తీసుకెళ్లు. ఈ బాంబు చేయటానికి వుపయోగించిన విజ్ఞానం, శక్తి, మానవకళ్యాణానికి, సుఖానికి వుపయోగించవచ్చు. ముందుతరంవాళ్లు వుపయోగించుకుంటారు. భద్రంగా దాచు. వెళ్ళమ్మా... వెళ్లండి. (మైక్‌లాంటిది అందుకొని) అందరూ వెళ్లండి. పోలీసులు అందరూ వెళ్లండి. ఇది పింగాణి ఫ్యాక్టరీ కాదు. బాంబుల ఫ్యాక్టరీ. బాంబుపేలి అంతా కూలిపోతుంది. వెళ్లండి. వెళ్లండి... అందరూ వెళ్లండి. (అని అరిచి చెబుతున్నాడు.)

(భూదేవి శాంతి వెళ్లారు. పెద్దాడు మూలుగుతున్నాడు. నిప్పు గదంతా అలముకొంటూంది. బాంబు పేలింది.)

(ఫ్యాక్టరీ కూలిపోవడం నీడలో చూపండి. అట్టముక్కలతో ఫ్యాక్టరీలాంటిది చేసి లోపల ఒక టపాయికాయిపెట్టి పేల్చండి. తెల్లటితెర వెనకపెట్టి నీడను

పెద్దదిచేస్తే ఫ్యాక్టరీ పేలినట్లనిపిస్తుంది. తదనుగుణ్యామైన శబ్దాలు కల్పించటానికి యత్నించండి.)

(తెల్లటి తెరవెనుక మంటలగుపిస్తూనే వున్నాయి. కూలిపోయిన ఫ్యాక్టరీ కనుపిస్తూంది. చిన్నవాడు తలకు కట్టుకట్టుకొని, సమతను చేతులమీద మోసుకొచ్చాడు. వెంబడే భూదేవి శాంతి ఇంకా జనం వచ్చారు. అందరూ ఒక్కసారి కాలిపోతూన్న ఫ్యాక్టరీవైపు చూచారు. సమతను కింద పడుకోబెట్టి శైత్యోపచారాలు చేశారు. సమత మెల్లగా కళ్లు తెరిచింది. లేచి కూర్చుంది. జనాన్నంతా ఒక్కసారి కలయచూచింది. బిగించిన పిడికిలితో లేచింది.)

సమత

ఇంతాచూచి ఇంకా వూరుకుంటారా! అరవండర్రా! శాంతి కావాలని అరవండర్రా,

(జనంలో కొందరు అరుస్తారు)

సమత

(అరవని వాళ్లనుద్దేశించి వాళ్లవైపువెళ్లి) శాంతి కావాలని అడగటానికి సిగ్గర్రా! అరవండి శాంతి కావాలని అడగండి! (అందరూ అరిచారు.)

అమరయ్య

అడగటం కాదు - శాంతిని స్థాపిస్తాం! యుద్ధాలను నిర్మూలిస్తాం!

అందరు

రిజర్వాయరు కడదాం! బంగారు పంటలు పండిద్దాం! పాడుతూ ఆడుతూ హాయిగా అందరం బదుకుదాం!

—[అయిపోయింది]—

అరుణ - నెల్లూరు.